

HOOOP!

SIJEČANJ - VELJAČA 2025. · GOD. XXVIII

GLASILO LOVAČKOG SAVEZA HERCEG BOSNE I KINOLOŠKOG SAVEZA HERCEG-BOSNE

15

VELIKI TETRIJEB

Ukras i biser šuma i lovišta

48

Savjeti za mlade lovce

Prihrana divljači

4

DRAGAN GUBERAC, predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne

Gradimo partnerski odnos s vlastima na svim razinama

TURQUA SHOOT LIKE A GENTLEMAN

Kalibar: .308 Win, .243 Win, 6.5 Creedmoor | Težina: 3.45 kg
Dužina cijevi: 61 cm | Spremnik: 3 i 5

Cijena: 1.650,00 KM

Cijena: 1.600,00 KM

Cijena: 1.700,00 KM

Cijena: 1.750,00 KM

Cijena: 1.650,00 KM

Cijena: 1.800,00 KM

Cijena: 1.950,00 KM

Cijena: 1.550,00 KM

Cijena: 1.630,00 KM

Cijena: 1.700,00 KM

Cijena: 1.700,00 KM

Cijena: 1.700,00 KM

Cijena: 1.550,00 KM

Cijena: 2.150,00 KM

www.mmtrade.ba

HOOP!

NAKLADNIK

Lovački savez Herceg Bosne

ZA NAKLADNIKA

Dragan Guberac

GLAVNI UREDNIK

Dragan Naletilić

IZVRŠNI UREDNIK

Ivica Lučić

UREDNIŠTVO

Mladen Bešlić, Vlado Bošnjak, Mate Buntić,
Ivica Drmić, Ivica Lučić, Tomislav Mihaljević,
Dragan Naletilić, Vlado Soldo

LEKTOR I KOREKTOR

Dragan Naletilić

TAJNIK UREDNIŠTVA

Vlado Bošnjak

PRIPREMA ZA TISAK

TIPOART, Široki Brijeg

TISAK

SUTON PRINT, Široki Brijeg

FOTOGRAFIJA

Shutterstock, autori i arhiva Saveza

ADRESA UREDNIŠTVA

Poslovni centar "Sivrić"

88000 Mostar, Kneza Branimira 12

TEL.

00 387 36 318 477

FAKS

00 387 36 318 478

E-MAIL

lshb@lshb.ba

WEB

www.lshb.ba

GODIŠNJA PRETPLATA

BiH 25 KM, inozemstvo 45 KM.

Plaćanjem članarine u svojoj udruzi, članici
Lovačkog saveza Herceg Bosne, automatski se
postaje pretplatnikom na list

ŽIRORAČUN (KM)

3382202200225742 Unicredit banka

DEVIZNI RAČUN

SWIFT UNCRBA22

IBAN BA393380604806373225

Poziv na broj 25020240101

CIJENA OGLASNOG PROSTORA

1/1 stranice – 400 KM 1/2 stranice – 200 KM,

1/3 stranice – 150 KM 1/4 stranice – 100 KM

1/8 stranice – 50 KM

1/1 unutarnja stranica korica – 500 KM

1/1 zadnja stranica korica – 600 KM

Uredništvo ne mora biti suglasno sa
stavovima autora tekstova

ISSN 1840-0647

Partnerski odnos između lovaca i vlasti

PIŠE DRAGAN NALETILIĆ

Ovaj broj Hoopa!, prvi u 2025. godini, doista je bogat sadržajem. Među mnoštvom tema, ipak ćemo izdvojiti jednu, možemo je nazvati „partnerski odnos“. Riječ je, naime, o odnosu između lovačkih udruga i lovaca s jedne strane i vlasti na svim razinama s druge strane. Bolje rečeno riječ je o potrebi uspostave suradničkoga odnosa među njima, o čemu je, među ostalim, govorio predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne Dragan Guberac u razgovoru s njim koji je objavljen u ovome broju. Ova tema bila je i glavni razlog sastanaka koje su predstavnici Saveza početkom ove godine održali u Mostaru, Orašju, Livnu i Širokome Brijegu s čelnicima tamošnjih županijskih vlada i resornih ministarstava, nakon kojih će, ako je za uključivati prema dogovorima i obećanjima, ova suradnja općenito biti podignuta na višu razinu. A da ta suradnja uvijek i u svim sredinama ne teče glatko, naglasio je i predsjednik Guberac u navedenom intervjuu, ističući pritom Posavinu kao pozitivan primjer. A kao primjer „suradnje“ između vlasti i lovačkih udruga, dakle suradnje koja to zapravo nije, dapače, riječ je o pritiscima i svojevrsnom teroru vlasti, navest ćemo Županiju Središnja Bosna. Cilj ovoga teksta nije vraćati se u prošlost i objašnjavati što se i zašto dogodilo i koja je uloga tih tzv. zajedničkih lovačkih društava. Sve je tu, valjda, i jasno i poznato. No, ipak ima nešto što neke

i dalje „svrbi“, bez obzira na stvarnost koja je uzrok toga podražaja već davno gurnula u kategoriju izmišljenih problema. Lovački savez Herceg Bosne! E, to je to, nekima je i dalje neprihvatljivo i samo postojanje toga saveza, k tomu i s takvim imenom. Pa se onda vlasti u Središnjoj Bosni, jer to tu imaju priliku činiti, osvećuju ponajprije lovcima u Novome Travniku i Gornjem Vakufu-Uskoplju, zato što ne žele prihvatiti nametnuto „bratstvo i jedinstvo“. Objašnjenja koja pritom daju nisu ni prihvatljiva, ni istinita, jer je sada više nego jasno da je tu riječ o gojoj politici, odnosno o svojevrsnoj političkoj alergiji na sami spomen Herceg-Bosne. Ovo je lovački list pa nećemo o politici, nećemo ni o Herceg-Bosni, ali hoćemo o Lovačkom savezu Herceg Bosne. Taj je savez neupitna činjenica, međunarodno je priznat, ima svoje mjesto i svoju ulogu u bh. lovstvu i stoga doista čudi kako još uvijek ima onih koji to ne žele prihvatiti i koji misle da će, budu li uporni, taj savez jednoga dana postati prošlost. Ne, to se nikad neće dogoditi, dapače, Lovački savez Herceg Bosne, baš s tim imenom, bit će još jači i čvršći. Stoga onima koji imaju neke druge želje i otvoreno rade protiv interesa hrvatskih lovaca u BiH, preporučujemo da prestanu s tim, u stilu one „uzalud vam trud, svirači“. S obzirom na to da je ovogodišnji Uskrs negdje „na pola puta“ između ovoga i idućega broja Hoopa!, pa neće biti posebne čestitke, koristimo ovu prigodu i svim čitateljima želimo sretan i blagoslovljen Uskrs.

DRAGAN GUBERAC, PREDSEDNIK
LOVAČKOGA SAVEZA HERCEG BOSNE
**GRADIMO PARTNERSKI ODNOS S
VLASTIMA NA SVIM RAZINAMA** 4

LOVAČKI SAVEZ HERCEG BOSNE
U 2024. GODINI
**NEKI JOŠ UVIJEK „NE ČUJU“
MOLBE I POZIVE** 8

VELIKI TETRIJEB
UKRAS I BISER ŠUMA I LOVIŠTA 15

UGROŽENE VRSTE DIVLJAČI
**NE SMIJEMO DOPUSTITI DA RIS
PONOVO NESTANE S OVIH PROSTORA** 19

ODRŽAVANJE LOVAČKOGA ORUŽJA
**KRAJ JE LOVNE SEZONE,
PUŠKE U SOŠKE** 38

SAVJETI ZA MLADE LOVCE
**IZBOR KOMBINIRANE
LOVAČKE PUŠKE** 44

ZIMSKI SAN MEDVJEDA
**DOGODILE SU SE
ZNAČAJNE PROMJENE** 52

HANOVERSKI KRVOSLJEDNIK 57

ČOVJEK I PLANINA
PLANINARENJE JE STIL ŽIVOTA 60

IZ SADRŽAJA

DRAGAN GUBERAC,
predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne

Gradimo partnerski odnos s vlastima na svim razinama

U Županiji Posavskoj možemo biti zadovoljni odnosom županijske Vlade, Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede prema lovstvu, lovcima i našim lovačkim udrugama

PIŠE **NADA KOTURIĆ**

Predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne, Dragan Guberac, bio je dugogodišnji predsjednik Lovačkoga društva „Fazan“ iz Odžaka, a kao zastupnik u Skupštini Županije Posavske, nastoji unaprijediti partnerski odnos brojne zajednice lovaca koja djeluje u Županiji Posavskoj sa županijskim vlastima. U tri ovdašnje lovačke udruge (LU „Sava“ Orašje, LU „Kuna“ Domaljevac i LD „Fazan“ Odžak) ukupno je blizu 1000 lovaca, što je zna-

čajan potencijal ljudstva pa i registriranoga oružja, a sve to zahtijeva suradnju s resornim ministarstvima. To su bili neki od razloga za razgovor s prvim čovjekom Lovačkoga saveza Herceg Bosne. „Članice Lovačkoga saveza Herceg Bosne gospodare lovištima od sjevera Posavine, preko središnje Bosne, Hercegovine, sve do Neuma. Ukupno je to 1.303.000 hektara lovne površine. U 57 članica Saveza, od kojih su 54 lovačke udruge, a tri su gospodar-

ski subjekti, imamo više od 10.000 članova. Golem je to potencijal sam po sebi, ali ga je nužno i dobro organizirati“, rekao nam je na početku razgovora predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne Dragan Guberac.

PRIMJERNA ORGANIZIRANOST I SURADNJA

Što se Županije Posavske tiče lovci su uvijek prednjačili po svojoj organiziranosti. Budući da je dugo vremena bio predsjednik LD-a „Fazan“ iz Odžaka, sadašnji predsjednik Saveza dobro je upoznat s prilikama u posavskome lovstvu. No, kaže nam, kao predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne stekao je širi uvid i novi pogled jer je upoznat s ustrojem i stanjem lovstva i na drugim područjima. „Sada još bolje mogu vidjeti snagu i moć posavskoga lovstva, odnosno mogu bolje sagledati zavidnu razinu i koncept njegove organizacije. Stoga

Posavsko je lovište atraktivno i bogato raznovrsnom divljači

slobodno mogu reći kako lovstvo u Posavini prednjači u odnosu na druga područja“, stav je predsjednika Saveza. Odžačko lovno područje je prostrano i nije gusto naseljeno pa upravo na tome dijelu posavskoga područja postoji ozbiljna mogućnost za razvoj lovnoga turizma. U Odžaku je oko 350 lovaca i gospodare sportsko-gospodarskim lovištem. U Domaljevcu je

100-tinjak lovaca, u Orašju oko 500, obje udruge gospodare sportskim lovištima. I sve to funkcionira bez nekim posebnih problema. „Držim da u Županiji Posavskoj možemo biti zadovoljni odnosom zajednice prema lovstvu i našim lovačkim organizacijama, kako Vlade Županije Posavske, tako i Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, kao resornih ministarstava, koji su tijesno vezani s nama lovcima i s kojima smo izgradili solidan partnerski odnos. Možemo, dakle, drugima biti primjer dobre suradnje s ovim institucijama, to kažem stoga što znam da u nekim našim sredinama i nije baš tako“, uvjeren je Guberac.

Dokaz o dobroj suradnji je i nedavni sastanak predsjednika Vlade Županije Posavske Đure Topića s Draganom Gubercom, predsjednikom Lovačkoga saveza Herceg Bosne, kojem je nazočio i Mato Brkić, županijski ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva. Bila je to prilika da predsjednik Saveza upozna županijsku vlast s aktualnim stanjem u lovstvu na području Federaciji BiH i u svim županijama, kao i s aktivnosti-

ma koje Savez provodi. Mato Brkić, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, tom je prigodom predstavio programe Vlade Županije Posavske kojima se pomaže lovstvo i lovačke udruge na području Županije Posavske.

LOVNI TURIZAM

U razgovoru sa županijskim dužnosnicima posebno je bilo riječi o lovnome turizmu, kao potencijalu koji u Županiji Posavskoj još uvijek nije dovoljno iskorišten. Na tome polju najdalje se otišlo u Odžaku. „U Odžaku je lovni turizam dugogodišnja tradicija, čak od Drugoga svjetskog rata, u čemu veliku ulogu svakako ima poznato lovište Mera. Nakon zastoja od nekoliko godina i nakon našega povratka na prostore odžačke Posavine, ponovno smo se fokusirali na lovni turizam. Na naše atraktivne lovne prostore dolaze strastveni lovci iz mnogih dijelova svijeta, iz Amerike, s Bliskoga istoka, iz cijele Europe, no ipak najviše iz Italije. Naravno, i domaći lovci iz čitave BiH. Privlači ih prekrasan prirodni ambijent i posavski krajolik, ali prije svega lovište bogato raznovrsnom divljači, počevši od

Predsjednik Guberac s nedavnim ulovom

srneće divljači, divljih svinja, jelena lopatara, pa do fazana i svih močvarica koje je dopušteno loviti“, riječi su našega sugovornika.

Lovstvo prati poznata posavska gostoljubivost. „Naravno da dobro organizirano primanje svih gostiju i njihovih pomagača u lov – pasa, dodatno privlači lovce turiste. U Odžaku imamo i poseban objekt za smještaj lovaca i njihovih pasa. Naime, ljudi su spremni platiti svoj smještaj i određeni komfor, ali jednako tako žele i da njihovi psi budu smješteni u dobrim uvjetima, što će također platiti. To su neke pozitivne stvari, no za lovni turizam na nekoj višoj razini u Posavini nedostaju neki drugi sadržaji. Lovci su, naravno, zainteresirani za lov, ali obitelji s kojima dođu žele i druge organizirane sadržaje, žele, primjerice, posjetiti neke prirodne i/ili kulturne znamenitosti ovoga kraja, na čemu bi puno više

trebala poraditi Turistička zajednica Županije Posavske, kako bismo zajedno gradili bolju budućnost turizma“, preporuka je predsjednika Dragana Guberca.

LOVKINJE I ZGODA IZ RAME

Među posavskim lovcima sve je više lovkinja. „U Posavini nismo samo mi lovci privilegirani loviti, među nama je sve više lovkinja. Trenutačno ih je u Županiji Posavskoj 20-ak. Žene pokazuju sve veći interes za ovaj sport i polažu lovački ispit, što mi je iznimno drago, ali pri tome želim da se uključenost žena u lovstvo podigne na još višu razinu, za sada to nije dovoljno. Također, istinski podržavam praksu da žene u Posavini prate svoje lovce na lovačkim večerima, što nije slučaj na nekim drugim prostorima gdje na takve svečanosti gotovo isključivo dolaze lovci“, i ove se teme

dotaknuo prvi čovjek Saveza. A kako bi drukčije mogao završiti razgovor s lovcem i čelnikom svih lovaca organiziranih u Lovački savez Herceg Bosne, nego nekom lovačkom zgodom ili pričom. „Naravno da u našim druženjima ne manjka lovačkih priča, onih istinitih ili manje istinitih, ali ću za ovu prigodu spomenuti jedan događaj svježijega datuma. Za mojega nedavnog obilaska lovnoga područja Rame, bio je organiziran i lov. Zanimljivo je bilo to što je u samome središtu grada odjednom viđen vepar, što se doista rijetko događa. Lovci su ga, ipak, morali ustrijeliti jer je bio opasnost za ljude i imovinu“, rekao je Guberac. Nastavno na ovaj slučaj iz Rame, valja istaknuti podatak da u Županiji Posavskoj nije bilo zabilježenih slučajeva ranjavanja ili ubojstva kolege lovca, što se, na nesreću, događalo na nekim susjednim područjima.

Dana 17. siječnja 2025. godine u Moravskim Toplicama u Sloveniji u Lovačkoj kući LD-a „Prosenjakovci“ potpisan je Memorandum o suradnji i razumijevanju između Lovačkoga saveza Slovenije i Lovačkoga saveza Herceg Bosne. U ime Lovačkoga saveza Slovenije sporazum je potpisao predsjednik Alojz Kovšca, a u ime Lovačkoga saveza Herceg Bosne predsjednik Dragan Guberac. Memorandum s Lovačkim savezom Slovenije potpisali su i lovački savezi: Srbije (Branislav Ćirković), Makedonije (Vlatko Aleksovski), Vojvodine (Željko Sušec), Lovački savez Republike Srpske (Živojin Lazić) te Savez lovačkih organizacija u BiH (Muhamed Hodžić). Potpisivanjem Memoranduma, savezi su se obvezali na suradnja u području lovstva, zaštite prirode, uzgoja divljači; zaštitu ugroženih vrsta, posebice sukladno propisima i konvencijama EU-a koje tretiraju ovo područje; promicanje tradicijskih običaja u području lovstva; pružanje pomoći Lovačkom savezu Herceg Bosne u procesu pristupanja Europskoj uniji u području lovstva, kao i pomoć u potencijalnim prijavama za fondove EU-a u području zaštite okoliša, lova i divljači; održavanje bratimljenja i dobrosusjedskih odnosa svojih lovačkih društava/članova; promicanje međusobne kolegijalnosti i druženja lovaca dvaju saveza; promicanje potrebe zaštite svih vrsta divljači; međusobnu pomoć u slučajevima potrebe izrade planova zaštite ekoloških sustava, svaka u skladu sa svojim mogućnostima. Osim toga, savezi su se usuglasili da će, ako bude potrebno, zajedno putem svojih glasila djelovati na promicanju zaštite okoliša, suradnji na području lovnoga streljaštva,

DOBITNICI ODLIČJA

Odličje prvoga reda dobili su: Zlatko Džoić iz LU-a „Sava“ Orašje; Miro Knezović, Marin Zeljko, Vladimir Mandić i Stjepan Šušak iz LD-a „Mosor“ Široki Brijeg.

Odličje drugoga reda dobili su: Josip Kosić, Marinko Dominković i Marinko Antičević iz LU-a „Sava“ Orašje; Ivan Primorac, Mile Alilović, Ilija Peko, Miro Hrkać, Vjekoslav Crnjac i Vinko Alpeza iz LD-a „Mosor“ Široki Brijeg.

Odličje trećega reda dobili su: Marko Živković, Mirko Bijelić, Đuro Grgić, Smiljan Župarić, Josip Draganović i Emir Mehić iz LU-a „Sava“ Orašje; Mile Zovko, Marko Zelenika i Mirko Skoko iz LD-a „Mosor“ Široki Brijeg; Ivica Jurina iz LD-a „Uskoplje“ Gornji Vakuf-Uskoplje.

PLAN IZLAŽENJA HOOPA! U 2025. GODINI

Hoop! br.	Razdoblje	U tisak ide	Tekstove poslati u uredništvo do	Promjena adresa lovaca do
147	Siječanj - veljača	10. 3. 2025.	3. 3. 2025.	7. 3. 2025.
148	Ožujak - svibanj	9. 6. 2025.	1. 6. 2025.	6. 6. 2025.
149	Lipanj - kolovoz	22. 8. 2025.	14. 8. 2025.	20. 8. 2025.
150	Rujan - listopad	24. 10. 2025.	16. 10. 2025.	22. 10. 2025.
151	Studenj - prosinac	18. 12. 2025.	11. 12. 2025.	16. 12. 2025.

Potpisan Memorandum o suradnji i razumijevanju između Lovačkoga saveza Slovenije i Lovačkoga saveza Herceg Bosne

PIŠE MATE BUNTIĆ

suradnji na području lovne kinologije, kulture lova, lovačkih zborova, lovačkih trubača i oponašanja rike jelena. Također, savezi su se obvezali da će u idućem razdoblju održavati redovitu komunikaciju radi daljnega unaprjeđenja odnosa između dvaju saveza potpisnika Memoranduma, da će, kada je to moguće, zajednički aplicirati za sredstva iz područja prekogranične suradnje, zajednički raditi na širenju lovačke etike među svojim lovcima kao i suradnji u pružanju pomoći lovcima drugoga saveza prilikom gostovanja, te da će, uz prethodnu najavu savezu domaćina od strane gostujućega saveza, lovci koji dođu imati ulogu „gosta lovca

Predsjednik Guberac obraća se sudionicima sastanka

saveza domaćina“. Izaslanstvo Lovačkoga saveza Herceg Bosne, osim predsjednika Saveza Dragana Guberca, činili su tajnik Saveza Ivica Lučić i dopredsjednik Saveza Mate Buntić. Neposredno prije

samoga potpisivanja Memoranduma o suradnji upriličeni su neformalni susreti i razgovori, a sutradan, nakon potpisivanja Memoranduma o suradnji bio je organiziran skupni lov u kojemu su sudjelova-

le delegacije saveza potpisnica Memoranduma, te domaći lovci članovi lovačkog društva „Prosenjakovci“. Domaćin trodnevnoga druženja bio je Lovački savez Slovenije.

Alojz Kovšc (prvi slijeva), predsjednik Lovačkoga saveza Slovenije, bio je domaćin sastanka

Predstavnici lovačkih saveza potpisuju Memorandum

Svi sudionici sastanka u Sloveniji

Neki još uvijek „ne čuju“ molbe i pozive

Na mnogim područjima svoga rada Savez postiže sve bolje rezultate. Na mnogima, ali ne i na svima, jer neke članice Saveza već godinama ne uspijevaju učiniti korak naprijed i poboljšati ono što ne rade najbolje i na što ih se kontinuirano upozorava

PIŠE **VLADO BOŠNJAK**

Statiški podaci iz teksta koji slijedi svjedoče, naravno, samo o nekim aktivnostima Lovačkoga saveza Herceg Bosne u 2024. godini. Puno je toga još što ovdje nije ni spomenuto, a što Savez, bez obzira na skromne uvjete rada, uspijeva redovito i kvalitetno obaviti. U 2024. godini lovačke su udruge prijavile 708 lovaca pripravnika, što je najviše u posljednjih petnaestak godina.

Ispit su položila 623 pripravnika, a doda li im se i 27 pripravnika iz 2023. godine, to je ukupno 690 novih lovaca. Od toga broja, njih 44 dobili su Uvjerenje o položenom lovačkom ispitu na temelju članka 55. stavak 2. Zakona o lovstvu Federacije BiH, jer su u svome školovanju položili predmet lovstvo. Najviše takvih je iz LD-a „Tetrijeb“ Glamoč (13) te iz LD-a „Tetrijeb“ Kupres i LU-a „Srndać“ Glamoč po devet.

U usporedbi s 2023. godinom, prijavljeno je 197 pripravnika više, a 156 pripravnika više položilo je lovački ispit. Najviše pripravnika prijavile su lovačke udruge iz Hercegbosanske županije (265), slijedi Županija Središnja Bosna (118), Zapadnohercegovačka (112), Hercegovačko-neretvanska (104), Posavska (75) i Zeničko-dobojska (34). Po lovačkim udrugama, najviše pripravnika imali su LD „Risovac“ Bosansko Grahovo (60), LU „Srndać“ Glamoč (46), LD „Tetrijeb“ Kupres i HUL „Kravica“ Ljubuški (po 38), LD „Golub“ Čitluk (35), LD „Jelec“ Žepče (34), LD „Mosor“ Široki Brijeg (33), LU „Vran“ Tomislavgrad (31) i tako redom. U pet članica Saveza nije bilo pripravnika: LU „Jadran“ Neum, LU „Lisac“ Ravno, LD „Jastreb“ Dobretići, LD „Fazan“ Usora i LU „Kuna“ Domaljevac.

Što je uzrok povećanom broju lovaca pripravnika, posebice u Hercegbosanskoj i Srednjobosanskoj županiji? U ovim je županijama, tj. u njihovim ministarstvima unutarnjih poslova, u tijeku preregistracija i sređivanje evidencije o oružju, pa tako i lovačkom. Naime, svi vlasnici lovačkoga oružja policiji trebaju predložiti preslik dokumenta (diploma ili uvjerenje) o položenom lovačkom ispitu. Kako mnogi, posebice

prijeratni lovci, zbog različitih razloga nemaju te dokumente, morali su izići na lovački ispit iako su dugogodišnji lovci i uredno posjeduju lovačko oružje. Tako je na ispitima bilo dosta lovaca koji su u šestome, sedmom pa i u osmom desetljeću svoga života. Kada je riječ o lovačkim dokumentima odnosno dokazima o položenom lovačkom ispitu, lovci su tu poprilično nemarni i ne čuvaju ih. Od 18. srpnja 1996. godine, kada je u Čapljini održan prvi lovački ispit u okviru Lovačkoga saveza Herceg Bosne, pa do ispita 30. prosinca 2024. godine u Novome Travniku, lovački ispit položila su 12.984 lovca i svi su dobili diplomu o položenom lovačkom ispitu, a od 2007. godine i uvjerenje resornoga federalnog ministarstva. No, kada im zatreba, kao što je to slučaj u ove dvije županije, nemaju ga. Najčešći izgovor je da ga nisu ni dobili, a kao rješenje problema htjeli bi da im se odmah izda prijepis izgubljenoga dokumenta. A prava je istina da su svi ovi dokumenti poslani lovačkim udrugama, a za izdavanje prijepisa izgubljenih uvjerenja treba određeno vrijeme, odnosno dogovor na relaciji lovačka udruga – Savez – Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Lovci bi trebali bolje čuvati svoje lovačke dokumente

Povjerenstvo za polaganje lovačkoga ispita u 2024. godini provelo je 16 lovačkih ispita. Zbog racionalizacije troškova, tim su ispitima pristupili lovci pripravnici iz više lovačkih udruga, ne samo iz jedne. Posebno nezgodan raspored članovi povjerenstva imali su za božićnih i novogodišnjih blagdana. Naime, kako bi izišli ususret pripravnici koji rade izvan mjesta svoga boravka, 28., 29. i 30. prosinca 2024. godine održano je šest lovačkih ispita: Prozor-Rama, Tomislavgrad, Livno, Busovača, Orašje i Novi Travnik. U sklopu lovačkoga ispita organizirani su ispiti za lovučuvara, koje je uspješno prošlo 15 kandidata iz 10 lovačkih udruga.

Stekli su se uvjeti za održavanje dugo pripremanoga ispita za ocjenjivača trofeja divljači. Prvi ispit, nakon seminara održanog dan prije, upriličen je 16. studenoga 2024. godine u Tomislavgradu, za kandidate iz Hercegbosanske županije. Ispit je položilo 16 kandidata i svi će oni dobro doći korisnicima lovišta u ovoj županiji, s obzirom na bogat fond tamošnje visoke divljači. U 2025. godini bit će organizirani seminari i ispiti za kandidate iz drugih lovačkih udruga.

MARKICE I ODLIČJA

U 2024. godini Savez je izdao 577 novih iskaznica, a 454 lovca zamijenila su svoje iskaznice novima, jer je dotadašnjima istekao desetogodišnji rok valjanosti. Ovdje treba napomenuti da još uvijek ima lovaca koji nemaju valjanu lovačku iskaznicu, dakle ni markicu jer je markica brojem vezana za iskaznicu. Upravo je to razlog što neke lovačke udruge zaduže manje markica nego što imaju pretplatnika na *Hoopa!*. Kod dodjele lovačkih odličja,

stara priča. Uglavnom to čine jedne te iste lovačke udruge, njih desetak. U 2024. godini dodijeljena su ukupno 143 lovačka odličja (39 odličja I. reda, 34 odličja II. reda, 80 odličja III. reda), što je 61 odličje više nego u 2023. godini. Lovačke večeri i slične zabave odlična su prilika da se zaslužnim pojedincima dodijeli priznanje, ali to iz nekoga razloga najčešće izostaje. Primjerice, šest naših lovačkih udruga još ni jednoga svoga člana nije predložilo za odličje (!), a 18 udruga za svih ovih godina odlikovalo je ukupno manje od po 20 svojih članova. Svijetao primjer je Lovačka udruga „Sava“ iz Orašja, koja svake godine na svojoj lovačkoj zabavi odlikuje nekolicinu svojih članova, do sada ih je odlikovala 269. Od ostalih udruga, najviše odlikovanih je u HLU-u „Kravica“ Ljubuški (200), LD-u „Golub“ Čitluk (191), HLU-u „Malič“ Grude (184), LD-u „Mosor“ Široki Brijeg (167) itd.

RAST I STAGNACIJA

U 2024. godini Savez je izdao pet planiranih brojeva *Hoopa!*, a svaki je broj tiskan na više od 52 stranice. Dok je *Hoopa!* izlazio šest puta godišnje, redovito je to bilo na 52 stranice, a sada, kada izlazi pet puta godišnje, na povećanom broju stranica, nastao je „višak“ od ukupno 56 stranica, što je po opsegu stranica taman još jedan nekađanji broj. Prosječna naklada *Hoopa!* bila je 9.620 primjeka po broju, što je za 316 više nego 2023. godine, a čak 619 više nego 2022. godine. Savez je, kao i prethodnih 26 godina, dao čvrsto uvezati sve brojeve *Hoopa!* iz protekle godine, što će svakako obogatiti arhivsku građu u uredima naših članica. Najčititaniju i lovcima vjerojatno najzanimljiviju rubriku, „Iz lovačkih društava“, moguće je

usporediti s dodjelom lovačkih odličja. Naime, kao što uglavnom iste udruge odlikuju svoje zaslužne članove, tako je i ovdje najveći broj objavljenih priloga iz istih lovačkih udruga. U svih pet brojeva u 2024. godini, oglasili su se samo LD „Zec“ Busovača, LU „Sava“ Orašje i LD „Fazan“ Odžak. S po jednim tekstom bilo je 12 lovačkih udruga, a bez i jednoga teksta bilo je 10 lovačkih udruga. Od ovih deset udruga, tri su „mrtve“ već pet godina, dvije tri godine i dvije u zadnje dvije godine. Unatoč pozivima i molbama, u tim udrugama sve je ostalo isto. Kako nema ništa iz naše udruge? Zašto nešto ne objavite i o nama? Ljudi misle da je do urednika, uredništva, Saveza... A istina je sljedeća: ni jedan tekst koji je došao iz bilo koje lovačke udruge nije ostao neobjavljen, ma koliko ponekad bilo zahtjevno pripremiti ga za objavljivanje. Sve je, dakle, do udruge, njezina vodstva i njezinih lovaca.

Ne znamo, naravno, ima li to kakve veze s boravkom lovaca u prirodi, ali je u *Hoopu!* u rubrici „In memoriam“ u 2024. godini objavljeno 65 osmrtnica, što je pet manje nego u 2023. godini, a čak 15 manje nego u 2022. godini. U *Hoopu!* br. 145, zbog maloga broja prispjelih osmrtnica (5), ova je rubrika izostavljena pa su te osmrtnice, zajedno s novopridošliima, objavljene u broju 146. U 19 naših udruga u 2024. godini nije bilo umrlih lovaca, a u nekima od njih i nekoliko posljednjih godina!!! Je li to, možda, dobar razlog da se lovci učlane u te udruge? Bojimo se da je, ipak, posrijedi nešto drugo.

Na redovitom sastanku uredništva *Hoopa!*, održanom 23. siječnja 2025. godine u Mostaru, razgovaralo se, među ostalim, o koncepciji, sadržaju, izgledu i uređivanju

ovoga glasila. Glavni urednik *Hoopa!*, Dragan Naletilić, tom je prilikom naglasio kako je, s obzirom na neka ograničenja, uglavnom zadovoljan grafičkim izgledom lista, ali ne posve i njegovim sadržajem: „Bilo bi dobro donekle 'prozračiti' sadržaj *Hoopa!*, moj je dojam da smo se ponegdje i u ponečemu potrošili, možda malo i umorili. Pritom mislim i na nas u uredništvu, ali još više na dopisnike iz lovačkih udruga koji već dugi niz godina, praktično od početka izlaska *Hoopa!*, marljivo pišu o lovačkim događanjima u svojim sredinama. Za taj trud, kao urednik iskreno im zahvaljujem i priželjkujem daljnju suradnju ponajprije s njima, a možda i s još nekim njihovim kolegama koji mogu i žele nešto napisati, fotografirati i u *Hoop!* poslati. Drugo, ako bismo uspjeli, uz još veći trud i neke nove ideje, u *Hoopu!* osigurati zastupljenost i onih naših članica koje godinama ili nikako ne surađuju s nama, to bi nam također odlično došlo u osvježavanju sadržaja. I treće, ne želim, naravno, da *Hoop!* bude medij na kojem će se različite sukobljene strane u pojedinim sredinama prepucavati oko svojih interesa – a svi znamo da toga ima u gotovo svakoj lovačkoj udruzi – ali se u nekim važnim situacijama moramo opredijeliti, prepoznati stvar i pomoći da prevlada ono što je stvarno u interesu lovstva i lovačke udruge. Znam da je puno jednostavnije biti 'kamilica', znam i da je našim dopisnicima tako lakše, ali je pitanje dokle u tome smjeru možemo ići i koliko smo na taj način doista odraz onoga što se događa u stvarnosti. Takve bi teme, uz maksimalno odgovoran pristup njihovih autora, učinile ovaj list kvalitetnijim i vjerodostojnijim, što nam je svima u interesu.“

ORAŠJE

Predsjednik Saveza upoznao svoje sugovornike s aktivnostima Saveza

Dragan Guberac, Đuro Topić i Mato Brkić

Predsjednik Vlade Županije Posavske Đuro Topić sastao se 23. siječnja 2025. godine u Orašju s predsjednikom Lovačkoga saveza Herceg Bosne Draganom Gubercem. Sastanku je nazočio i županijski ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Mato Brkić. Predsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne upoznao ih je sa stanjem u lovstvu na području Federaciji BiH i svih županija,

kao i aktivnostima koje Savez provodi, ističući kako se aktivnosti provode u skladu s planiranim programskim zadaćama te odlukama i zaključcima radnih tijela Saveza.

Također, razgovaralo se i o zakonima o lovstvu na svim područjima na kojima Lovački savez Herceg Bosne okuplja svoje članice, kao i gospodarenju lovištima. Istaknute su aktivnosti koje se provode na unapre-

đenju i razvitku lovstva te zaštititi i korištenju divljači, očuvanju prirodnoga staništa divljači te biološke i ekološke raznolikosti, lovnj izobrazbi, njegovanju lovačke etike i običaja, kao i zaštititi prirode i okoliša.

Ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Županije Posavske predstavio je programe županijske Vlade kojima se pomaže lovstvo i lovačke udruge na području Županije Posavske. Ovdje svakako treba istaknuti višegodišnju dobru suradnju županijske Vlade i resornoga ministarstva sa županijskim lovačkim udrugama i Lovačkim savezom Herceg Bosne o svim pitanjima razvoja i unaprjeđenja lovstva, koja može biti pozitivan primjer drugima kako se suradnjom i dogovorom ostvaruju dobri rezultati u lovnome gospodarenju i radu lovačkih udruga.

Mate Buntić

Lovački savez Herceg Bosne kao krovna organizacija koja okuplja hrvatske lovačke udruge/društva i gospodarske subjekte djeluje već skoro trideset i tri godine. Glavna mu je zadaća provođenje jedinstvene lovnne politike, izobrazbe, lovnoga zakonodavstva i očuvanje hrvatskoga identiteta. Unatoč golemom trudu koji je Savez uložio i ulaže u opstanak „hrvatskoga“ lovca i lovstva, na pojedinim razinama vlasti – državnoj, federalnoj, županijskoj, a katkad i lokalnoj – taj trud često nije prepoznat. Radi promicanja dosadašnjega rada Saveza i lovačkih udruga, ali i njegove uloge u budućnosti lovnne politike u Federaciji BiH, vodstvo Lovačkoga saveza Herceg Bosne već je održalo niz sastanaka s nositeljima vlasti kako bi se bolje vrednovao rad, ne samo Saveza, nego i lovačkih udruga koji zajedno imaju iznimnu ulogu u očuvanju biodiverziteta lovišta, zaštiti i uzgoju divljači, kao i provođenju jedinstvene

LIVNO

Razmotrena dosadašnja, ali i buduća suradnja

Uredu predsjednika Vlade Hercegbosanske županije, 30. siječnja 2025. godine, održan je radni sastanak predsjednika Vlade HBŽ-a Ivana Vukadina, ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva HBŽ-a Bože Perića i predstavnika Lovačkoga saveza Herceg Bosne, na čelu s dopredsjednikom Saveza Matom Buntićem i tajnikom Saveza Ivicom Lučićem. Na sastanku

se razgovaralo o problematici lova i ulozi Saveza kao krovne organizacije koja okuplja hrvatske lovačke udruge na prostoru BiH i njegovoj pomoći pri kreiranju jedinstvene lovnne politike, osobito na području Hercegbosanske županije. Osim toga, na sastanku je artikulirana dosadašnja, kao i buduća suradnja, osobito na području izrade zakonskih i podzakonskih akata, provedbe edukacije za lovnne

pripravnike, lovnike, lovočuvare i ocjenjivače trofeja, te implementacije Zakona o lovstvu HBŽ-a kao i podzakonskih akata.

Sastanak je završen na obostrano zadovoljstvo i obvezu suradnje na svim područjima vezanima lov i lovnnu politiku.

Mate Buntić

Mate Buntić, Bože Perić, Ivan Vukadin i Ivica Lučić

ŠIROKI BRIJEG

Iskazana potreba o višoj razini suradnje i međusobnoga razumijevanja

lovne politike.

Sastanku koji je održan 4. ožujka 2025. godine u zgradi Vlade Županije Zapadnohercegovačke nazočili su predsjednik Vlade Županije Zapadnohercegovačke Predrag Čović, županijski ministar gospodarstva Zvonimir Širić, dopredsjednici Saveza Stojan Musa i Mate Buntić, predsjednik Skupštine Saveza Krešo Čavar te tajnik Saveza Ivica Lučić. Na početku sastanka tajnik Saveza upoznao je predsjednika Vlade i ministra gospodarstva ŽZH-a s organizacijom Lovačkoga saveza Herceg Bosne koji je jedan od tri međunarodno priznata lovačka saveza u Bosni i Hercegovini i ravnopravna je članica CIC-a i

FACE-a. Tajnik Saveza također je prezentirao način financiranja Saveza, ali i probleme s kojima se Savez susreće prije svega zbog kontinuiranih pokušaja opstrukcije rada Saveza zbog predznaka koji nosi, ali i nerazumijevanja dijela hrvatskih politika važnosti Saveza i njegove uloge u očuvanju hrvatskoga identiteta u BiH. Tema sastanka bila je i mogućnost donošenja županijskoga zakona o lovstvu te sljedeći javni poziv za dodjelu sportsko-gospodarskih lovišta u deseto-godišnji zakup budući da ove godine istječu zakupi tih lovišta, sklopljeni prije deset godina. Jedna od tema sastanka bila je i mogućnost aktivnijega sudje-

Zvonimir Širić, Predrag Čović, Ivica Lučić, Mate Buntić, Krešo Čavar i Stojan Musa

lovanja Vlade ŽZH-a u financiranju projekata unaprjeđenja lovstva na razini lovačkih udruga u ŽZH-u, kao i na razini Saveza. I predsjednik Vlade ŽZH-a i ministar gospodarstva ŽZH-a izrazili su zadovoljstvo sastankom i sadržajem tema sastanka te su obećali svekoliku pomoć, kako u radu lovačkih udruga na području ŽZH-a, jednako tako i pomoć u radu Lovačkoga saveza Herceg Bosne koja će se odvijati prije svega kroz raspisivanje javnih poziva na koje će moći aplicirati i lovačke udruge i Savez, radi unaprjeđenja lovstva, očuvanja biodiverziteta, te provedbe jedinstvene lovne politike i izobrazbe kandidata na svim

važnim područjima lovstva. Ministar Širić predložio je da se godišnje održe barem dva zajednička sastanka Ministarstva gospodarstva ŽZH-a i Županijskoga vijeća za lovstvo ŽZH-a na kojima bi se konkretno razgovaralo o potrebama lovačkih udruga, ali i o mogućnostima Vlade ŽZH-a s obzirom na financijsku, ali i druge oblike pomoći korisnicima lovišta na području ŽZH-a. Sastanak je završio obostranim zadovoljstvom glede otvorenih pitanja i suradnje Vlade ŽZH-a i Lovačkoga saveza Herceg Bosne kao i lovačkih udruga koje djeluju na prostoru ŽZH-a.

Mate Buntić

MOSTAR

Ministar podržao zahtjeve lovaca

Ministar MUP-a Hercegovačko-neretvanske županije Marijo Marić u Mostaru je 14. siječnja ove godine održao radni sastanak s predstavnicima Lovačkoga

saveza Herceg Bosne. Sastanku je uz ministra Marića nazočio i ravnatelj Uprave policije Robert Perić, a u ime Saveza sastanku su nazočili tajnik Ivica Lučić, dopredsjednik Stojan Musa i član

Upravnoga odbora Marin Škutor, ujedno i predsjednik Lovačkoga društva „Jarebica“ iz Mostara. Sastankom su dominirale teme vezane za suradnju Saveza i MUP-a kroz brojne točke koje su u djelokrugu rada MUP-a, a izravno se odnose na lovce i lovačka društva, ponajprije uključujući normativno-pravnu urednost i nadzor, kao i intenziviranje suradnje u smjeru suzbijanja protuzakonitoga lova na području koje operativno pokriva MUP HNŽ-a. Predstavnici Saveza upoznali su ministra i ravnatelja policije s radom i aktivnostima Saveza i

lovačkih društava na području HNŽ-a, ističući pitanja vezana za odredbe županijskoga zakona o oružju koje se odnose na lovce, odnosno na procedure nabavke, držanja i nošenja lovačkoga oružja, kao i njegova oduzimanja. Također su istaknuli i pitanja vezana za problematiku nezakonitoga lova na području HNŽ-a i potrebu koordinirane suradnje na njegovu suzbijanju. S obzirom na to da na području Hercegovačko-neretvanske županije postoji značajan broj lovačkih društava i aktivnih lovaca, održavanje ovoga sastanka na kojemu su iznesena i razmijenjena gledišta, ocijenjeno je iznimno uspješnim uz odlučnost za poduzimanjem konkretnih aktivnosti u idućem razdoblju.

Ivica Lučić

Ivica Lučić, Robert Perić, Marijo Marić, Marin Škutor i Stojan Musa

NA FILOZOFSKOME FAKULTETU U MOSTARU PREDSTAVLJENI PRIJEVODI TRIJU NJEMAČKIH PUTOPISA

PIŠE MATE BUNTIĆ

Na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Mostaru, u organizaciji Filozofskoga fakulteta i Lovačkoga saveza Herceg Bosne, predstavljeni su prijevodi njemačkih putopisa koje je preveo prof. dr. sc. Ivica Petrović, profesor na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Mostaru. Prvi od putopisa „Mostar u njemačkom putopisu“ kompilacija je tekstova 17 njemačkih putopisaca koji su posjećivali ove krajeve i ostavili svoje zapise, a bavi se razdobljem prije i tijekom austrougarske uprave. „U tekstovima se donosi povijest grada, ali i mostarska svakodnevica. Posebno me zanimala svakodnevica gdje se može vidjeti život ljudi, razvoj samoga grada kroz vrijeme. Zanimalo me i kako te netko drugi vidi te u tom pogledu u knjizi ima dosta zanimljivih opaski“, kazao je prof. Petrović.

Autor je naglasio kako je istraživanje bilo mukotrпно te kako je najviše materijala pronašao u Beču. „Kod nas nema dostupne građe, tako da je bilo nužno nekoliko puta odlaziti i istraživati tekstove. Sav taj rad na kraju se isplatio. Knjiga će biti zanimljiva mnogim Mostarcima, bit će za njih podataka koje sigurno nisu čuli, a dosta tekstova je prvi put prevedeno na hrvatski jezik.“

Uz ovu knjigu/putopis predstavljena su još dva putopisa koje je prof. Petrović s njemačkoga preveo na hrvatski jezik: „Putovanje u Bosnu – Od putujućeg botaničara“, autora Otta Sendtnera i „Prikaz lovstva u našim novim carskim zemljama Bosni i Hercegovini“, autora Camilla Morgana.

Prof. Petrović je kazao kako su ove knjige prijevodi njemačkih putopisa. „Jedan se odnosi na lovstvo u BiH, a riječ je o specijaliziranom tekstu. Ima informacija o svakodnevici, anegdota i slično“, te je istaknuo kako putopis „Putovanje u Bosnu“ govori o jednom od najznačajnijih njemačkih putopisa iz sredine 19. stoljeća u kojem se opisuje put njemačkoga botaničara, profesora koji daje široku sliku ondašnjega stanja BiH u pogledu botanike, ali i niz drugih zanimljivih informacija kada je riječ o etnologiji, etnografiji i svakodnevnom životu.

Prof. dr. sc. Perina Meić naglasila je kako se iz knjige „Mostar u njemačkom putopisu“ može saznati dosta novih informacija o povijesti, demografiji, običajima, legendama, ali i raznim pričama o Mostaru. „Vrijedna je publikacija koja može biti zanimljiva znanstvenicima, književnicima kao i svim čitateljima koje zanima Mostar.“

Uz Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, organizator predstavljanja bio je i Lovački savez Herceg Bosne

Prof. dr. sc. Mate Buntić osvrnuo se na prijevod teksta austrijskoga putopisca Camilla Morgana, koji je prvi put objavljen 1912. godine, a prikazuje stanje lovstva u Bosni i Hercegovini. „BiH je u to vrijeme bila vrlo bogata, ne samo brojem, nego i raznovrsnošću divljači, a ono što je privlačilo njemačke i austrijske lovce bio je lov na krupnu divljač, osobito na medvjeda i vuka“, rekao je Buntić te dodao kako je putopis značajan s aspekta lova i lovstva, ali i za poznavanje socioloških, demografskih, geografskih, etnoloških i kulturnih prilika toga doba. Prof. Buntić je istaknuo da je inicijator, financijer i izdavač ovoga putopisa bio Lovački savez Herceg Bosne, smatrajući da je riječ o iznimnom doprinosu za poznavanje i povijest lovstva u BiH.

Za govornicom voditeljica programa Tina Laco, za stolom prof. dr. sc. Mate Buntić, prof. dr. sc. Perina Meić i prof. dr. sc. Ivica Petrović

Predstavljanju putopisa nazočili su i uglednici iz Saveza

IZOBRAZBA I ISPIT ZA OCJENJIVAČA TROFEJA DIVLJAČI

Kandidati stekli novo znanje i zvanje

PIŠE IVICA LUČIĆ

Provodeći planirane programske aktivnosti i zadaće proistekle iz javnih ovlasti Lovačkoga saveza Herceg Bosne u Mostaru je 7. i 8. veljače 2025. godine održana izobrazba i ispit za ocjenjivača trofeja divljači za kandidate iz Zapadnohercegovačke i Hercegovačko-neretvanske županije. Program izobrazbe i ispit organizirao je Lovački savez Herceg Bosne, pristupilo mu je 12 kandidata, a provelo ga je povjerenstvo Saveza u sastavu: Vlado Soldo, Zoran Lovrić, Zoran Vidačković i Ivica Lučić.

Kandidati su pokazali velik interes za ocjenjivanje trofeja

Josip Budimir, Mirko Bošnjak i Krunoslav Čović ocjenjuju kljove

Prije početka predavanja i obuke, nazočnima su se obratili tajnik Lovačkoga saveza Herceg Bosne Ivica Lučić i predsjednik povjerenstva Vlado Soldo, koji su u svojim obraćanjima istaknuli potrebu i zakonsku obvezu ocjenjivanja lovačkih trofeja na razini lovačkih udruga članica Saveza i ukazali na važnost trofeja u lovnome gospodarenju ističući da su upravo trofeji najbolji pokazatelj pravilnoga i uspješnoga gospodarenja svakim lovištem.

Vlado Soldo s kandidatima iz LD-a "Jarebica" Mostar

Nakon pozdravnih riječi, uslijedila su predavanja iz povijesti lovne trofejstike, zakonskih i podzakonskih propisa vezanih uz trofeje divljači, a potom se prešlo na pribor za ocjenjivanje trofeja, postupak obrade trofeja, način ocjenjivanja trofeja, formular trofejnoga lista, te vođenje evidencije i banke trofeja divljači.

Nakon predavanja i vizualnih prezentacija uslijedila je praktična demonstracija cjelokupnoga postupka ocjenjivanja pojedinog trofeja s težištem na trofejima srnjaka, vepra, divojarca, vuka i medvjeda, kao autohtone lovne divljači u našim lovištima. Prvoga dana izobrazbe, nakon teorijske i praktične obuke koju su održali članovi povjerenstva, svi kandidati prošli su i samostalne praktične vježbe ocjenjivanja pojedinih trofeja kako bi se što bolje pripremili za ispit.

Prvi dan bio je teorijski i praktični dio

Zoran Vidačković s kandidatima iz Rame

Svi su ispit položili i sada su ocjenjivači trofeja divljači

vezan za izobrazbu za ocjenjivanje trofeja, a drugoga dana održan je ispit gdje su kandidati trebali u praksi primijeniti stečena znanja i vještine, a što su i pokazali te položili ispit i stekli još jedno vrijedno lovačko znanje i zvanje ocjenjivača trofeja divljači. Na kraju ispita svi članovi povjerenstva izrazili su zadovoljstvo, ne samo postignutim rezultatima i pokazanim znanjem, nego i vrlo velikim stupnjem interesa te posvećenosti kandidata i teorijskom i praktičnom dijelu obuke. Također, istaknuto je kako treba težiti k tomu da svaki trofej stečen u lovištu na legalan način, treba cijeliti i ocijeniti, bez obzira na to je li riječ o vrhunskome trofeju ili nije.

Kandidatima je preporučeno da u svojim matičnim lovačkim udrugama iniciraju i uspostave praksu i obvezu ocjenjivanja trofeja i dostavljanja podataka Savezu

Zlatne kljove iz Glamoča!

U sklopu provedbe izobrazbe i ispita za ocjenjivača trofeja divljači, povjerenstvo Saveza je ocijenilo kljove vepa koje je u lovištu „Bunarić“ u Glamoču stekao lovac Ivan Žulj. Kljove su neslužbeno ocijenjene sa 142,69 točaka, što je vrhunsko zlato i zauzima visoko mjesto na CIC međunarodnoj ljestvici trofeja vepa.

o vrhunskim trofejima divljači (trofeji u brončanoj, srebrnoj i zlatnoj medalji), što je i zakonska obveza, kako bi Savez konačno imao svoju banku podataka o vrhunskim trofejima divljači. Zajednički dojam svih sudionika je da su izobrazba i ispit provedeni na visokoj stručnoj razini i prema suvremenim

lovnim standardima što je upotpunilo osjećaj zadovoljstva da je još jedan program izobrazbe na razini Saveza uspješno proveden. Svim kandidatima koji su položili ispit za ocjenjivača trofeja divljači čestitamo i nadamo se kako će stečene vještine i znanja primjenjivati u praksi u svojim matičnim lovačkim udrugama.

LOVNO STRELJAŠTVO U 2025. GODINI

Mrtvilo i puno nepoznanica

PIŠE VLADO BOŠNJAK

U našim lovačkim udrugama u tijeku je izrada izvješća o radu u protekloj lovnj sezoni na temelju kojih se prave planovi za novu lovnju godinu. Gdje je u tim planovima lovnju streljaštvo koje bi trebalo biti jedna od aktivnosti u radu svake lovačke udruge? Nažalost u brojnim izvješćima pa tako i planovima nema ga nikako. Do sada smo svake godine u ovo vrijeme objavljivali kalendar natjecanja na razini članica Lovackoga saveza Herceg Bosne. Ove godine vođe streljaštva u članicama koje organiziraju svoja natjecanja još uvijek ne znaju kada će se i hoće li se uopće održati natjecanje. Najčešći razlog je što nemaju sigurnu financijsku potporu svojih lovačkih udruga, a jedan od razloga je i nerad sekcija za lovnju streljaštvo u lovačkim udrugama. Sve ostaje na zalaganju pojedinaca, a i toga je svake godine sve manje. Tako

nam novoizgrađene streljane ostaju samo „mrtvi“ lovački kapital i na njima se ništa ne događa. A trebale bi biti u funkciji tijekom cijele godine. Osim natjecanja (prvenstva sekcija, udruge, otvorena prvenstva...), one su i mjesto provjere ispravnosti lovačkoga oružja, što je jako važno za sigurnost u lovu.

Lovački savez Herceg Bosne u svom je programu rada predvidio dva streljačka natjecanja, Prvenstvo članica Lovackoga saveza Herceg Bosne i Otvoreno prvenstvo Lovackoga saveza Herceg Bosne i to radi redovito svake godine. Prošle godine domaćini ovih natjecanja bili su LD „Zec“ Busovača i HLU „Malič“ Grude. Također, ekipa Lovackoga saveza Herceg Bosne sudjelovala je na državnom prvenstvu Hrvatskoga lovačkoga saveza u lovnju streljaštvo 18. i 19. listopada 2024. godine, o čemu smo iscrpno

pisali na stanicama ovoga glasila. Ovogodišnje Otvoreno prvenstvo Lovackoga saveza Herceg Bosne održat će se 31. svibnja na streljani „Bovan“ u Mostaru, a domaćin će biti LD „Jarebica“ Mostar. Prvenstvo članica Lovackoga saveza Herceg Bosne održat će se 2. kolovoza na streljani „Jeleneži“ u Orašju uz domaćinstvo LU-a „Sava“ Orašje. Očekujemo i poziv Hrvatskoga lovačkoga saveza na njihovo prvenstvo u revijalnom dijelu na koji ćemo se, kao i do sada, odazvati.

Što se tiče natjecanja po lovačkim udrugama, vjerujemo da će se većina njih održati. Prošla godina bila nam je rekordna po broju novih, mladih lovaca. Na vodstvima je lovačkih udruga da im „ponude“ i ovu vrstu lovačke aktivnosti. Sve, pa i lovnju streljaštvo o(p)stat će ako se na vrijeme uključe mladi lovci.

VELIKI TETRIJEB

Ukras i biser šuma i lovišta

PIŠE TOMISLAV MIHALJEVIĆ

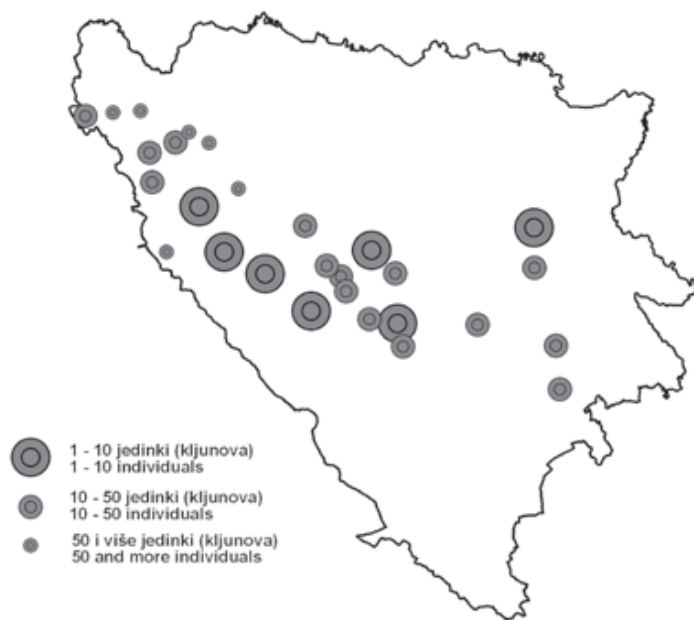
Velik tetrijeb (*Tetrao urogallus*) jedna je od najtajanstvenijih i najljepših lovnih vrsta koje nastanjuju naša lovišta. Svojom prisutnošću obogaćuje bioraznolikost flore i faune te ukrašava šumu i lovišta izgledom, a posebno svojim karakterističnim i zanimljivim pjevom koji u proljeće prvi budi šumske stanovnike

Početakom 20. st. tetrijeb je u Bosni i Hercegovini naseljavao mnogo veće područje nego sada. Danas u Bosni i Hercegovini postoji nekoliko lokaliteta na kojima je tetrijeb opstao, a to su: Klekovača, Cincar, Vitorog, Plješevica, Osječnica, Goli-ja, Šator, Jadovnik, Srnetica, Konjuh, Igman, Zelengora, Vranica, Treskavica, Koprivnica, Stolovaš, Ljuša, Grmeč, Zvijezda. Na tim se lokalitetima može pronaći uglavnom u

miješanim starim sastojinama bijeloga i crnoga bora, bukve, jele i smreke. Posebno veliki primjerci, kapitalci, oduvijek su se mogli vidjeti u šumama Hercegbosanske županije, Klekovače, Osječnice, Hrbine, Matraka, Šatora, Dinare, a tako je i danas. Osobito je brojna populacija tetrijeba gluhana u predjelu lovišta Hrblijina ili Hrbina. Veliki tetrijeb ili gluhan, nasreću, nije izumro kao tetrijeb ruževac te ga u ovome kraju u odnosu na druga stani-

šta još ima u zavidno velikom broju. Pa ipak, veliki je tetrijeb sve ugroženiji, zbog čega se ova plemenita divljač danas nalazi pod zaštitom u mnogim europskim zemljama. Procjenjuje se da ukupna europska populacija tetrijeba broji između 760.000 i 1.000.000 gnijezdećih parova te se prema podacima BirdLife-a smatra stabilnom. Na današnje stanje staništa velikoga tetrijeba u Bosni i Hercegovini najveći je utjecaj imao način gospodarenja šumama u prošlosti koji je,

osim ilegalne sječe, uvjetovao uništavanje i fragmentiranje staništa, što je imalo za posljedicu da se danas veliki tetrijeb rijetko nalazi na staništima ispod 1000 metara nadmorske visine. Zbog ratnih i poslijeratnih događanja došlo je do značajnih promjena u brojnosti i širini areala velikoga tetrijeba u Bosni i Hercegovini. Tijekom 2003. i 2004. godine na površini od 13.438 hektara zabilježeno je 285 pjevališta i 1053 jedinke (Hadžiabdić, S., 2008.).

Slika 1. Prostorna distribucija i broj jedinki velikoga tetrijeba u Federaciji BiH

Veliki tetrijeb pomno bira svoja staništa, tj. bira samo stare šumske sastojine bukovo-jelovih šuma, šuma smreke i jele i borove šume u kojima nema prevelike buke. Ovakvi tipovi šuma rasprostiru se na većim nadmorskim visinama, gdje prevladava planinska klima s kratkim ljetima i dugim hladnim zimama. Takva staništa obiluju hranom koja je velikom tetrijebu prijeko potrebna za razvoj i život. Ranije je tetrijeba bilo i na nižim predjelima, međutim, zbog negativnih antropogenih utjecaja i klimatskih promjena povukao se i ostao samo na nepristupačnim višim predjelima gdje je pronašao mir i uvjete za život. Ova visoka

staništa tetrijeba u Hercegbosanskoj županiji ujedno su i južni rubovi njegova rasprostiranja pa bi ih kao takve trebalo i očuvati i zaštititi. Osim zbog uništavanja staništa, veliki tetrijeb nestaje i zbog nekontroliranoga lova, uglavnom mužjaka koji se lovi za vrijeme parenja, pri čemu ženke ostaju neoplođene i na taj se način populacija itekako ugrožava. Uz krivolov, opasnosti izumiranja velikoga tetrijeba pridonosi i sve manji lov njegovih prirodnih neprijatelja kao što su lisica i kuna, čiji je ulov u prošlosti bio na cijeni, kao i porast broja divlje svinje koja je pogubna za sve vrste ptica koje se gnijezde na tlu. Prema dosadašnjim istraživa-

njima tetrijeb može živjeti 12 godina, a u zatočeništvu, tj. u uzgajalištu čak do 18 godina. U prirodi su zabilježeni tetrijebi stari 12 godina, ali su ti slučajevi jako rijetki s obzirom na izrazito velik broj njihovih prirodnih neprijatelja, bolesti te odstrel. Starost velikoga tetrijeba određuje se na temelju njegove težine i veličine tijela, na temelju oblika i veličine kljuna, veličine i oblika repnih pera, oblika lepeze te također po njegovu ponašanju. Po težini, stariji su mužjaci u rasponu od 3,5 do 4,5 kg, a kod mladih težina varira između 3 i 3,5 kg. Jedan od najsigurnijih načina za određivanje starosti velikoga tetrijeba njegov je kljun na kojem je vidljivo nekoliko razlika između starijih i mlađih tetrijeba. Prema tome gornji dio kljuna je sivkasto plave boje, manje zakrivljen pri čemu ne prelazi preko donjega dijela kljuna i nema uzdužnih brazda. Brazde nastaju s razvojem hrpta ispod nosnica pri čemu sa strana nastaju male udubine, odnosno brazde, koje se starenjem produljuju od osnove prema vrhu kljuna. Što je tetrijeb stariji, te su brazde izraženije i dublje. Izgled repa i repnih pera također zorno prikazuje starosnu dob mužjaka tetrijeba. Prema ovome pokazatelju starost se određuje po duljini, širini i krajevima pera te po sveukupnom obliku odnosno kutu koji zatvaraju krajnja repna pera. Starosna dob tetrijeba može se odrediti i prema njegovu ponašanju. Za

staroga mužjaka karakteristično je da češće pjeva na tlu nego na grani, pravi dulje stanke između pjevanja i češće se premješta, a glas mu je pri kraju paranja toliko slab da se jedva čuje. Iako bi se po glasu reklo da su slabiji, stariji su mužjaci snažni i jako borbeni pri čemu protjeruju svoje mlađe suparnike s pjevališta. Zbog čestih borbi za teritorij, pri kraju parenja stariji mužjaci gotovo uvijek na glavi i vratu imaju rane ili ožiljke, a fali im i perja na pojedinih dijelovima tijela. Mlađi mužjaci veći dio pjevanja odrade na stablu, njihovo je pjevanje glasnije i s kraćim stankama u odnosu na starije tetrijebe, a i manje su vidljivi tragovi borbe jer izbjegavaju borbu.

PJEVALIŠTA

Veliki je tetrijeb poligamna vrsta što znači da jedan mužjak opari više ženki. Početak parenja ovisi o vremenskim uvjetima i nadmorskoj visini. U nižim predjelima i ako je vrijeme povoljno parenje obično počinje u drugoj polovici ožujka i završava početkom svibnja, odnosno sredinom svibnja na većim nadmorskim visinama. Iznenadan snijeg i loše vrijeme mogu posve prekinuti parenje, a mogu ga i odgoditi dok vremenski uvjeti ne budu povoljni. Tetrijebi ponekad znaju promijeniti pjevalište, odnosno preseliti se na pjevalište koje već neko vrijeme nije bilo aktivno. Na pjevalištima se tetrijebi oglašavaju sa stabala kako bi pokazali svoju prisutnost kokama, ali i svojim suparnicima. Pjevališta su pomno odabrana i u njima je dobra akustika, zbog čega i jesu obično u starijim sastojinama. I stabla, na kojima tetrijeb noći i pjeva, također su pomno odabrana, obično je to nekoliko dominantnih stabala na manjem međusobnom razmaku. Površina pjevališta je oko 3 ha, a cjelokupan revir iznosi 5 do 10 ha. Budući da koke imaju svoje teritorije naspram mužjaka, bitno je naglasiti da se pjevališta nalaze na mjestu preleta koka,

Područje/hektara	Broj pjevališta	Broj jedinki (kljunova)
Drvar - Osječenica / 350 hektara	16	32
Grahovo / 70 hektara	3	6
Drvar - Klekovača / 713 hektara	12	59
Bosansko Grahovo - Šator / 536 hektara	8	79
Kupres - Malovan / 624 hektara	11	69
Glamoč - Šator - Staretina - Kujača - Ovčara - Klekovača / 1365 hektara	20	119
UKUPNO: 3.658 hektara	70	364

Tablica 1. Broj pjevališta i jedinki velikoga tetrijeba na registriranim nalazištima u Hercegbosanskoj županiji (Hadžiabdić, S., 2008.)

gdje je njihova prisutnost najčešća. Na pjevalištima se mužjaci u proljeće bore za koke kljunom, nogama i krilima. Ti tragovi, kao i tragovi parenja, mogu se vidjeti na pjevalištima. Na pjevalištima, ali i u gustišima te drugdje, gdje se mužjaci povlače radi mitarenja poslije parenja, mogu se naći iščupana ili otpala pera. Za vrijeme pjevanja često dođe do borbe između dvaju mužjaka. Borbi prethodi pjevanje na grani, a zatim i na zemlji gdje tetrijeb kreće uzdignute glave, raširena repa i spuštenih ukočenih krila. Pjevanje započinje s nekoliko brzih koraka, zatim skače uvis mašući krilima i raširena repa te se odmah, samo nekoliko metara dalje, spušta na pod. Na zvuk koka, pjevanje postaje sve glasnije. Kada mužjak svojom pjesmom i plesom osvoji koku, ona mu prilazi i zauzima položaj za parenje, on oko nje kruži i pjeva, a zatim je opari ili je ignorira do idućega puta. Koke obično izabiru dominantnoga mužjaka koji ima svoj teritorij. Uglavnom su to najstariji, najjači i najborbeniji tetrijebi. Najmanje poželjni su dvogodišnjaci koji, ako ne prave probleme i ne izazivaju, znaju ostati na teritoriju starijega tetrijeba. Ako dominantni mužjak uginu, strada od grabežljivaca ili bude odstrijeljen, mlađi ga mužjak pokušava zamijeniti, ali bude to neuspješno jer njegovo snubljenje koke redovito ignoriraju odlazeći na drugo pjevalište na kojem se nalazi dominantni mužjak. Nakon parenja u travnju ili svibnju, što ponajviše ovisi o nadmorskoj visini i klimatskim karakteristikama staništa, koke se bave majčinskim obvezama: pravljenjem gnijezda, nošenjem i ležanjem na jajima, piljenjem i brigom o potomstvu, a mužjaci odlaze u potragu za hranom kako bi nadoknadili energiju koju su izgubili za parenja. Tijekom godine, zbog načina života i različitih oblika prilagodbe na životnu okolinu, ova divljač postaje gotovo neprimjetna u lovištu, odnosno samo iskusno i uvježbano oko može primijetiti

Ove dvije koke izabrale su svoga dominantnoga mužjaka

tragove koje ova divljač ostavlja iza sebe. Na taj se način, uz ostale načine, utvrđuje brojno stanje jedinki u lovištu. Ako se u staništu tetrijeba nađemo u večernjim satima i po tihu vremenu, imat ćemo priliku čuti snažno kleptanje krilima koje tetrijeb čini prilikom penjanja na nekome

” **Koke obično izabiru dominantnoga mužjaka koji ima svoj teritorij. Uglavnom su to najstariji, najjači i najborbeniji tetrijebi. Najmanje poželjni su dvogodišnjaci koji, ako ne prave probleme i ne izazivaju, znaju ostati na teritoriju starijega tetrijeba** ”

stablu na kojemu će mirno provesti noć. Krajem ljeta i u jesen odrasli primjerci tetrijeba mogu se sresti na šumskim kamionskim putovima na koje silaze radi uzimanja kamenčića koji pomažu u želudcu provariti veću količinu teže probavljive hrane koju uzimaju u tome razdoblju. Veliki tetrijeb i koka rijetko se mogu primijetiti u prirodnom staništu, ali u proljeće, ova tiha i neprimjetna ptica pokazuje se u punom sjaju i ljepoti pružajući nam nezaboravno zadovoljstvo. Prirodni neprijatelji velikoga tetrijeba su divlja mačka, kuna, lisica i sova ušara. Mlađi strada vaju od svih grabežljivaca, također i od prirodnih nepogoda.

LOV TETRIJEBA

Lov velikoga tetrijeba izuzetno je zanimljiv i ostavlja neizbrisiv trag u sjećanju lovca. Ovaj lov ubraja se među najzujbudljivije i najneobičnije, barem kada je riječ o lovu krupne divljači. Tetrijeb se lovi u samo svitanje za vrijeme parenja kada „ogluš“ u ljubavnom zanosu, kada brusi i za to vrijeme ne primjećuje suškanje ili šumove oko sebe. Ta

njegova „nagluhost“ traje samo nekoliko sekunda, što spretnomu lovcu daje dovoljno vremena doći se njegova cijenjenoga trofeja. Tetrijeba može loviti samo iskusni lovac uz pratnju stručnoga voditelja koji dobro poznaje pjevalište. Nekoliko je načina lova velikoga tetrijeba koji su se koristili u prošlosti, a koriste se i danas. U zemljama u kojima ima velikoga tetrijeba i gdje nema zabrinutosti za njegov opstanak, a to su ponajprije skandinavske zemlje i Rusija, tetrijeb se lovi malim prigonom ili s obučanim lovačkim psima kao što se kod nas lovi sitna pernata divljač. Osim ovoga načina lova tetrijeb se lovi i tzv. priskakivanjem, a to je, prema opisu mnogih lovaca, jedan od najljepših lovova koje jedan lovac može iskusiti pa ga zato često nazivaju i „kraljevskim lovom“. Da bi lov na velikoga tetrijeba ovom tehnikom bio uspješan, treba dobro poznavati njegovo ponašanje, poglavito njegovo pjevanje koje je ključ mogućnosti prilaska ovoj plahoj šumskoj koki koja i najmanji lom grančice može čuti na velikim udaljenostima, preplašiti se i pobjeći.

U nekim je zemljama, zbog zadovoljavajućega brojnog stanja velikoga tetrijeba, ali i zbog mirna na pjevalištima, za vrijeme parenja lov ove divljači zabranjen. U Bosni i Hercegovini nije, lov tetrijeba dopušten je od 15. ožujka do 31. svibnja, uz napomenu da je u ovoj zemlji veliki tetrijeb zaštićen lovostajem, a ženke i mladi trajno su zaštićeni.

Lov velikoga tetrijeba započinje ranim ustajanjem, pri čemu je najvažnije doći u blizinu pjevališta dok je još noć i dok nije započeo pjev, odnosno dok veliki tetrijeb još uvijek vjerojatno spava na grani s koje će pjevati. Bitno je napomenuti da se u lov uvijek ide sa stručnim pratiteljem, koji je dužan prije polaska u lov pripremiti lovca za ovaj lov, upoznati ga s terenom, kao i s ponašanjem prilikom priskakivanja i dolaska na povoljno mjesto za odstrel. Nakon dolaska na mjesto u blizini pjevališta, lovac i pratitelj kreću se laganim korakom prema pjevalištu uz povremeno zastajkivanje, osluškujući je li pjev počeo. Budući da tetrijeb, pogotovo stari, ne pjeva glasno, treba biti što tiši kako bi se mogao čuti pjev i kako bi se što bolje mogao odrediti pravac iz kojega pjev dolazi. Budući da tetrijeb jako dobro čuje, na početku njegova pjevanja treba stati u mjestu, odrediti pravac kretanja te čekati znak stručnoga pratitelja za pokret. Veliki tetrijeb počinje pjevati ubrzo nakon buđenja, oko sat i pol prije izlaska Sunca i njegov pjev nije teško prepoznati jer su to prvi ptičji zvuci u šumi. Pjev se sastoji od tri odnosno četiri dijela. Prvi dio je pucketanje ili škljocanje, što slično zvuku sudaranja glatkih štapića ili kapanju vode na neku tvrđu podlogu. Drugi dio je ubrzano škljocanje, nakon kojega slijedi treći dio – udarac, koji se još naziva i plunk, plonk ili plump, a koji se može opisati kao zvuk koji proizvodi vađenje čepa iz boce. Nedugo poslije dolazi na red četvrti dio pjevanja ili brušenje, koje se поближе može opisati kao

” **Lov velikoga tetrijeba započinje ranim ustajanjem, pri čemu je najvažnije doći u blizinu pjevališta dok je još noć i dok nije započeo pjev, odnosno dok veliki tetrijeb još uvijek vjerojatno spava na grani s koje će pjevati** ”

brušenje kose. Između pjevanja tetrijeb pravi stanke, promatranjem je utvrđeno da se glasa do 200 puta na dan, a na vrhunca parenje taj se broj utrostručuje. Jedan pjev ne traje dugo, svega 17 sekunda, od kojih najviše otpada na brušenje koje je ključno kod prikradanja tetrijebu. Nekad se smatralo da tetrijeb prilikom brušenja niti vidi, niti čuje pa je zbog toga i dobio ime tetrijeb gluhan, međutim, ustanovljeno je da tetrijeb tada i vidi i čuje, ali vrlo smanjeno i od zanosa vjerojatno ne pridaje toliku pažnju svojim osjetilima. Brušenje traje kratko, najčešće je to oko 5 sekunda, za koje vrijeme lovac zajedno s pratiteljem može napraviti nekoliko koraka, a nakon toga obojica ostanu ukopani na mjestu pozorno osluškujući pjev do sljedećega brušenja, kada ponovno naprave nekoliko koraka. Kako trofej ne bi bio uništen, jako je bitno izabrati pravo oružje za lov tetrijeba. Tetrijeb se najčešće lovi puškom sačmaricom i sačmom od 4 do 5,5 mm. Osim sačmaricom može se loviti i puškama sa izliblebljenim cijevima kalibra 5,6 mm i težinom zrna ne manjom od 2,6 grama. Iako je

lov uspješan s obje navedene vrste oružja i streljiva, češće se koristi sačmarica jer joj toliko ne smeta neka grančica koja, recimo, može zrno karabina tako maloga kalibra skrenuti u nekom drugom pravcu ili čak raniti divljač, što je loše i za lovca i za lovište. Odabir mjesta pogotka jako je bitan kako bi smrt nastupila što brže pa je najbolje ciljati u bijelu pjegu na zglobovima krila, gdje je pokrov od perja najmekši. Važno je imati u pripravnosti i psa koji je obučan za potragu, ako ova divljač bude ranjena jer se kao takva često zna povući u gustiš i tamo izdahnuti. Veliki tetrijeb jedina je ptica na koju se ne puca u letu, osim ako je ranjen, kada je potrebno što prije uputiti drugi hitac kako bismo onemogućili bijeg ranjene divljači. Nakon pucanja jako je bitno ostati pribran te pratiti da tetrijeb ne pobjegne u grmlje. Ako je tetrijeb pogoden, treba što prije doći do njega i ako je još živ, treba se pobrinuti da što prije nastupi smrt, pri čemu treba obuzdati mahanje krilima kako ptica ne bi ostala bez perja. Preparatori preporučuju da se pokupe i pera koja su otpala, kako bi se mogla vratiti na mjesto odakle su ispala, i da se trofej što prije odnese preparatoru, kako bi se što bolje očuvao. Prema lovačkoj tradiciji lovac koji je odstrijelio tetrijeba otkida dvije grančice, jednu stavlja u kljun ptice, a drugu na svoj šešir. Budući da je tetrijeb divljač visokoga lova počast joj se odaje i polijeganjem na položene grane jele, bora ili smreke. Trofej velikoga tetrijeba najčešće je dermopreparat u njegovoj stvarnoj veličini. Kao trofej, za ukrašavanje svojih lovačkih šešira lovci uzimaju bijelo poprskana pera ispod repa, a neki uzimaju i gastro-lite (kamenčiće) izvađene iz probavnih organa. Zanimljivo, neki lovni stručnjaci kažu da je trofej tetrijeba vrijedniji od trofeja medvjeda.

Ris je najveća i najljepša mačka koja nastanjuje ove krajeve, ali i najugroženija, nažalost. Dugi niz godina ris je u statusu ugrožene vrste i strogo je zaštićen jer je njegov opstanak upitan i populacija svedena na minimum. Usprkos strogoj zaštiti procjena je da u BiH trenutno obitava oko 80 jedinki risova, što je jako mali broj. Rekosmo, to je samo procjena, koja je nastala na temelju podataka s terena o slučajnim susretima i kazivanjima o viđenju risa. Populacija je, nažalost, možda i manja, premda se svi nadamo da je broj risova ipak veći i da se ova tajnovita vrsta polagano, ali sigurno odmiče od ruba opstanka. Broj risova u susjednoj Hrvatskoj također je jako mali, pa je prije nekoliko godina odrađena reintrodukcija risa i unošenje svježe krvi s novim jedinkama risa. Osim krivolova, stručnjaci procjenjuju da je risa najviše ugrozilo parenje u srodstvu, jer se cjelokupna populacija na našim terenima razmnožila i raširila od nekoliko jedinki koje su puštene u Sloveniji, zatim su se s vremenom proširile u Liku i Gorski kotar u Hrvatskoj, a zatim i na susjedne terene u Bosni i Hercegovini gdje su prve jedinke viđene osamdesetih godina prošloga stoljeća. Ris je zaista brzo širio s obzirom na broj i početni teren na kojemu je pušten, ali krivolov je ipak učinio svoje. Ova prelijepa divljač postala je poželjnom pa se nekoliko jedinki i legalno odstrijelilo, ali je krivolov uzeo mnogo veći dio populacije.

RISA MOGU SAČUVATI SAMO LOVCI

Istraživanja divljih vrsta, prebrojavanje i kontinuirano praćenje još uvijek nije karakteristično za Bosnu

Ne smijemo dopustiti da ris ponovno nestane s ovih prostora

i Hercegovinu, tako da se podaci o gotovo svim vrstama divljači, a tako i risa, zasnivaju na procjenama koje često odstupaju od stvarnosti. Lovačke nadzorne kamere posljednjih su godina dostupne svim lovcima, velik broj tih kamera nalazi se u lovištima i šumama i upravo su one pokazale neke konkretne podatke i u mnogim lovištima zabilježile vrste za koje se smatralo da ih uopće nema. Tako je bilo i s risom. Ova tajnovita mačka koja voli skrovita i mirna mjesta, koja se na svaku prisutnost čovjeka lako i brzo sklanja u skrovitost svoga staništa, tek uporabom kamera koje rade na principu senzora pokazala je svoju prisutnost. Kako kažu podatci s terena, risa i dalje ima u našim šumama, gdje bismo posebno mogli istaknuti terene i lovišta na području Hercegbosanske županije. Mnogi lovci, šumari i istraživači ipak su imali sreću

susresti ili na svojoj kameri zabilježiti prisutnost risa. Jedna od najljepših situacija je ta kada postavite kameru u neki teren, radoznalosti radi najčešće da vidite prisutnost recimo srnjaka ili slične lovne vrste, a onda kada pregledate

”
Pojedini lovci griješe kada kažu kako risa treba loviti i ne dopustiti mu da se širi jer je to opasan lovac koji istrijebi srneću divljač
 ”

brojne fotografije na kameri odjednom ne vjerujete svojim očima i nije vam jasno što se to zateklo ispred kamere, tihi, smireni i najljepši grabežljivac ovih prostora – ris. Da ne govorimo o susretu s risom, koji je jako rijedak, ali ostaje u pamćenju dok je čovjek živ. Risa je sigurno zabilježio velik broj kamera na različitim terenima, ali se taj podatak često nastoji sačuvati i sakriti od okoline. Možda je katkad tako i bolje da bi se zadržala njegova tajnovitost, ali i sačuvala ova najveća mačka od krivolova. Usprkos trajnoj i strogoj zaštiti, risa mogu i moraju sačuvati upravo oni koji su najviše na terenu, a to su lovci. Samo lovci kojima proradi svijest o važnosti postojanja i opstanka ove vrste mogu sačuvati risa i pomoći mu da ponovno bude prisutan u svim našim planinama. Pojedini lovci griješe kada

kažu kako risa treba loviti i ne dopustiti mu da se širi jer je to opasan lovac koji istrijebi srneću divljač. Naravno da je ris dobar i snalažljiv lovac, ali to nije razlog da ga mi potisnemo ili da se mi kao lovci nađemo ugroženi od te vrste jer u njoj dobar dio lovaca vidi konkurenciju. Radi njezina očuvanja, nužno je što prije provesti kvalitetno i iscrpno istraživanje ove vrste. Broj risova danas je možda lakše procijeniti uz pomoć kamera i ostalih pomagala koje lovci koriste i to je potrebno iskoristiti na pametan način i tako lovcima podignuti svijest o važnosti opstanka risa kao vrste. Doista raduju fotografije koje se ponekad objave, a na njima su jedinke risa ili što je još ljepše ženke s mladuncima koje su znak novoga života i povećanja populacije.

Anton Barać

Rekordan broj uzvanika

Dvadeset treća lovačka večer HLU-a „Malič“ Grude održana je 25. listopada 2024. godine u hotelu „Otok“ u Grudama. S više od 500 domaćih lovaca, gostiju, prijatelja i ljubitelja lova, bila je to do sada grudska lovačka večer s najvećim brojem uzvanika. Program je vodila Franka

Zlatko Blekić, predsjednik HLU-a „Malič“ Grude

Bračić, koja već dugi niz godina to radi profesionalno i predano. Franka je, na početku večeri, po imenu i dužnosti pozdravila visoke goste, a potom je kratko predstavila rad HLU-a „Malič“ Grude.

Kao domaćin, goste je potom pozdravio novoizabrani

predsjednik HLU-a „Malič“, Zlatko Blekić. Zahvalio je svim sponzorima i upravi HLU-a „Malič“, bez čijeg se doprinosa ova večer ne bi mogla ni održati. Uslijedili su prigodni govori načelnika Općine Grude Ljube Grizelja i predsjednika Skupštine Lovačkoga saveza Herceg Bosne Kreše Čavara.

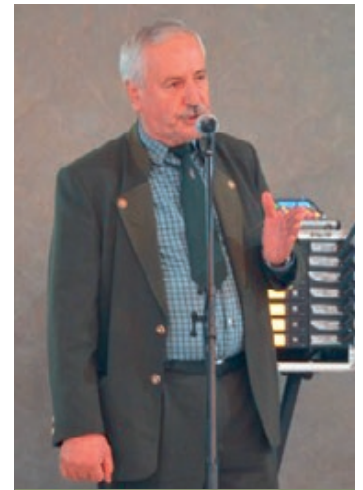
U svečanom dijelu večeri, predsjednik HLU „Malič“ Zlatko Blekić uručio je uvjerenja o položenom lovačkom ispitu novim članovima udruge, diplome počasnim članovima i posmrtno preminulim članovima udruge. Odličje II. reda dodijeljeno je potpredsjedniku „Maliča“ Mati Vukoju, za neizmjeran trud i doprinos radu udruge.

Organizacijski odbor

Nakon minute šutnje za sve poginule hrvatske branitelje i preminule lovce, nazočne i hranu blagoslovio je fra Stan-ko Pavlović.

Za dobru atmosferu pobrinuli su se dečki iz sastava „Mokarski tamburaši“. Naravno, ništa to ne bi bilo moguće bez dobro raspoloženih i raspjevanih lovaca i njihovih prijatelja. Svi su s nestrpljenjem čekali tombolu, koja je i ove godine bila bogata nagradama. Nakon što je zaključena prodaja listića za tombolu, voditeljica je najavila još jedan krug prodaje u humanitarne svrhe. Cjelokupan iznos humanitarne tombole – 5.500 KM – doniran je našem sumještenu koji već godinama boluje

Krešo Čavar, predsjednik Skupštine Saveza

od multiple skleroze. Hvala svima koji su sudjelovali i tako pokazali veliko srce. Na kraju, želimo još jednom zahvaliti sponzorima i svima koji su došli na ovu lovačku večer, a posebno svim lovačkim društvima i udrugama koje su se odazvale na naš poziv.

Anela Leventić

Diploma za novoga lovca

Tek se ušlo u dvoranu...

Dobro raspoloženi i raspjevani lovci

Zabava u snježnom ambijentu

Mate Buntić, predsjednik
LU-a "Orlov kuk" Tomislavgrad

Unatoč snježnom nevremenu koje je 3. siječnja 2025. godine zahvatilo duvanjski kraj, Lovačka udruga „Orlov kuk“ iz

Tomislavgrada organizirala je svoju 8. lovačku večer. U svadbenom salonu „Gospodar prstenova“, usprkos nimalo povoljnim vremenskim uvjetima, okupilo se oko 700 uzvanika. Nazočnima su se na početku obratili predsjednik Lovačke udruge „Orlov kuk“ Mate Buntić, dopredsjednik Lovačkoga saveza Herceg Bosne Stojan Musa i načelnik Općine Tomislavgrad Ivan Buntić.

U nastavku večeri uručena su lovačka odlikovanja, a potom i prigodna priznanja pojedincima i institucijama za osobit doprinos radu Lovačke udruge „Orlov kuk“

– Tomislavgrad.

Pjesmom i svirkom, za odlično raspoloženje pobrinuli su se članovi Dibidus acoustic banda. Program, kao i iznimno zanimljivu tombolu koju je činilo 60-ak vrijednih nagrada, vodila je novinarka i voditeljica RTV-a Herceg-Bosne Maja Šimić. Članice HKUD-a „Crvenice“, kao i na svih prethodnih sedam lovačkih večeri, prodavale su kupone za bogatu tombolu čiji je ovogodišnji fond iznosio više od 40.000 KM. Kao i svake godine, dio prihoda od lovačke večeri bit će doniran u dobrotvorne svrhe i potporu ugroženim

Ivan Buntić,
načelnik Općine Tomislavgrad

pojedincima, obiteljima i studentima slabijega imovinskog stanja.

Mate Buntić

Stojan Musa, dopredsjednik Saveza

Nekomu je bila sretna ruka Ilije Ile Vrljića

Mladi dobitnik odlikovanja

Snijeg je neke omeo u dolasku, ali je dvorana ipak bila puna uzvanika

Čeka se dolazak dobitnika ove vrijedne nagrade na tomboli

Tombola za pomoć oboljelom dječaku

U nedjelju 16. veljače 2025. godine, HLU „Malič“ Grude organizirao je lovačku hajku na grabežljivce. Lovilo se u šest sekcija na cijelome području lovišta Grude. Iako se isprva činilo da nas vrijeme neće poslužiti, ipak se okupilo 200-tinjak lovaca iz cijeloga kraja i susjedne nam RH.

Poslije lova, vrijedni su domaćini na Krenici pripremili ručak za sve nazočne. Naravno, bilo je i pjesme uz harmoniku i gitaru, s našim Vilimom i Lukom. Za cijelo to vrijeme prodavala se tombola koja je i ovaj put bila humanitarnoga karaktera. Naime, u zadnjem krugu prodaje skupljeno je 2.500 KM za malenoga dječaka iz Drinovaca kojemu je potrebno liječenje u inozemstvu.

Hrane je bilo dovoljno za sve lovce

Pogled na listiće tombole, možda bude nešto

Kako je dan odmicao, kiša je ipak popustila i odlučila pustiti nas da se nesmetano zabavimo i družimo. Hvala svim lovcima koji su prisustvovali ovoj manifestaciji i svojim doprinosom omogućili da još jednom svi zajedno pomognemo nekomu u nevolji.

Anela Leventić

Uvijek je bolje s harmonikom i gitarom

LD „Vepar“ Prozor-Rama **LOVAČKI ISPIT**

Dvadeset osam novih „veprovaca“

U organizaciji LD-a „Vepar“ Prozor-Rama, Lovački savez Herceg Bosne održao je 28. prosinca 2024. godine lovački ispit kojemu je pristupilo ukupno 46 lovaca pripravnika: 28 iz LD-a „Vepar“ Prozor-Rama, 14 iz LD-a „Uskoplje“ Gornji Vakuf-Uskoplje, tri iz LD-a „Bačina“ Doljani i jedan iz LD-a „Mosor“ Široki Brijeg. Ispit, koje je provelo povjerenstvo u sastavu: Alojz Dunder, Vlado Soldo, Zoran Lovrić i Ivica Lučić, položila su 44 lovca pripravnika.

Na početku ispita kandidatima se srdačnim riječima obratio Ivica Lučić, tajnik Lovačkoga saveza Herceg Bosne, govoreći ponajprije o tehničkoj strani ispita, a nakon ispita novopečeni su se lovcima

obratili svi članovi povjerenstva na čelu s predsjednikom Alojzom Dunderom, na kraju i dr. Ante Markešić, predsjednik LD-a „Vepar“ Prozor-Rama, koji je zahva-

lio članovima povjerenstva te čestitao pravnicima položen lovački ispit i stečeni status lovca.

Ivica Markešić

Lovci pripravnici na ispitu

Daleko uspješnija sezona od prethodne

Lov srnjaka. Ovogodišnji lov srnjaka trajao je pet tjedana, pri čemu je ispunjen plan odstrela. Kvaliteta ocijenjenih trofeja je dobra.

Lov prepelice, divljega goluba i grlice. Ovaj se lov odvijao kao i prošlih godina uz napomenu da je ove godine bio dobar prelet prepelice. Ova je divljač sve atraktivnija i našim lovcima i lovcima iz okruženja, pa to može biti dobra osnova za razvoj lovnoga turizma.

Lov divlje svinje. U ovome lovu nije ispunjen planirani odstrel divljači. U lovu čekanjem plan je donekle i ispunjen, ali je podbacio lov pogonom i hajkom. Divlja svinja je divljač visokoga lova i prema njoj lovac treba promijeniti dosadašnji odnos i sa stanovišta gospodarenja lovištem i sa staništa njezina izlova.

Lov fazana i zeca. Lov fazana i zeca bio je daleko uspješniji nego prethodnih sezona. A dodatan razlog za zadovoljstvo je taj što je matični fond fazanske divljači ostao i poslije završene lovne sezone. Zapaženo je i osjetno poboljšanje matičnoga fonda zečje divljači.

Lov močvarica. U punom

Podbačaj u lovu na divlju svinju

je zamahu lov močvarica i prema svim pokazateljima, odstrel je ove godine puno bolji nego prošlih godina, što se može zahvaliti povoljnim vremenskim prilikama. Močvarice se love čekanjem, svaki dan od 16 sati do zakonom predviđenoga vremena.

Lov lisice i čaglja. Lov čaglja bio je posebno uspješan i u prethodnih nekoliko sezona ovaj je grabežljivac sveden na podnošljiv broj jedinki. Poslije završetka lova zeca, fazana i divlje svinje, svake subote i ne-

djelje sekcije su organizirale čišćenje lovišta od grabežljivaca, prebrojavanje divljači, kontrolu terena te iznošenje hrane i soli.

U usporedbi s proteklom lovnom sezonom jasno se vidi da je ova sezona bila daleko uspješnija, ali konačan rezultat bit će poznat nakon sjednica sekcija i skupštine društva u ožujku i taj će rezultat poslužiti kao osnova za planiranje lovne sezone 2025./2026.

Nedžad Garić

Uspješan lov na grabežljivce

Ako laže koza, ne laže rog: ove sezone 168 komada

Govori na početku rekli su mnogo toga

Ante Markešić, predsjednik "Vepra"

Lovačko društvo „Vepar“ Prozor-Rama broji 520 članova i po broju članova treće je lovačko društvo u Lovačkom savezu Herceg Bosne.

Svoju ovogodišnju lovačku večer ovo je društvo upriličilo 3. siječnja, uz velik broj lovaca, suradnika i prijatelja društva. Na početku zabave okupljenima se obratio dr. Ante Markešić, predsjednik društva, rekavši, među ostalim, sljedeće: „Večeras smo se okupili da proslavimo našu zajedničku strast prema lovu, očuvanju prirode i nezaboravnim trenutcima provedenim u prirodi. Lov je više od hobija ili

sporta, on je tradicija koja se prenosi s generacije na generaciju povezujući nas s našim predcima i prirodom koja nas okružuje. Kao lovci, mi smo čuvari prirodnoga balansa, štitimo staništa i brinemo se za održivost divljači. Večeras je prilika da se osvrnemo na uspjehe u protekloj lovnoj sezoni, da podijelimo priče i iskustva, ali i da se prisjetimo važnosti zajedništva. Lovci su uvijek bili poznati po svojoj gostoljubivosti i solidarnosti“, kazao je dr. Markešić te dodao: „Kroz lov stvaramo neprocjenjive veze i prijateljstva koja traju. Želim izraziti zahvalnost svima koji su doprinijeli organizaciji ove večeri. Vaš trud i predanost omogućili su nam da se okupimo i uživamo u ovim trenutcima.“ Dr. Markešić je na kraju zahvalio svim prijateljskim gostujućim društvima čiji su predstavnici večeras posjetili Prozor-Ramu, a na poseban način predsjedniku Lovačkoga saveza Herceg Bosne, Draganu Gubercu. Obraćajući se nazočnima kao čelnik Lovačkoga saveza Herceg Bosne, ali i u svoje ime, nakon što je pozdravio domaćine i goste, predsjednik Guberac je rekao: „Od Drugoga svjetskog

rata, kad ste osnovani, pa do danas, vi ste ostali i opstali, unatoč svim turbulentnim vremenima, promjenama i sve-mu onom što se događalo na prostoru Bosne i Hercegovine. Lovački savez Herceg Bosne bio je i uvijek će biti potpora svojim članicama, pa tako i LD-u 'Vepar' iz Rame. Nije, naravno, uvijek sve dobro, nije sve bajno, znamo za probleme koji se tiču osnivanja i dodjele lovišta na gospodarenje i ovdje u Rami. Mi činimo i činit ćemo sve što je u našoj moći da se to riješi, a to je da alarmiramo, da kažemo predstavnicima naše vlasti kako lovci nisu mali i nisu zanemarivi. Do nas je, onako koliko se ozbiljno i odgovorno budemo mi ponašali,

Dragan Guberac, predsjednik Saveza

tako će se i drugi ponašati prema nama.“ Okupljene na lovačkoj večeri zabavljao je PAB Band iz Prozora-Rame, a osim zabave

Imali su sreće i na tomboli dobili po lovačku pušku...

Rođendanski dar za Juru Perića

i druženja organizatori su za goste pripremili bogatu tombolu od 43 nagrade. Lovačko društvo „Vepar“ odlučilo je na ovoj lovačkoj večeri, povodom njegova 80. rođendana, nagraditi Juru Perića iz Jaklića, jednoga od najstarijih lovaca u Rami. Uručen mu je prigodan dar, štap BIPOD za pucanje. Perić nije krio oduševljenje darom, a u svome kratkom obraćanju mladim je lovcima poručio da u lov uvijek odlaze s oprezom i da se čuvaju. Nakon završetka tombole druženje je nastavljeno uz pjesmu i odlično raspoloženje.

Ivica Markešić

... oni su također imali sreće na tomboli

LO „Vitez“ Vitez "ZAJEBANTI" DOBILI MONOGRAFIJU

Priča o prijateljstvu i tradiciji

Skupina prijatelja, poznata pod nadimkom „Zajebanti“ – Dragan, Vlatko, Valentin i Ivan Kafadar, Tomo Kolenda, Mladen Čuturić, Mario Franjić i Matija Marjanović – dobila je svoju prvu monografiju. Ova jedinstvena zbirka fotografija i priča bilježi njihovu lovačku avanturu koja traje od 2016. godine i može se smatrati pravom monografijom jedne lovačke grupe iz Bosne i Hercegovine. Monografiju je priredila Katarina Kafadar, kći Dragana Kafadara. Ideja je nastala kao božićni dar za njezina oca, kojega članovi grupe s ljubavlju zovu „Otac“. Kasnije je ova monografija postala dar za sve članove grupe. Katarina je fotografije, koje su godinama stajale u elektroničkom formatu,

odlučila tiskati kako bi sačuvala uspomena na lovačke priče, druženja i nezaboravne trenutke iz prirode. Od prvoga zajedničkog lova u lipnju 2016. godine do danas, fotografije su pretočene u knjigu koja odiše toplinom, humorom i ljubavlju prema lovu i prirodi.

„Zajebanti“ nisu samo strastveni lovci – oni su prijatelji čvrsto povezani zajedništvo i neformalnim duhom. Monografija sadrži fotografije s njihovih lovova, portrete članova i šaljive opise njihovih odlika i nadimaka, što vjerno prenosi atmosferu ove posebne grupe.

„Katarina nas je sve iznenadila ovom monografijom; uspjela je uhvatiti ono što nas čini jedinstvenima,“ rekao je jedan od članova s ponosom.

Ova zbirka nije samo priča o lovu – to je

Naslovnica monografije

priča o prijateljstvu, tradiciji i vrijednostima koje se prenose s generacije na generaciju. Monografija će sigurno izazvati osmijehe i toplinu kod svih koji je čitaju, bilo da su članovi grupe ili njihovi znanci.

„Lov za nas nije samo hobi; to je način života, prilika za smijeh, druženje i stvaranje nezaboravnih uspomena,“ dodao je drugi član grupe. Monografija „Zajebanti“ ima neprocjenjivu emotivnu vrijednost. Uspomene zabilježene na njezinim stranicama ostaju trajno svjedočanstvo prijateljstva i zajedništva, dok će priče o njihovim lovačkim avanturama živjeti i dalje, u krugu obitelji i prijatelja.

Matija Marjanović

Duplerica kao uspomena na uspješan lov

Još jedna potvrda vrhunske kvalitete trofeja

Lovište LU-a „Livanjsko polje“ poznato je kao lovište bogato divljači, ali i vrhunskim trofejima. Obuhvaća dva planinska masiva: masiv Staretina – Golija sjeverna je granica lovišta, masiv Dinara – Kamešnica – Troglav na južnoj je strani, a između njih je Livanjsko polje, najveće kraško polje u Europi. Tereni koji idu od 700 pa sve do 2000 m n. v. pojam su biološke raznolikosti i ostavljaju bez daha sve lovce i ljubitelje prirode.

Da se ovim terenima gospodari ispravno i kvalitetno pokazuju trofeji odstrijeljeni divljači na kraju svake sezone. Tako je bilo i krajem 2024. godine, kada su se pred tročlanim povjerenstvom na ocjenjivačkom stolu našli rogovlja srnjaka i kljove vepra, kao najbrojniji ovdašnji trofeji. Među nizom ocijenjenih trofeja izdvojiti ćemo kljove vepra vrijedne 126,90 CIC točaka, što je debelo zlato i trofej o kojemu sniva svaki

lovac, a ujedno je to potvrda da u lovištu ove udruge odvajkada obitavaju visokotrofejni veprovi. Veprove s ovih terena, naime, odlikuju jako dugi sjekači i brusaci, ali ovaj je kapitalac znatno odskočio od prosjeka po širini sjekača, što se najviše i vrednuje pri ocjenjivanju kljova. Među rogovljima srnjaka, tri su srnjaka stekli visoku brončanu medalju. Prethodnih sezona u ovim su lovištima odstreljivani srnjaci čije je rogovlje stjecalo visoke medalje i debela zlata, a ta se genetika treba čuvati i njome treba ispravno gospodariti.

Radi pokazivanja kvalitete naših lovišta i kvalitete trofeja svih vrsta divljači koju vodimo kao lovnu, želimo pokrenuti amnestiju trofeja koji su stečeni u našim lovištima u godinama kada se trofeji nisu ocjenjivali, niti se vodila evidencija trofeja. U tome se smjeru krenulo prije desetak godina, ali je priča brzo prekinuta, bez konkretnih

Povjerenstvo na zadatku

rezultata. Nadamo se da ćemo u suradnji s Lovачkim savezom Herceg Bosne inicirati ocjenjivanje jakih trofeja iz svih lovišta koja su „pod kapom“ ovoga saveza i da ćemo provesti amnestiju trofeja u svim našim lovištima, čime bismo pokazali svoje visokovrijedno trofejno blago i potencijal svojih lovišta. Mnoge lovačke udruge, nažalost, još uvijek ne ocjenjuju stečene trofeje, pa bi bilo dobro na nekih ih način potaknuti na to, možda i nabavkom opreme za ocjenjivanje trofeja. Važan korak u tome smjeru već je učinjen, naime, Savez je nedavno u Hercegbosanskoj županiji organizirao edukaciju i ispit za nove ocjenjivače trofeja. A na novim je ocjenjivačima da u svojim lovačkim udrugama podignu svijest o potrebi samoga ocjenjivanja lovačkih trofeja.

Anton Barać

Zlatne kljove

Brončana rogovlja srnjaka

I hrana i sol na meniju divljači

U sklopu priprema za puštanje odraslih fazana u lovište u ožujku i obveza koje je društvo preuzelo nakon što su mu odobreni projekti za naseljavanje odraslih fazana, u hranilišta u čijoj će blizini fazani biti pušteni u lovište iznesena je potrebna količina hrane.

Što se soli tiče, 10. siječnja 2025. godine nabavljeno je 600 kg mineralne kamene soli za divljač i 300 kg himalajske kamene soli. Kombinacijom ovih dviju soli u lovištu vidjet ćemo koju sol divljač radije uzima i kako se to odražava na zdravstveno stanje i kondiciju

divljači, kao i na razvoj rogovlja srnjaka. Sol je distribuirana po lovnim grupama i iznesena u lovište od 10. do 20. siječnja, o čemu su napravljeni zapisnici. Dio soli ostao je u pričuvi, kako bi se solila mogla dopunjavati tijekom godine.

Nedžad Garić

Uobičajeno solilo u odžačkom lovištu

Lokacija Peska

LD „Zec“ Busovača **LOVNA SEZONA NA DIVLJU SVINJU**

Jako praktična metoda lova

Lov na divlju svinju od uvijek je bio organiziran u grupama, sastavljenim od dviju ili više sekcija društva gdje se lovilo pogonom ili sa psima goničima osposobljenima za navedeni lov. Ovakav način lova omogućavao je optimalno zatvaranje dijela terena na kojem se lovi i raspodjelu lovaca po štan-

dovima ili čekama, čime je povećana sigurnost lova. Ovaj sustav pokazao se izuzetno uspješnim jer je doprinio ne samo sigurnosti lovaca, nego i većoj učinkovitosti odstrela, s minimalnim mogućnostima ranjavanja divljači. Zahvaljujući tim organizacijskim metodama, lov na divlju svinju postao je važan događaj koji

se s velikim entuzijazmom očekuje i ponavlja iz godine u godinu.

Ovakvom metodom lova na divlju svinju lovilo se ove lovne sezone u LD-u „Zec“ Busovača uz stalnu promjenu lokaliteta lovišta, što se uistinu pokazalo praktičnim. Unatoč povremeno lošim vremenskim uvjetima, svaki izlazak u lov

pružio je lovcima priliku uživanja u promatranju divljači, a onima malo sretnijima i uspješan odstrel. Posebno je važno napomenuti da je među lovcima sve izraženija svijest o odgovornom lovu i poštovanju divljači. To se očituje u pažljivu odabiru divljači za odstrel, propisnim propuštanjem krmača vodilja krda te odavanju počasti odstrijeljenoj divljači, što svakako zaslužuje sve pohvale.

Miroslav Vujica

Lokacija Lončari

Lokacija Mokri lager

Lovačko Rakitno opet u punome sjaju

U svadbenom salonu „Viktorija“ u Posušju, 8. veljače 2025. godine, održana je 17. lovačka večer Lovačkoga društva „Jarebinjak“ Rakitno. Ovo društvo utemeljeno je 2000. godine i broji 110 aktivnih članova. Poznati su kao gostoljubivi domaćini u lovu, a osobito kao organizatori lovačkih večeri koje su postale prepoznatljive i interesantne lovcima iz brojnih lovačkih udruga. Ovogodišnja lovačka večer po mnogim je pokazateljima nadmašila sve dosadašnje. U dvorani koja normalno može primiti oko 600 gostiju, ovaj put ih je bilo oko 900. Bile su tu grupe lovaca iz Posušja, Gruda, Širokoga Brijega, Tomislavgrada, Rame, iz susjednih društava iz Hrvatske... Kako nam rekoše domaćini zbog prostora nisu mogli udovoljiti svima koji su željeli doći na ovu svečanost. Prostor dvorane maksimalno je iskorišten. Bilo je, istina, malo „nabijeno“, ali nije se čulo ni jedno negodovanje, a kamoli ružna riječ upućena domaćinima na račun komfora i usluge. Nakon popunjavanja i posljednjih slobodnih stolaca, sve nazočne pozdravio je predsjednik „Jarebinjaka“ Željko Miličević. Zahvalio je svom organizacijskom odboru na pripremi ove večeri, sponzorima i na kraju svima nazočnima na dolasku. U ime Lovačkoga saveza Herceg Bosne pozdrav-

Željko Miličević, predsjednik "Jarebinjaka"

ne riječi uputio je dopredsjednik Saveza prof. dr. sc. Mate Buntić, istaknuvši kako jedno „malo“ Rakitno radi velike stvari. Nakon Lijepa naše, jela i sve nazočne blagoslovio je župnik župe Poklečani fra Vlatko Soldo. Ubrzo je počela prodaja listića tombole. Mamac da se kupi tiket bio je lijepo aranžirani izlog nagrada gdje se posebno isticalo trideset (!) lovačkih pušaka. Uz raznovr-

stan izbor jela i pića, lovce je zabavljao TS „Forte“. Izborom pjesama „kupili“ su lovce odmah na početku večeri i tako je trajalo sve do kraja. Pjevale su se zajednički brojne pjesme, Lijepa li si, Moja Hercegovina, Inati se Slavonijo, ali kada je počeo Thompsonov hit „Ako ne znaš što je bilo“, cijela je dvorana bila na nogama uz gromoglasnu „pratnju“ svih nazočnih. Prizor i osjećaj kakav se rijetko može doživjeti. Ova uistinu posebna večer završila je izvlačenjem dobitnika na tomboli. Prepun bubanj s tiketima stalno se vrtio i svatko se nadao da će biti izvučen baš njegov broj. Nekima se nada ispunila, a ostalima ostaje čekati do sljedeće „Jarebinjakove“ ili neke druge večeri.

Tamburaški sastav "Forte"

Uzvanici za intoniranje hrvatske himne

U poponoćnim satima mogli su odahnuti ljudi iz organizacijskoga odbora zadovoljni što je sve prošlo u najboljem redu. Uz predsjednika Željka Miličevića i tajnika Marka Rezu organizirati ovu večer pomogli su Miro Miličević, Jago Barišić, Ivan Penava, Zdravko Markota, Tomislav Radoš, Ivica Pavković, Ivica Jakovljević, Ivica Sabljo, Martin Miličević, Ljubo Sabljo, Zdenko Perko, Marinko Šarić i Ante Rezo. Uradili su dobar posao, a oko 12.500 prodanih listića tombole jamstvo je da je društvo dobro i zaradilo. Tko radi, taj i zaradi, nije bez osnove ona stara narodna.

Vlado Bošnjak

Trideset dobitnika lovačkih pušaka

LOVAČKI SAVEZ HERCEG BOSNE „KRIVAC“ ŠTO NEMA LOVA U NOVOME TRAVNIKU I GORNJEM VAKUFU-USKOPLJU!

Dok ima tragova Herceg-Bosne, nema lova!

Razmišljam kao lovac čije lovačko društvo pati, a i ja kao lovac i kao barem tisuću mojih kolega u Novome Travniku i Gornjem Vakufu-Uskoplju, zbog nesposobnih, zlobnih, nacionalista i inih..., što napisati? Odlučih se za istinu čiji sam aktivan akter, istinu koja mi je prezentirana i koju proživljavam, kao i drugi. Nadam se da će puno kolega pročitati članak, jer neki ne znaju za nju iako je žive.

U Središnjoj Bosni su u nekim općinama formirana lovišta koja nemaju veze sa zakonom o formiranju lovišta! Uvjet da se formiraju takva lovišta bio je da se osnuju nova, zajednička društva (gdje ima više od jednoga društva). Takva („zajednička“, „unije“, „formalna“ – ne smijemo ih nazivati lovačkim društvima) društva imaju NULA uvjeta za gospodarenje lovištem. Između ostaloga, nemaju osnovni uvjet, a to je članstvo u jednome od lovačkih saveza. Drugi uvjeti, važniji za bavljenje lovstvom i gospodarenje lovištem u ovom (životu) članku nisu bitni. Zašto? Zato što je bitno ne biti članom Lovačkoga saveza Herceg Bosne i sve može, lovište, novčana potpora, nema inspekcije, ne

treba ispunjavati zakonske uvjete, ništa dok svi ne padnu.

Nažalost, u Novome Travniku i Gornjem Vakufu-Uskoplju već osam godina nema lova (još se drže zakona kao slijepci). Lovci su nestrpljivi i nervozni, ali do sada ustrajni na zakonskom rješenju. Postojanje i izgradnja lovačkoga društva u Novome Travniku traje više od sedamdeset (70) godina i bila bi tragedija da „nesposobni“ pod utjecajem mobinga društvu uskrate mogućnost bavljenja lovom, nakon ipak duge, turbulentne povijesti postojanja. „Partizani“ simuliraju „studentska“ okupljanja jer ne mogu bez šume, a oni „drugi“ će im to omogućiti kada s jednim društvom zatraže lovište, da se ne spominje Lovački savez Herceg Bosne. Za sve ovo postoji dokumentacija, transkripti i svjedoci!

Kako se lovci i lovačke udruge u Županiji Središnja Bosna mogu obraniti od mobinga ovlaštenoga ministarstva i neodgovornih članova?

Jednostavno, odgovorne (nestručne) i stručne osobe pitanje lovstva trebaju riješiti transparentno, po zakonu. Bez političkih i nacionalnih planova. Međutim, idemo drugim putem, nažalost prividno težim...

U zadnje vrijeme je pojačana mobilizacija

i pritisak na članstvo i udruge (Novi Travnik i Gornji Vakuf-Uskoplje) od strane institucija i odgovornih u njima. Tim slijedom bit će pojačane i metode zaštite...

Pravna zaštita i dokumentacija: Prikupljeni su dokazi o mobingu i korupciji (službeni dokumenti, dopisi, svjedočanstva).

Angažirani odvjetnik u jednoj udruzi koji poznaje zakone o lovstvu je pred tužbom ovlaštenih institucija i odgovornih osoba.

Podnesene su prijave ovlaštenim institucijama (i inspekcijama, a jedna se udruga obratila i ombudsmenu).

Transparentnost i medijska podrška Hoopa!, našega glasila, nikada nije bila upitna što i očekujemo kao članovi Lovačkoga saveza Herceg Bosne.

Međunarodna potpora – uskoro će biti uspostavljeni kontakti s međunarodnim lovačkim organizacijama i institucijama koje se bave zaštitom prava udruga, a neki će se obratiti veleposlanstvima i međunarodnim pravnim tijelima za pomoć.

Dominko Mlakić

LO „Vitez“ Vitez **BRIGA ZA PRIRODU I DIVLJAČ**

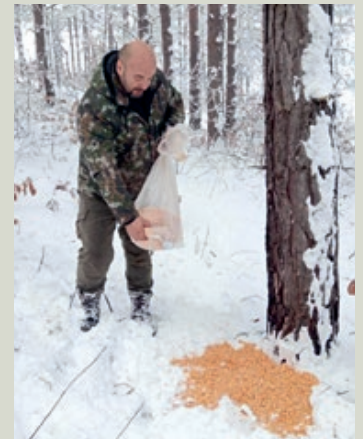
Nema lova, ali ima pozitivnih aktivnosti

Zbog ekstremnih snježnih uvjeta, lov na području Srednjo-bosanske županije, uključujući i Vitez, bio je privremeno obustavljen. No, članovi LO-a „Vitez“ – lovna jedinica Liskovina nisu mirovali, još su jednom dokazali svoju predanost brizi za prirodu i divljač.

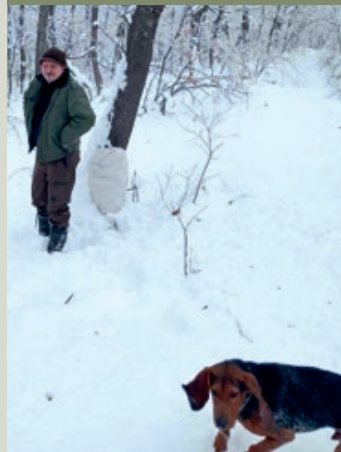
Posebno treba istaknuti Milana Križanovića, Tomislava Livančića i Ivicu Blaža, koji su, unatoč potpuno neprohodnim putovima, vlastitim snagama prenijeli hranu do mjesta gdje divljač zimuje. Ovi lovci poznati su po svojoj nesebičnosti i činjenici da sudjeluju u svakoj akciji zaštite divljači i prirode. Njihov trud, fizički zahtjevan i izazovan, nije samo simbol solidarnosti nego i ključna podrška očuvanju prirodne ravnoteže u surovim zimskim uvjetima.

Ova akcija, osim što omogućuje divljači da prebrodi zimu kada su prirodni izvori hrane oskudni ili potpuno nedostupni, još jednom potvrđuje njihovu nesebičnu posvećenost zajednici i okolišu. Njihovo zalaganje zaslužuje duboko poštovanje i priznanje te služi kao inspiracija svima nama.

Matija Marjanović

Lovci Liskovine iznose u lovište hranu za divljač

LU „Sava“ Orašje **ZAVRŠENA PRVA FAZA GRADNJE NA STRELJANI**

Uskoro počinje druga faza gradnje

Lovačka udruga „Sava“ ima svoju streljanu u Tolisi, koja je već dugi niz godina u funkciji. Streljana se kontinuirano obnavlja tako da je do sada sredena kompletna površina, kao i većina pratećih sadržaja. Nakon dovođenja struje na streljanu nabavljena je električna mašina za izbacivanje glinenih golubova. Obnovljena je nadstrešnica za natjecatelje, a napravljena su i dva platoa za postavljanje meta, jedan za kratke, jedan za duge cijevi. Postoje, dakle, uvjeti za korištenje streljane i obuku budućih lovaca, ali i ostalih članova udruge te uposlenika javnih ustanova, prije

svoga iz policijskih struktura. Sve ove dosadašnje aktivnosti na gradnji i opremanju streljane ne bi se ovako odvijale da nije streljačke sekcije udruge, koja se brine o svim streljačkim aktivnostima, bilo to na razini udruge, bilo na razini Lovačkoga saveza Herceg Bosne, na čijim natjecanjima članovi sekcije redovito sudjeluju i postižu zapažene rezultate. Gradnja objekta počela je u listopadu 2024. godine, a već krajem siječnja 2025. bila je završena prva faza. Upravni odbor udruge proveo je određene aktivnosti u svezi s nastavkom gradnje i donio odluku o izvođenju druge faze radova. Za

izvođača radova odabrana je firma „Vukić“ d. o. o. iz Tolise, koja će početi radove kada to vremenski uvjeti dopuste. Radove je planirano završiti do kraja lipnja, kako bi streljana bila u funkciji do 2. kolovoza, kada je na njoj planirano

Prvenstvo članica Lovačkoga saveza Herceg Bosne. Ovom prigodom zahvaljujemo Vladi Županije Posavske koja nam je donirala značajna sredstva i tako pomogla izgradnju ovoga objekta.

Blaž Živković

Objekt na streljani

LD „Fazan“ Odžak **LOVAČKA VEČER**

Pun podij, puni stolovi, puna srca

U subotu 15. veljače 2025. godine, Milenium arena u Odžaku bila je dupkom puna, oko 450 lovaca i njihovih gostiju iz svih krajeva Bosne i Hercegovine uživalo je na još jednoj lovačkoj večeri LD-a „Fazan“, koja je i ovaj put upriličena kao dio središnje svečanosti povodom Dana općine Odžak. Nakon lagane glazbe i uvodnih riječi voditeljice programa Andree Zelić, nazočne je kao domaćin pozdravio Drago Matić, predsjednik LD-a „Fazan“, a potom su se prigodnim riječima skupu obratili Đuro Topić, predsjednik Vlade Županije Posavske i Dragan Guberac, predsjednik Lovачkoga saveza Herceg Bosne.

Uzvanike je zabavljao poznati RIO band, maksimalno se trudeći da ukupno ozračje drži na visini, tj. da plesni podij bude što češće pun, raspjevan i razigran. Oko ponoći je počelo izvlačenje dobitnika na lovačkoj tomboli. Najvrjedniji dobitci bila su tri lovačka karabina i dvije puške sačmarice, zatim poklon-bon u vrijednosti 800 KM, perilica za rublje, četiri novčane nagrade po 300 KM, set stolića, osam novčanih nagrada po 200 KM, usisavač, 50 kg folije, 22 novčane nagrade po 100 KM, lovačka odjeća, preparirani fazani, večere u restoranima, ložište za roštilj, sadnice lješnjaka, bonovi za odjeću i gorivo, tri umjetničke slike, paketi, domaći kuleni, lovački suvenirni, kameni sat, torta, šišanje itd. Program nije završio sa završetkom tombole, dapače, s pjesmom i igrom nastavljeno je do ranih jutarnjih sati.

Nedžad Garić

LU „Sava“ Orašje **UNOS DIVLJAČI U LOVIŠTE**

Pušteno matično jato fazana

Preuzimanje fazana iz uzgoja

Upravni odbor udruge, nakon odluke Skupštine, na sjednici održanoj početkom siječnja 2025. godine donio je odluku o nabavci matičnoga jata fazana u vrijednosti 23.000 KM, s omjerom 2:1 u korist koka. Ugovor je potpisan s fazanerijom iz Posavske Mahale – Odžak, koja je fazane, njih ukupno 1000,

predala 17. i 18. veljače, kada su u nazočnosti predstavnika Uprave za poljoprivredu i šumarstvo Županije Posavske i pušteni u lovište. Dogodilo se to nešto ranije nego prethodnih godina, kako bi se divljač iz uzgoja bolje prilagodili okolnostima u prirodi. Planiran je i dodatni unos fazana ili zeca, o čemu bi odluku trebalo donijeti na

Puštanje fazana u lovište

redovitoj godišnjoj skupštini udruge koja će se održati krajem ožujka.

Blaž Živković

Ugodna zabava i dobar provod

Josip Pejić, predsjednik LU-a "Sava" Orašje

procedure, prvi se okupljenima obratio Josip Pejić, predsjednik LU-a „Sava“, zaželjevši svima dobrodošlicu i ugodnu zabavu. Umjesto opravdano odsutnoga Dragana Guberca, predsjednika Lovačkoga saveza Herceg Bosne, skupu se obratio Marinko Džoić, predsjednik Županijskoga vijeća za lovstvo Županije Posavske i član Upravnoga odbora Saveza, koji je u ime Saveza zahvalio domaćinu na pozivu na ovu svečanost, a potom svim lovkinjama i lovcima, kao i gostima u dvorani zaželio ugodnu zabavu i dobar provod. Naglasivši da je i sam lovac i da ova-

Đuro Topić, predsjednik Vlade Županije Posavske

ovogodišnja, 22. lovačka zabava u organizaciji LU-a „Sava“ Orašje održana je zadnje subote u siječnju, dakle 25. siječnja. Bilo je to lijepo i sadržajno druženje posavskih lovkinja i lovaca te njihovih kolega iz okolnih društava, na kojemu se u prelijepoj dvorani svadbena sala „Dvor“ u Tolisi okupilo više od 700 uzvanika, među kojima i jedan broj gostiju iz Hrvatske. Nakon uobičajene uvodne

U ovome kolu, uglavnom dame

Početak lovačke večeri, uzvanici su zauzeli svoja mjesta

kve zabave još više zblizavaju lovce, predsjednik Vlade Županije Posavske, Đuro Topić, također je uputio najljepše želje svima koji su imali sreću osigurati svoje mjesto u „Dvoru“. Program lovačke večeri vodio je Zvonko Pejić, koji je istaknuo kako su ovu zabavu podržali brojni sponzori te potom i pročitao njihova imena. Uzvanike i hranu blagoslovio je fra Mario Ivkić.

Nakon večere najzaslužnijim su lovcima uručene zahvalnice i odličja, a onda je na scenu stupio glazbeni sastav „Mara i Josip“, što je značilo pjesmu, ples i kolo sve do sitnih sati. Najvrjedniji dobitci na tomboli i ovaj su put bile lovačke puške, njih 10. Naravno, bilo je i novčanih dobitaka, robno-novčanih bonova..., ukupno 105 nagrada. Osim LU-a „Sava“, ovako vrijedne nagrade na tomboli omogućili su sponzori, bilo ih je 94, pa njima ovom prigodom posebno zahvaljujemo.

Blaž Živković

Poslije večere na lovačkoj večeri

Dobitnici odličja

LD „Uskoplje“ G. Vakuf-Uskoplje DESETA OBLJETNICA MIĆINE SMRTI

Bio je sve ono što jedan lovac treba biti

Tijekom jednoga od njegovih mnogobrojnih lovova u području Bistričke rike, 31. siječnja 2015. godine, iznenada, prestalo je kucati srce našega Mirka Miće Jurlete. Dan kao i svaki drugi, pretvorio se u neopisivu tugu i žalost nakon što smo čuli da je naš Mirko preminuo. Jednostavno, bila je takva sudbina da svoj ovozemaljski put završi upravo ondje gdje je, vjerojatno, najviše i volio biti, na jednoj od putova prostrane Vranice. Mirko je bio

Spomen-ploča na Vranici

Članovi sekcije Bistrica zapalili su svijeće na mjestu Mićine smrti

rado viđen gost svih lovova i družanja, čovjek ugodna karaktera. Miran, odmjeren, uvijek poštovan. Kako svake godine, tako i ove, njegova sekcija Bistrica obilježila je obljetnicu paljenjem svijeća na mjestu njegove smrti, gdje su podignuli i spomen-ploču, u sjećanje na svoga člana. Kao što jedan lijepi citat

kaže, „voljeni ne umiru dok žive oni koji su ih voljeli“ pa ovaj prizor lovaca oko Mićine spomen-ploče zorno dokazuje tu istinu. Napomenut ćemo i da su Mirkovi sinovi Boris i Franjo danas članovi LD-a „Uskoplje“. Dragi Mirko, počivaj u miru.

Tomislav Perić

Udruga velika po mnogočemu

Lovačka udruga „Sava“ Orašje egzistira od 1955. godine. Zbog rata je svoju aktivnost prekinula od 1992. do 1997. godine. Danas je to najbrojnija udruga na području grada Orašja. „Prije rata je 'Sava' imala 260 članova, a u ovome trenutku ima 502 člana i 22 pripravnika, koji će nakon godinu dana stažiranja pristupiti polaganju lovačkoga ispita. Na taj se način članstvo stalno pomlađuje, što je odlično za budućnost ove udruge. Po članstvu smo među najbrojnim udrugama Lovačkoga saveza Herceg Bosne, s kojim, usput rečeno, odlično surađujemo“, ističe predsjednik LU-a „Sava“ Joso Pejić.

DESET LOVNIH SEKCIJA

„Lovci oraškoga kraja velik su potencijal ovoga područja i jako su dobro organizirani. Upravno tijelo udruge čini 10 članova iz

Joso Pejić, predsjednik LU-a "Sava" Orašje

10 lovnih sekcija, dakle, svaki predsjednik sekcije ujedno je i član Upravnoga odbora. Naša se udruga može pohvaliti jako razvijenom infrastrukturom, tj. lovnogospodarskim i lovnotehničkim objektima u lovištu. Poslije rata u svakoj je sekciji izgrađena lovačka kuća, a udruga ima vlastitu upravnu zgradu u kojoj je i prodavaonica opreme za lovce i ribolovce. Udruga

ima i vlastitu streljanu koja joj mnogo znači i na kojoj organizira domaća i međunarodna streljačka natjecanja lovaca“, pojašnjava predsjednik Pejić i dodaje kako je na u završnoj fazi izgradnja nadstrešnice sa svim popratnim prostorijama gdje se može smjestiti stotinjak osoba.

Lovno područje „Sava“ je od Oštke Luke do Kopanica i

Jenjića, blizu 12.700 hektara. Bogato je fazanskom i zečjom divljači, ali i divljim patkama, prepelicama, pa sve do srnce divljači i jelena lopatara. U lovištu nema divljih svinja na staništu, ali su primijećene u prolazu. Ovdášnji lovci vode računa o ravnoteži u prirodi, ponajprije o pomoći divljači da opstane u situacijama koje nisu nimalo povoljne za nju. U svoje lovište „Sava“ godišnje uloži i do 35.000 KM, primjerice, sredinom veljače ove godine u lovište je pušteno 1000 mladih fazana iz uzgoja.

VIŠE OD 80 HRANILIŠTA U OŠTROJ LUCI

Jedina draž lova istinskim lovcima nije i ne može biti odstrel divljači. Dapače, više od odstrela znači im skrb o divljači. „Naša divljač nema većih problema s vodom jer u lovištu ima puno što većih, što manjih

UL „Kuna Jajce“ **TRADICIONALNI LOV NA PATKE**

Uživanje na obalama Vrbasa

Prihrana divljači dio je aktivnosti lovaca

Lovci sekcije Oštra Luka

jezera. To nam, naravno, olakšava posao, ali zato nam je prihrana divljači stalan zadatak i trudimo se raditi ga što najbolje možemo. Primjerice, u Oštroj Luci, najbrojnijoj sekciji udruge, ima čak 80 hranilišta“, kaže Ivo Pejić, predsjednik sekcije Oštra Luka. Trenutačno je u oraškome lovištu aktualan lov na grabežljivce. U protekloj godini lovci su bili jako uspješni u tome, iz lovišta su „izvukli“ po 70-ak čagljeva i lisica, najvećih neprijatelja plemenite divljači. „To su lukave životinje koje je teško odstrijeliti, a koje nam prave velike štete. Treba se dobro organizirati za taj lov“, kaže

Mladen Oršolić, lovnik sekcije Oštra Luka.

U svim aktivnostima sekcije Oštra Luka vrlo je zapažen Luka Arlović, poznatiji kao Švabo. Sa 72 godine, najstariji je član sekcije, povratnik je iz Njemačke. Luka je strastveni lovac skoro 40 godina. „Jedva sam dočekao da se za stalno vratim kući. Ranije, kad god sam iz Njemačke dolazio kući zbog lova, nisam mogao spavati od uzbuđenja i radosti. Sada sam ovdje već pet godina i nema sretnijega čovjeka od mene“, kaže nam Luka.

Nada Koturić

Detalj iz uređenoga lovišta

Grupa jajčanskih lovaca, poznata kao grupa JOKS, već nekoliko godina jedan lovni dan u sezoni „potroši“ uživajući u lovu na patke na rijeci Vrbasu. Zadnji put to je bilo 31. prosinca 2024. godine, kada su se u prohladno jutro oku-

pili na jutarnjoj kavi, gdje se već naveliko osjetila ljepota međusobne bliskosti i prijateljstva.

Zborna mjesto bilo je kod tri vode pod selom Barevom, uz obalu Vrbasa, gdje su došli i drugi jajčanski lovci i gdje je

odrađeno sve ono što je propisano pred početak jednoga ovakvog lova, ponajprije skretanje pozornosti na sigurnost i odgovornost u lovu.

Lovci su raspoređeni tako da su mogli pucati u pravcu stijena na suprotnoj strani obale Vrbasa. Pucnji su odjeknuli već u prvim minutama, neki su bili uspješni, a neki... Lov je trajao oko dva sata, uz puno adrenalina, doživljaja i osjećaja o kojima je, naravno, bilo riječi nakon što je lov završio. Tu je svatko imao neku svoju priču...

Nakon odavanja počasti odstrijeljenoj divljači, lovci su sa zbornoga mjesta otišli na ručak u lovačku kuću Fratarski gaj. Grupa JOKS i drugi lovci iz Jajca u ovoj su se kući nastavili družiti u svome stilu do kasno u noć.

Počast odstrijeljenoj divljači

Lov iz čamca na Vrbasu

Dragan Samardžić

Brojevi kažu, uspješnija od svih dosadašnjih

Krešo Čavar, predsjednik "Mosora"

nika nije nedostajalo, ali da će u dvorani biti skoro 700 ljudi, to su samo rijetki „znali“. Stol do stola, između prolaz tek toliki da se čovjek može nekako „provući“. Pogotovo to nije bilo lako članovima Tamburaškoga sastava „Prijatelji“, koji vole s mikrofona i instrumentima špartati dvoranom i izbliza animirati posjetitelje. Ali nije ta gužva nikoga činila napetim, niti su zbog nje ljudi osjetili bilo kakav manjak pažnje ili usluge konobara. Naravno, nije utjecala niti je mogla utjecati na „je li

bilo dovoljno“ onoga što se jelo i pilo: svega je bilo dovoljno, pa i više od toga. Ovogodišnja širokobriješka lovačka večer, u usporedbi s dosadašnjima, bila je rekordna po broju uzvanika, što joj je prva posebnost. A druga joj je posebnost nazočnost znatno većega broja lovaca iz susjedstva i nekih drugih mjesta, nego dosad. I jedna i druga posebnost, jer i nisu baš bile nedvojbeno, govore o trudu koji je uložen u organizaciju ovoga događaja.

Ivo Pavković, gradonačelnik Širokoga Brijega

Program lovačke večeri ni po čemu osobito drukčiji od dosadašnjih programa, a ni od programa lovačkih večeri u susjednim sredinama. Usputna napomena, možda u kreaciji tih programa fali malo mašte, sadržaja... Ne odnosi se to, naravno, na sami početak

Nakon nekoliko sastanaka Upravnoga odbora LD-a „Mosor“ u proširenom sastavu i dogovora o brojnim pojedinostima oko organizacije lovačke večeri, gdje je u nekim momentima znalo biti i „ja bih ovako, ne bih tako“, sve je bilo spremno za Šonu i „La Vivu“, gdje je 21. veljače upriličena ovogodišnja, tradicionalna zabava širokobrijeških lovaca i njihovih gostiju. Optimizma glede broja uzva-

Stol s gostima iz različitih oblasti života

Pogled na dio dvorane dalje od ulaza

programa, na hrvatsku himnu i minutu šutnje za umrle lovce i hrvatske branitelje poginule u Domovinskome ratu, kako je počela i ova večer. Pa možda ni na govornike, u kojoj su uložili na ovoj lovačkoj večeri bili Krešo Čavar, predsjednik LD-a „Mosor“ Široki Brijeg i Ivo Pavković, gradonačelnik Širokoga Brijega. Na određeni način i fra Ivan Marić, koji je predvodio molitvu i blagoslov. Sve dalje može biti i ovako i onako, uključujući i dodjelu kojekakvih priznanja. Na ovoj lovačkoj večeri dodijeljene su 24 zahvalnice i 13 odličja. Zahvalnice je dobitnicima uručio Drago Đolo, lovnik društva, nakon što je i sam dobio zahvalnicu iz ruku predsjednika društva, a odličja je uručio predsjednik društva Krešo Čavar. Poslije večere, uz „Ako ne znaš

što je bilo“ i ostale većini nazočnih dobro znane hitove brojnih popularnih pjevača u izvedbi „Prijatelja“, svoj su posao nastavile djevojke zadužene za prodaju listića tombola. Prvi su put to radile u Širokome Brijegu, na glavnoj su tomboli prodale 8.100 listića, na humanitarnoj još 1.200 listića, ukupno 9.300 listića, što navodi na zaključak da je bio dobar potez angažirati ih za ovaj zadatak.

Na tomboli je bilo 95 dobitaka, a svaki se zapravo sastojao od tri ili četiri pojedinačna dobitka, rijetki od dva, spojeni u jedan dobitak. U toj varijanti, istina, malo potraje izvlačenje dobitnika, ali... Među dobitcima na tomboli rijetko tko nije primijetio 21 lovačku pušku i jedan pištolj, uz brojne druge vrijedne nagrade, što je još jedan rekord postignut na ovoj

lovačkoj večeri. Te su puške, vjerojatno, „natjerale“ mnoge da duboko zavuku ruku u džep i potom dobace djevojkama, „bez kusura“.

Spomenuta je i humanitarna tombola... Od trenutka kada ju je najavio voditelj Marinko Karačić pa do njezina završetka, prošlo je svega 20-ak minuta, ali rezultat nije izostao: ostvaren je prihod od 6.000 KM, koji je predan Domu za djecu ometenu u tjelesnom ili psihičkom razvoju „Marija – naša nada“ u Širokome Brijegu.

Ovogodišnja širokobriješka lovačka večer još je jednom potvrdila što su i tko su lovci te koliko su želje i truda spremni uložiti kako bi upriličili jedno ovako druženje. Najveći teret podnijeli su, naravno, članovi proširenoga Upravnog odbora društva, njih 13-14, prodajući

ulaznice i tražeći sponzore i dobitke na tomboli. Da su bili uspješni, ne treba bolji dokaz od više od stotinu sponzora ove lovačke večeri. Svima njima Lovачko društvo „Mosor“ najiskrenije zahvaljuje, kao što zahvaljuje i svim svojim članovima i njihovim prijateljima koji su svojom nazočnošću obogatili još jednu širokobriješku lovačku večer.

Dragan Naletilić

Dobitnici lovačkih pušaka

Marin Zeljko, dobitnik Odličja 1. reda

Vinko Musa, jedan od dobitnika zahvalnice Društva

Pogled na dio dvorane bliže ulazu

Drago Đolo, lovnik Društva, također je dobio zahvalnicu

KRAJ JE LOVNE SEZONE, PUŠKE U SOŠKE...

Pregledati oružje, uočiti eventualna oštećenja i pravodobno ih sanirati, oružje očistiti, nauljiti i pohraniti na sigurno mjesto do nove lovne sezone, e tada ste najveći prijatelj sebi i svome lovačkom oružju

Nakon završene lovne sezone, lovačko oružje treba dobro i temeljito pregledati. To može učiniti lovac osobno ili za to osposobljeni majstor puškar.

Nakon dugotrajne lovne sezone na oružju se mogu uočiti eventualni kvarovi i oštećenja, ogrebotine na cijevi, glavi i kundaku, mjestimična lagana oksidacija metalnih dijelova, šupljine koje su ispunjene blatom ili prljavštinom, poolovljenje unutrašnjosti cijevi itd.

Za temeljit pregled oružja potrebno je odvojiti cijevi (u sačmarica), potkundak, glavu i kundak. Slično je i s karabinima gdje se odvajaju cijev s mehanizmom, kundak i zatvarač.

Svaki ovaj dio treba vizualno dobro pregledati i u slučaju pronalaska oštećenja posavjetovati se sa stručnjakom, ovlaštenim serviserom – majstorom za oružje.

Ne preporučuje se rastavljati mehanizam za opaljivanje, kočenje ili mehanizam ejektora u sačmarica. To je jako složen posao koji može obaviti samo stručnjak, uz odgovarajući alat koji neće oštetiti oružje, niti mu nauditi.

Pregled udarnih igala vrši se tako da se napne mehanizam na prazno i pogleda jesu li udarne igle nakon okidanja vraćene u glavu puške.

Za ispitivanje sigurnosti cijeloga mehanizma, uza sve ovo treba provjeriti sigurnost i rad kočnice.

Kritična mjesta kod svih pušaka često su mehanički ciljnici, koji se znaju zaprljati ili odlemiti i pomaknuti iz svoga ležišta. Ako karabin ima optički ciljnik s adekvatnim nosačima, situacija je još delikatnija. Jeftinije fiksne montaže mogu praviti velike probleme, gdje je svako pomicanje – klimanje montaže odnosno optičkoga ciljnika na lovačkom karabinu znak za hitan popravak.

ČIŠĆENJE ORUŽJA

Obveza je svakoga lovca poznavati zakon o oružju i streljivu koji je na snazi u sredini kojoj pripada i pridržavati se njegovih odredbi, te skrenuti pozornost lovcima koji ga se ne pridržavaju.

Posebna pozornost u rukovanju oružjem i streljivom pridaje se pravilnom čuvanju,

PIŠE MLADEN BEŠLIĆ

sigurnom rukovanju, nošenju, prevoženju i održavanju u ispravnom stanju.

Popravke i prepravke na lovačkome oružju najbolje obavlja puškar. Bez obzira na stručno znanje, ne mijenjajte ništa na puški po načelu „sam svoj majstor“ i redovito je servisirajte. Puška je složen i precizan mehanizam koji ne trpi nestručne popravke, a pogotovo prepravke. To, po zakonu, mogu obavljati samo stručne osobe i to u ovlaštenim radionicama.

I onda kada mislimo da nam je oružje ispravno, može se dogoditi da ono zakaže ili ozlijedi vas ili ostale sudionike lova. Stoga svi marljivo provjeravamo, čistimo i brinemo se o svojem oružju, vjerujući da smo tako probleme i fatalne štete sveli na minimum.

Posebnu pozornost na kraju lovne sezone treba posvetiti čišćenju oružja poslije pucanja, jer garež od barutnih plinova jako štetno djeluje na oružje i ubrzava mu koroziju, pogotovo hrđanje bitnih dijelova oružja, a najviše cijevi. Cijev i drugi

I drugi dijelovi koji su zaprljani barutnom gareži čiste se krpama ili četkicom natopljenom u deterdžentski rastvarač, zatim se posuše čistim krpama i na kraju se također podmažu.

Pri čišćenju treba paziti da se ne oštete cijevi oružja, osobito karabina, jer umnogome utječu na preciznost pogodaka. Smjer čišćenja-kretanja čistilice uvijek mora biti isti, tj. od ležišta metka prema ustima cijevi.

ZAŠTITA OD KOROZIJE I PODMAZIVANJE ORUŽJA

Oružje se podmazuje čistim četkicama, krpicama i slično, a ako čistimo uljem u spreju, onda to radimo cjevčicom nasađenom na dozu spreja koja se izmakne na određenu udaljenost od oružja kako bismo dobili adekvatan mlazni posip. Podmazivanje prstima je veoma štetno jer na prstima uvijek ima znoja koji će se pomiješati s podmazom. Zaprljan podmaz neće štiti

čistom krpicom. Bolje je da oružje bude čisto i suho nego da bude podmazano mazivom nepoznate kvalitete, odnosno zaprljanim mazivom.

Očišćene unutarnje i vanjske površine oružja treba namazati tankim slojem ulja. Uloga je ulja da stvori tanak film na površini metala i tako spriječi doticaj s vlagom iz zraka, solju iz znoja šaka i drugim agresivnim agensima. Ulja također smanjuju trenje dijelova mehanizama koji su u međusobnom kontaktu i poboljšavaju funkciju cijeloga sustava.

Današnja, nova moderna ulja nisu sušiva, tj. s vremenom ne stvaraju tvrdi film, što je velika prednost. Nadalje, većina je ulja u obliku spreja, što omogućuje lakše prodiranje do teško pristupačnih dijelova sustava. Ulja u spreju nanose se na površinu prskanjem s udaljenosti od 25 cm, a ulja u klasičnim bočicama ili kanticama nanose se s pomoću tampona od pamučnoga filca, četkica od dlake ili lanenih krpica.

Za drvene dijelove, kundake i potkundake, postoje posebna maziva na bazi lanenoga ulja uz dodatak silikona. Takva ulja ponajprije služe za sprječavanje prodora vlage u drvo i zaštitu drva od nametnika (razne crvotočine).

Na tržištu zaštitnih sredstava koja se koriste za održavanje oružja jako je široka ponuda različitih preparata. Svaki proizvođač ističe svoju kvalitetu, a manje-više svi su pouzdano kvalitetni i dovoljno dobro zaštićuju i čuvaju naše oružje.

Najkvalitetnija ulja i podmaz za lovačka oružja, koja koriste europski i svjetski oružari, ulja su njemačke tvrtke „Klever“ poznata kao „Ballistol“, također i njemačka ulja za drvene dijelove oružja „Schaftol“, DTO - Wafen Oel, te svima poznati univerzalni WD-40 i Korol, Brunox - Turbo Spray, kao i još mnogo drugih – dosta dobrih preparata, samo nešto manje poznatijih brendova.

Ovom prilikom bliže ćemo naznačiti zašto je „Ballistol“ najprodavaniji „zaštitar

dijelovi oružja koji su zaprljani barutnom gareži čiste se deterdžentskim rastvaračem naslaga čađi (kratica: DRNČ) ili emulzijom nekoga deterdženta. Naslage olova, nikla, tombaka i sl. u cijevima, iako su anorganskoga podrijetla, rjeđe uklanjamo mehaničkim putem (različite mjedene i bakrene četkice), a češće otapanjem u lužinama (najčešće amonijak), što je zapravo složen kemijski postupak.

Cijev se čisti tako što se s njezina čela unutarnja površina pročisti četkicom natopljenom u deterdžentski rastvarač, a zatim grubom krpom. To se radi sve dok se iz cijevi potpuno ne odstrani garež od barutnih plinova. Nakon toga cijev se čisti suhim i čistim platnenim krpama, sve dok krpe koje se uvlače u cijev ne budu iz nje izlaziti potpuno čiste. Poslije toga cijev treba ovlašt uljem podmazati.

oružje, dapače i sam će izazvati proces korozije.

Kada se podmazuje oružje treba voditi računa o tome da se svi dijelovi koji nisu zaštićeni specijalnim finišeiranjem, tj. obojeni, brunirani i slično, tanko premažu, a unutrašnjost cijevi uvijek mora biti ovlašt podmazana, s tim što je prije svakoga gađanja treba pročistiti i dodatno posušiti

Posebnu pozornost na kraju lovne sezone treba posvetiti čišćenju oružja poslije pucanja, jer garež od barutnih plinova jako štetno djeluje na oružje i ubrzava mu koroziju, pogotovo hrđanje bitnih dijelova oružja, a najviše cijevi

oružja“ na njemačkome i svjetskome tržištu. Ovo je ulje jedinstveno po svome učinku i neškodljivo za okoliš. Čisti i uklanja ostatke praha, naslaga olova, bakra i tombaka. Neutralizira ostatke izgaranja, otapa staru prljavštinu i smole iz neprikladnih ulja. Ne očvršćuje se, štiti od hrđe, podmazuje, čisti i uvlači se u najfinije pukotine. Biorazgradivo je i ekološki prihvatljivo za kožu.

Prateći svjetske novitete iz oblasti zaštite i održavanja oružja došli smo do još jednoga zaštitara i čuvara oružja za kojim je velika potražnja na tržištu. Riječ je o austrijskome ulju Fluna Gun Coating, koje je visokoučinkovit keramički premaz za sve vrste vatrenoga oružja i lovačkih noževa. Unatoč svojim ekstremnim svojstvima podmazivanja, Fluna Gun Coating djeluje bez ostataka, stvara nevidljiv, suhi zaštitni sloj na oružju i povećava klizna svojstva pokretnih dijelova oružja. Stvara čvrstu vezu s površinom, ne otječe i tako dugoročno štiti oružje od korozije. Može se nanositi na čelik, aluminij, plastiku, lakirane drvene dijelove, zlatne i srebrne površine, na stvrdnute boje, lijevano željezo i gumu... Kompenzira mikroskopske pukotine i utore te trajno zaglađuje tretirane površine. Trošenje je na taj način svedeno na minimum, povećava se učinak ispucavanja. Također vrlo dobro podmazuje cijevi, gdje stvara odličnu zaštitu od korozije. Djeluje od prvoga tretmana – čak i na starijem oružju.

Svojstva: pogodno za sve vrste vatrenoga oružja i noževe; može se nanositi na gotovo sve površine; vrlo dobra klizna

Očišćene unutarnje i vanjske površine oružja treba namazati tankim slojem ulja. Uloga je ulja da stvori tanak film na površini metala i tako spriječi doticaj s vlagom iz zraka, solju iz znoja šaka i drugim agresivnim agensima

svojstva, dugo djelovanje; ne sadrži PTFE i silikon; otporan na sol i slatku vodu, ekonomičan u potrošnji; otporan na niske i visoke temperature (od - 40 °C do + 750 °C); ne smoli, ne lijepi se, bez boje je i bez mirisa; sprječava pucanje ulja.

SANIRANJE SITNIH OŠTEĆENJA

Tijekom redovitoga korištenja oružja mogu nastati različite mehaničke oštećenja metalnih i drvenih dijelova. Ta su oštećenja, nažalost, teško popravljiva bez majstora puškara. Sitna, pak, oštećenja na drvenim površinama možemo sami riješiti laganim brušenjem, a potom premazivanjem uljem za drvo.

Na cijevima i glavi puške osim posve mehaničkih oštećenja imamo i koroziju koja je rezultat utjecaja vlage iz zraka i znoja naših šaka.

Ako nije riječ o oštećenjima koja zahtijevaju novo bruniranje, onda se ona mogu popraviti suvremenim kemijskim sredstvima. Jedno od tih sredstava američke je proizvodnje, poznato kao „Perma Blue“, a drugo je „Schnellbrünierung“, proizvod tvrtke Klever. Oba sredstva djeluju na odmašćenoj površini metala, vrlo brzo i uspješno uklanjaju manja oštećenja originalne brunure.

Ako je hrđa snažnije zahvatila površinu cijevi ili glavu puške, takva mjesta treba pažljivo premazati nekim sredstvom za skidanje hrđe.

Poseban su problem naslage olovno-antimonske legure (sačmarice) i tombaka (karabini). Za njihovo se uklanjanje ne preporučuje mehaničko čišćenje s pomoću mjedenih četkica. Za to se danas uglavnom koriste anorganske otopine na bazi amonijaka. Za ovo čišćenje njemačka tvrtka „Frankonia jagd“ nudi sredstvo u spreju naziva „Bleilöser“, a američka tvrtka „Hoppe`s“ sredstvo naziva „Cooper Solvent“.

U svijetu industrije vatrenoga oružja, gdje preciznost i pouzdanost znače razliku između uspjeha i neuspjeha, održavanje vatrenoga oružja najvažnija je stavka. Tradicionalne metode čišćenja oružja suočavaju se s izazovima koje donosi sve veća složenost oružja modernoga dizajna. Ulazimo u novu eru koja čišćenje i održavanje oružja rješava uz pomoć napredne tehnologije, tzv. ultrazvučnoga čišćenja, o čemu ćemo možda nekom drugom prilikom.

Jedan od uvjeta za korištenje balističkih tablica je i dužina cijevi iz koje se puca. Različiti proizvođači navode različite dužine cijevi za testiranje. Prema CIP standardu dužina cijevi puške risanice je 600 mm. Kod proizvođača RWS, Geco, Sellier&Bellot i Prvi Partizan to je 600 mm za standardne, a 650 mm za magnum naboje, a Sako, Lapua, Hornady, Winchester i Remington zahtijevaju 610 mm za standardne i 660 mm za magnum kalibre. Ove dužine uvjetovane su barutom u naboju, koji treba za potpuno izgaranje. Većini lovaca poznato je da dužina cijevi puške risanice utječe na brzinu ispaljenoga zrna. Vrlo mali broj lovaca, međutim, zna približne podatke za koliko bi se smanjila ili povećala brzina zrna ako bi lovac koristio pušku risanicu čija cijev je veće ili manje dužine u odnosu na dužinu cijevi ispitnoga oružja koje je koristila tvrtka proizvođač streljiva. Cilj ovoga članka je produbiti znanje lovca i pomoći mu bolje razumjeti zašto se njegovi rezultati pucanja u većoj ili manjoj mjeri razlikuju od tvorničkih. Čak i oni najmanje zainteresirani za produblivanje znanja, nakon čitanja članka trebali bi znati hoće li im puška risanica pogadati iznad, u ili ispod

Dužina cijevi i brzina zrna

Puca li, primjerice, lovac iz oružja s cijevi čija je dužina manja od standardne dužine cijevi, početna brzina, a i sve ostale brzine, bit će manje. Posljedično, gubitak brzine uzrokovat će pad kinetičke energije, ograničenu učinkovitost i veći pad zrna

PIŠE IVICA DRMIĆ

tvornički deklariranoga mjesta pogotka. Oni napredniji, uz malo preračunavanja i tehničke potpore, bit će u stanju uraditi modificiranu balističku tablicu, koja odgovara za njegovo oružje i naboj(e) koje koristi.

DOSADAŠNJA ISPITIVANJA

U literaturi se može pronaći općenit podatak da se na svakih 5 cm kraće cijevi h brzina na ustima cijevi (početna brzina – vo) smanjuje za 30 m/s (50 fps ili 15,24 m/s za svaki inč ili 2,54 cm cijevi). Kako je početna brzina funkcija više varijabli, a ne samo dužine cijevi, ovo pravilo nije precizno, tako da služi za okvirni izračun. Podatci o ovoj temi vrlo su oskudni, a problem se najviše proučavao u SAD-u, što je posve razumljivo ako se ima u vidu broj vlasnika oružja. U uvodu odjeljka Centerfire Rifle Ballistics (Balistika puške sa središnjim paljenjem) knjige Shooter's Bible (Biblija strijelca), izdanje iz 2001. godine, navodi se: „Duljina cijevi utječe na brzinu, i to u različitim iznosima ovisno o punjenju. U pravilu, brojka od 50 fps po inču cijevi, plus ili minus, ako je vaša cijev duža ili kraća od 22 inča (56 cm).“ Ako

se ove jedinice preračunaju na jedinice Međunarodnoga SI sustava mjernih jedinica, to bi bilo 15,24 m/s za svakih 2,54 cm cijevi. Ono što nije navedeno u knjizi je kategorija punjenja na koju se odnosi navedeni prosjek.

Konkretnije podatke dao je Jack O'Connor u svojoj knjizi The Rifle Book (Knjiga o pušci), gdje je napisao: „Cijev kraća od standardne ima gubitak brzine koji u prosjeku iznosi oko 25 stopa/sekundi za svaki inč odsječene cijevi. Isto tako, postoji povećanje brzine s dužom cijevi.“ U SI sustavu mjera to bi odgovaralo brzini od 7,62 m/s za svakih 2,54 cm cijevi. U

nastavku je naglašeno da se radilo o pušci kalibra .30-06 Springfield, a naboj je bio 11,7 g (180 gr), što znači da bi ovo bio orijentacijski podatak za puške srednjega kalibra.

Katalog Remingtona iz 2001. godine, a kasnije uglavnom potvrđen i u Lyman Reloading Handbook (Limanov priručnik za punjenje), dao je preciznije pokazatelje promjene brzine za cijevi dužine između 20 i 26 inča (510 mm i 660 mm). Utjecaj početne brzine zrna na promjenu početne brzine zrna prikazan je u tablici 1. Pokazatelji su ovoga puta za raspone početne brzine, što je prikazano u tablici:

Broj	Brzina zrna		Promjena brzine zrna na cijevi dužine 1"		Promjena brzine zrna na cijevi dužine 5 cm	
	[fps]	[m/s]	[fps]	[m/s]	[m/s]	[fps]
	1	2	3	4	5	6
1	1.000-2.000	305-610	5	1,524	3,05	9,84
2	2.001-2.500	610-762	10	3,048	6,10	19,69
3	2.501-3.000	762-914	20	6,096	12,19	39,37
4	3.001-3.500	914-1.067	30	9,144	18,29	59,06
5	3.501-4.000	1.067-1.219	40	12,192	24,38	78,74

Tablica 1: Ovisnost promjene početne brzine zrna o početnoj promjeni brzine zrna (preuređeno na temelju Lyman Reloading Handbook, 43th Edition)

U 45. izdanju Lymanova priručnika za punjenje nalaze se konkretni primjeri za određene kalibre i punjenja. Rezultati ispitivanja promjene brzine pušaka određenih kalibara i punjenja s cijevima duljine od 26 do 22 inča (660 i 510 mm) prikazani su u Tablici 2. Brzina zrna snimala se kronografom.

Podatci iz Tablice 2 samo su za orijentaciju. Promjena bilo koje komponente naboja može bitno utjecati na promjenu brzine. Lovac zna dužinu cijevi svoje puške risanice. Ako ne zna može je pronaći u priručniku za oružje koji je dobio pri kupnji. Ako slučajno nema može podatke naći na mrežnoj stranici ili u katalogu

Kalibar	Masa zrna		Promjena brzine zrna na cijevi dužine 1"		Promjena brzine zrna na cijevi dužine 5 cm	
	[g]	[gr]	[fps]	[m/s]	[m/s]	[fps]
.243 Winchester	6,5	100	29	8,84	17,40	57,09
.264 Winchester Magnum	9	140	32	9,75	19,20	62,99
.270 Winchester	8,4	130	37	11,28	62,99	72,83
.270 Winchester	9,7	150	32	9,75	49,21	62,99
.30-06 Springfield	11,7	180	11	3,35	72,83	21,65
.300 Holland&Holland Magnum	14,3	220	25	7,62	57,09	49,21

Tablica 2: Ovisnost promjene početne brzine zrna za određene kalibre i punjenja (preuređeno na temelju Lyman Reloading Handbook, 45th Edition)

Balističke tablice većine streljiva vrijede samo za pušku standardne duljine, u protivnom lovac testnim pucanjem utvrđuje položaj pogodaka na različitim daljinama

proizvođača svoje risanice. Ako ne može doći ni do ovoga podatka dužinu cijevi može izmjeriti šipkom za čišćenje. U cijev puške, koja je završena zatvaračem, u usta cijevi stavlja se šipka i lagano pomiče dok njezin vrh ne dodirne čelo zatvarača. Na šipku se stavi oznaka, a nakon vađenja iz cijevi izmjeri se dužina šipke od vrha do oznake.

Zakonodavstva mnogih država donijela su propise koji reguliraju uporabu i zlouporabu prigušivača u lovne svrhe (zbog zaštite sluha lovaca i lovnoga osoblja, kao i osiguranja boljega mira u lovišta za divljač). Da bi prigušivač mogao odraditi zadaću prigušivanja pucnja, on mora biti odgovarajuće veličine. Ako bi se ugrađivao na cijev standardne duljine, takva bi puška izgledala nezgrapno, a poseban problem bio bi kretanje po pokrivenom terenu. Za takve namjene proizvođači pušaka proizvode cijevi duljine od 42 do 55 cm. Proizvođači streljiva su u tome prepoznali novu poslovnu priliku i za tako kratke cijevi razvili novo streljivo. Takvo streljivo je optimizirano za pucanje iz kratkih cijevi, pri čemu uopće ne dolazi do smanjenja performansi, a time ni do smanjenja dometa, odnosno smanjenja učinka zrna. Ovo će zasigurno imati i svoju cijenu koju će morati platiti lovci koji su se odlučili za takav izbor dužine cijevi.

PRIMJERI

Primjer: lovac posjeduje lovački karabin Sauer S100 Classic u kalibru .243 Winchester, a odlučio se za Sako naboj sa zrnom Gamehead, mase 6,5 g. Snimanje brzine pri ispaljenju iz ispitne cijevi dalo je prosječnu brzinu od 905 m/s. Cijev navedenoga karabina je dužine 560 mm, što znači da je 40 mm kraća od ispitne. To dalje znači da će brzina zrna biti manja. S obzirom na to da brzina 905 m/s spada u raspon brzina 762-914 m/s, iz 3. reda, u stupcu 5 očita se promjena brzine od 12,19 m/s, ali ona je za promjenu dužine cijevi za 5 cm. Direktnom razmjerom – ako je za cijev dužine 5 cm promjena brzine 12,19 m/s, onda je za cijev dužine 4 cm promjena brzine v_p m/s. Sada je

$$v_p = \frac{12,19}{5} = \frac{51,6}{5} = 10,2 \text{ m/s}$$

Korigirana početna brzina dobit će se oduzimanjem promjene v_p od početne brzine koju je deklarirao proizvođač

$$v_{ok} = v_o - v_p = 905 - 10,2 = 894,8 \text{ m/s}$$

Kada se u balistički kalkulator unese dužina cijevi 560 mm za početnu brzinu od 905 m/s (iz cijevi dužine 600 mm) dobije se brzina 893 m/s, što približno odgovara prethodnom izračunu.

Manja početna brzina rezultirat će manjim brzinama i na svim udaljenostima do maksimalno deklarirane udaljenosti (300 m). Manja brzina znači i manju razantnost (veća zakrivljenost parabole). To znači da bi pogodak na svim udaljenostima bio ispod točaka pogotka prema balističkim tablicama i ovo je važno da znaju svi lovci. Napredniji lovci će, koristeći jednostavnije ili složenije kalkulatore, voditi računa da početna brzina više nije 905 m/s. U Tablici 3 prikazane su brzine zrna i uspravna odstupanja pogotka u ovisnosti od udaljenosti i dužine cijevi. Podatci su redom prikazani za tri dužine cijevi – 600, 560 i 510 mm.

Dužina cijevi [mm]	Fizikalna veličina	Udaljenost [m]						
		0	50	100	150	200	250	300
600 mm	Brzina [m/s]	905	864	824	785	747	710	674
	Uspravno odstupanje [cm]	-4	1,8	4,3	3,1	-2,2	-12	-27
560 mm	Brzina [m/s]	893	852	813	774	736	700	664
	Uspravno odstupanje [cm]	-4	1,9	4,5	3,2	-2,2	-12,4	-27,8
510 mm	Brzina [m/s]	879	839	800	761	724	687	652
	Uspravno odstupanje [cm]	-4	2,1	4,7	3,4	-2,3	-12,9	-28,9

Tablica 3: Brzine zrna i uspravna odstupanja pogotka u ovisnosti od udaljenosti i dužine cijevi (preuređeno na temelju podataka dobivenih iz Sako balističkoga kalkulatora)

”

ZAKLJUČAK

Tvorničko streljivo napravljeno je za standardu dužinu cijevi. Puca li lovac iz oružja s cijevi čija je dužina manja od standardne dužine cijevi, početna brzina, a i sve ostale brzine, bit će manje. Posljedično, gubitak brzine uzrokovat će pad kinetičke energije, ograničenu učinkovitost i veći pad

Da bi prigušivač mogao odraditi zadaću prigušivanja pucnja, on mora biti odgovarajuće veličine. Ako bi se ugrađivao na cijev standardne duljine, takva bi puška izgledala nezgrapno, a poseban problem bio bi kretanje po pokrivenom terenu

zrna. Zrno iz kraće cijevi imat će manju razantnost, odnosno veći pad nakon što premaši udaljenost upucavanja. U konkretnom slučaju zrno posjeduje dovoljno energije za odstrel srnjaka čak do 475, 460 i 445 m, pa nije ograničenje za odstrel srneće divljači. Naboji velike početne brzine i naboji koji stvaraju visok tlak gube veći postotak brzine u kraćim cijevima u odnosu na naboje manje brzine i većega promjera.

Maksimalno odstupanje pogodaka kod cijevi 600 i 510 mm iznosi -1,9 cm, dakle riječ je o padu. Netko bi mogao reći da je to zanemarivo odstupanje. No odstupanja se kumuliraju. Uz rasipanje puške od 1 MOA zrno je već izvan područja idealnoga pogotka srnjaka. Puca li lovac iz kraće cijevi točku ciljanja treba pomicati, ovisno je li udaljenost pucanja manja (točka ciljanja je niže od mjesta pogotka s cijevi standardne dužine) ili veća (točka ciljanja je više od mjesta pogotka s cijevi standardne dužine) od daljine na koju je puška upucana.

Standardna dužina cijevi puške risanice je 600 mm, a 650 mm za magnum kalibre

IZBOR KOMBINIRANE LOVAČKE PUŠKE

Imati idealno lovačko oružje za sve vrste divljači i načine lova jednostavno je nemoguće. Kombinirane lovačke puške umnogome su upotpunile neke praznine pri uporabi npr. samo sačmarice ili risanice, ali ipak nisu univerzalne za svaku vrstu lova

PIŠE **MARTIN MLAKIĆ**

U nastavku niza tekstova koji opisuju lovačko oružje, s posebnim osvrtom na izbor oružja, ne smijemo zaboraviti kombinirane lovačke puške, koje su nacionalno i regionalno jako cijenjene. Ponajprije zbog šire upotrebljivosti, elegantnog izgleda i općenitog dojma o kombiniranim puškama, što im daje određen prestiž među domaćim lovcima. Kombinirane puške počele su se proizvoditi upravo zbog zahtjevnijih potreba lova, a posebno su cijenjene u šumskim lovovima gdje se često nađemo u prilici u isto vrijeme loviti sitnu i krupnu divljač. Kombinirane puške su puške prelamače s dvije, tri ili četiri cijevi od kojih su neke risane, a neke glatke cijevi. Uglavnom se koriste u šumskim lovovima i pogodne su za odstrel i krupne i sitne divljači. Tako-

der su svrsishodno oružje za lovačko osoblje (lovočuvarska služba) pri obavljanju redovitih ophodnji u lovištu, kao i za vodiče pasa krvosljednika.

Prema broju cijevi, kombinirane lovačke puške dijele se na:

- dvocijevke (položare i bokerice)
- trocijevke (*Drilling*)
- četverocijevke (*Vierling*).

KOMBINIRANE PUŠKE DVOCIJEVKE

Kombinirane puške dvocijevke su puške s jednom glatkom i jednom risanom cijevi, te su najzastupljenije kombinirane puške uopće.

Kombinirane položare još se nazivaju i polurisanice, a kombinirane bokerice – bok polurisanice.

Kombinirane položare proizvode se s desnom risanom cijevi i lijevom glatkom cijevi. Početkom 20. stoljeća ove su se puške dosta izrađivale, ali s pojavom kombiniranih bokerica postupno su istisnute iz uporabe. Danas ih još proizvode njemačke tvrtke *Heym* i *Buhag*.

Kombinirane bokerice uglavnom se proizvode s gornjom glatkom cijevi za sačmu i donjom risanom cijevi za „oštra“ zrna. Na ovaj način, postavljanjem donje risane cijevi postignuta je veća statička čvrstoća jer je zbog bližeg položaja risane cijevi osi prelamanja pri paljenju metka sa zrnom, naprezanje ključeva i brava manje.

Bok kombinirana puška

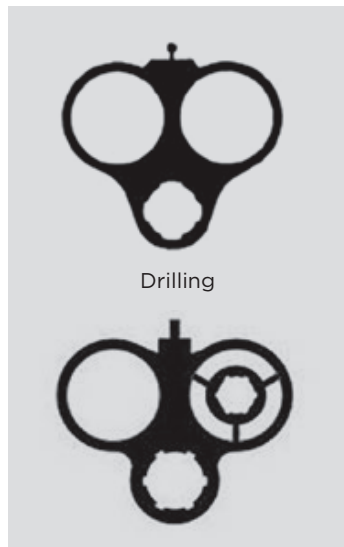
KOMBINIRANE PUŠKE TROCIEVKE

Trocijevke ili popularno *Drilling* su kombinirane puške s tri cijevi i mogu biti:

- Uobičajene s dvije glatke vodoravno postavljene cijevi i jednom risanom cijevi ispod glatkih
- Trocijevke s dvije risane cijevi i jednom glatkom (*Doppelbüchs-Drilling*)
- Bok trocijevke (*Bock-Drilling*) s dvije risane cijevi različitoga kalibra i jednom glatkom cijevi.

Uobičajenu kombiniranu pušku s dvije glatke vodoravno postavljene cijevi i jednom risanom cijevi ispod glatkih konstruirao je njemački puškar I. Hammer 1878. godine. Prva kombinirana puška s tri cijevi imala je udarni mehanizam s dva vanjska udarača, od kojih se desni po potrebi mogao uključiti na desnu gornju cijev sa sačmom ili na donju cijev s karabinskim metkom.

Lov u šumskim lovištima pogonom, prigonom ili sa psima goničima, u razdoblju godine kada se može loviti divljač niskoga lova (npr. zec, lisica, kuna, divlja mačka) kao i divljač visokoga lova (npr. divlja svinja, vuk), izbor puške trocijevke možemo promatrati kao optimalan za uspješan lov.

Drilling

Kombinirane puške trocijevke (*Doppelbüchs-Drilling*) s dvije risane cijevi (istoga kalibra) i jednom glatkom cijevi namijenjene su ponajprije za prigonski i pogonski lov visoke divljači u šumskim predjelima, kada povremeno može doći do situacije odstrela sitne divljači sačmom.

Doppelbüchs-Drilling

Bok trocijevke (*Bock-Drilling*) s dvije risane cijevi različitoga kalibra i jednom glatkom cijevi, posebno su pogodne za lov u brdsko-planinskim lovištima, jer glatka cijev proširuje univerzalnost puške, tako da praktički ne postoji divljač koju možemo sresti, a da je ne možemo loviti ovom vrstom puške.

Bock-Drilling

KOMBINIRANE PUŠKE ČETVEROCIEVKE

Kombinirane puške četverocijevke (*Vierling*) su puške s dvije glatke cijevi istoga kalibra i dvije risane cijevi različitoga (većega i manjega) kalibra. Konstruirane su s ciljem još šire uporabe u lovu. Ovaj tip puške praktički nam omogućuje odstrel bilo koje divljači u šumskome i planinskome lovu. Međutim, ta prednost kombinirane četverocijevke, tako reći plaćena je većom masom oružja, većom kompleksnošću izrade kao i izborom najboljih materijala za izradu cijevi, što u konačnici rezultira i visokom cijenom samoga oružja.

Zbog navedenih širokih mogućnosti korištenja, kombinirane puške postale su omiljene kod lovaca koji love na terenima bogatim visokom i niskom divljači, a koja se u pojedinim razdobljima može loviti istodobno.

Osim u prigonskome i pogonskome lovu kombinirane puške su svrsishodne i u lovu dočekom. Kada, primjerice, čekamo visoku divljač da iziđe na pašu, nerijetko se dogodi da nam u neposrednoj blizini iziđe niska nezaštićena divljač, poput lisice i kune, koju možemo uloviti uporabom sačme. Bezbroj je primjera i situacija u kojima bismo se mogli naći da nam u jednome lovu zatreba risana i glatka cijev, ali je sigurno da ne postoji univerzalno

oružje za sve situacije. Izbor kombinirane lovačke puške ponajprije zavisi od terena u kojima ćemo najčešće loviti, te od vrste divljači, tjelesne konstitucije lovca i u konačnici od financijskih mogućnosti. Lovci koji će češće loviti nisku divljač, a povremeno se mogu naći u prilici pucati i na visoku divljač, odlučit će se za nabavku kombinirane puške trocijevke (*Drilling*) s dvije glatke i jednom risanom cijevi. Drugi pak koji će uglavnom loviti visoku divljač pogonom

Kombinirane puške dvocijevke s jednom risanom i jednom glatkom cijevi koje se serijski izrađuju su najpristupačnije i preporuka za mladoga lovca početnika

ili prigonom tijekom kojih može doći do prilike za pucaње na nisku divljač, odlučit će se za trocijevku s dvije risane cijevi i jednom glatkom (*Doppelbüchs-Drilling*).

Dalje, lovac koji preferira lov dočekom, piršom ili vabljenjem, a želi imati pušku kojom može loviti bilo koju divljač, odlučit će se za bok trocijevku (*Bock-Drilling*) ili čak četverocijevku (*Vierlling*). Navedene puške zbog risanih cijevi različitoga kalibra i jedne ili dvije glatke cijevi omogućuju odstrel visoke divljači adekvatnim kalibrom risane cijevi, ili niske divljači na većim udaljenostima iz risane cijevi manjega kalibra, kao i niske divljači u neposrednoj blizini pucanjem iz glatke cijevi.

Kombinirane puške dvocijevke s jednom risanom i jednom glatkom cijevi koje se serijski izrađuju su najpristupačnije i preporuka za mladoga lovca početnika. Apsolutno će odgovoriti na sve zahtjeve lovca početnika, a cijenom su prihvatljive. Elegantna izgleda, kvalitetne izrade i dobrih balističkih performansi, bok kombinirane puške ostavit će pozitivan dojam na svakoga mladoga lovca. Ako se odlučite za nabavku jedne ovakve puške, koja će vam koristiti u svim lovačkim prilikama, ostat će vam zauvijek u

sjećanju ili je nikada nećete ni promijeniti.

Poznato je da kombinirane lovačke puške dvocijevke uglavnom dolaze i s rezervnim glatkim cijevima, stoga ćete kupnjom jedne puške zapravo imati i sačmaricu i kombiniranu lovačku pušku.

Na našim prostorima proslavljena kombinirana lovačka puška je Brno ZH 304, za koju uglavnom svaki lovac zna. Na tržištu se, međutim, može pronaći još kombiniranih dvocijevki koje su cjenovno pristupačne, npr. Fair Combi talijanskoga proizvođača Fair ili pak ruska kombinirana puška IŽ MP-94, kao i CZ 584 Tatra češke proizvodnje.

Temeljem svega navedenoga možemo zaključiti da kombinirano lovačko oružje omogućuje odstrel različite visoke i niske divljači, ali ta upotrebljivost dolazi do izražaja samo na terenima i u lovovima gdje je visoku i nisku divljač zakonski moguće loviti u isto vrijeme. Nositi kombiniranu pušku samo u lov na visoku ili samo u lov na nisku divljač najčešće nas ograničava u uporabi, stoga je bolje koristiti specijalnu pušku za određenu vrstu lova (pušku risanicu ili sačmaricu). Također korištenjem kombinirane puške uvijek moramo dobro paziti na izbor obarača prije nego što uputimo hitac prema divljači.

Današnje moderno upravljanje lovištem zahtijeva nov pristup samome uzgoju, hranidbenim navikama i zootehničkim uvjetima koji se osiguravaju životinjama u lovištu, pri čemu se razlikuju mišljenja o potrebi i karakteru ljudskoga utjecaja na divljač u lovištu. Dohranjivanjem i suplementacijom vitamina i minerala znatno se utječe na biotop šumskih površina, pogotovo u lovištima s razvijenim turističko-ugostiteljskim aktivnostima i zahtjevima za visokim stopama odstrela pojedinih kategorija trofejne divljači. Naravno, pri takvim radnjama ometanje divljači u njezinu prirodnom okruženju nužno je svesti na najmanju moguću mjeru. Opcija dohrane životinja u lovištu ili gaterima posebnim smjesama još uvijek nije naša uobičajena praksa, pa hranilišta i solila ostaju optimalan izbor većine lovaca i osoblja koje se brine o lovištima.

SOL ZA LIZANJE

Stočna sol u lovištu rješenje je koje može zadovoljiti samo dio potreba divljači za mineralima. Manjak kalcija i vitamina može se nadoknaditi isključivo specijaliziranim proizvodima poput soli za lizanje. Sol za lizanje namijenjena je za izlaganje vanjskim uvjetima. Otapa se pod utjecajem sline životinje koja je liže, a samo minimalno pod utjecajem kiše i snijega, što je čini mnogo isplativijom i trajnijom od obične kamene soli. Zbog njezine čvrstoće i okrugla oblika, sol za lizanje moguće je ostaviti na postojećim solilima, bez potrebe za naknadnim održavanjem i čestim izmjenama, što umanjuje ljudsku prisutnost na hranilištima i uznemirivanje divljači. Solila se postavljaju na otvo-

Vrijeme je za sol

Divljači je sol potrebna tijekom cijele godine, osobito u proljeće i ljeti, te kada je u laktaciji. Sol je potrebna svakoj krupnijoj divljači, a od sitne ponajviše zecu

PIŠE **MLADEN BEŠLIĆ**

Srnećoj divljači godišnje je potrebno oko 1 kg soli

renim i preglednim mjestima blizu hranilišta i pojilišta te na mjestima prelaska divljači. Broj solila varira ovisno o gustoći i biološkim odlikama divljači. Nerijetko se raspravlja o potrebnim količinama soli po jednome grlu divljači, pri čemu se najčešće uzima da je to 3 kg za običnoga jelena, 2 kg za jelena lopatara i 1 kg za srneću divljač, naravno na godišnjoj razini.

Divljač ima posebne potrebe za solju u proljeće, kada sa suhe hranidbe prelazi na mladu zelenu travu, te tijekom intenzivnoga prirasta u toplijem dijelu godine. Zimi je potrebno divljači osigurati dovoljnu količinu vode. Nije dobro divljači ponuditi rastresitu sol za ljudsku prehranu, na način da se istrese u panj ili udubinu u zemlji. Tako ponudenu sol

divljač uzima u neograničenim količinama, što može dovesti do zatajenje organa i završiti fatalno, tj. uginućem.

TRI GLAVNE VRSTE

Na našim se područjima nudi nekoliko vrsta soli za divljač. Najčešće je to kalcitni blok (Calci block), koji karakterizira visoka količina kalcija u kombinaciji s vitaminima A, D3 i E. Desetak puta veća količina kalcija posebno je važna kao dodatak gravidnim i mladim životinjama u jačanju njihova koštanoga sustava. Potpuna novost na našem tržištu je tzv. antiinsektni blok (Anti-insect block), koji osim uobičajenih sastojaka ima posebne arome i esencijalna ulja kao repelente i antioksidante. Riječ je o prirodnim sirovinama koje

odbijaju muhe, komarce i druge insekte, bez štetnih kemijskih sastojaka i bilo kakve opasnosti za okolni ekološki sustav i prirodno okruženje lovišta. Ova sol poboljšava cirkulaciju, pomaže probavu i metabolizam, te štiti divljač od brojnih infekcija i raznih bolesti izazvanih ubodom insekata. Na kraju, tu je mineralno-vitaminski blok, jedinstven po učinkovitoj kombinaciji vitamina, minerala i elemenata u tragovima koji sinergijom aktivno poboljšavaju stanje imunosnoga sustava i umanjuju rizik od uginuća. Također, poboljšava kvalitetu dlačnoga pokriva i reproduktivni potencijal divljači.

Solila se postavljaju na otvorenim i preglednim mjestima

SAVJETI ZA MLADE LOVCE

Prihrana divljači

Mladi lovci (početnici i pripravnici), neka uzgojne mjere budu prioritetna aktivnost u vašim lovačkim početcima, jer tako ćete steći dobre navike i imati puno više zadovoljstva zvati se lovcem. Što bolje čuvamo više ćemo imati, a što više budemo davali više će nam se i vratiti

PIŠE MARTIN MLAKIĆ

Većini lovaca zima je najdraže godišnje doba, kada se love gotovo sve vrste divljači i to uz pomoć pasagoniča i ptičara. No, kao lovci dužni smo, uzgojem i zaštitom, istodobno voditi brigu o divljači. U hladnim zimskim danima divljač, osobito plemenita, teže pronalazi hranu, pa joj je naša pomoć od velike važnosti. Mladi lovci – početnici ili pripravnici – posebno se trebaju isticati u ovoj aktivnosti. Najbolji način za to je sudjelovanje u radnim akcijama u lovištu, kao i poticanje drugih da iznose hranu u lovište, obilaze hranilišta i solila te vode brigu da

su uvijek puna. Na taj će način steći poštovanje starijih kolega i postati istinski članovi lovačkog društva. Brigu o divljači kroz uzgoj i zaštitu u nama trebaju potaknuti posebni osjećaji, odnosno to nam treba biti važnije od samoga odstrela i korištenja divljači i njezinih dijelova. Biti dobar lovac ne znači biti najbolji strijelac, dobro poznavati zakonsku i podzakonsku regulativu te imati gomilu teorijskoga znanja, ali ništa od toga ne primjenjivati u praksi. Sve je to, naravno, važno, ali su uzgoj i zaštita divljači najvažniji i od njih sve polazi. Uzgoj i zaštita divljači su sve

one mjere i radnje propisane lovnogospodarskom osnovom, programom uzgoja divljači ili programom zaštite divljači. Zabranjen je uzgoj divljači u broju kojim se narušavaju prirodni odnosi staništa i divljači, osim u uzgajalištima divljači i ograđenim lovištima. Uzgoj divljači podrazumijeva: lovostaj za određene vrste divljači; privremenu zabranu lova divljači; provedbu radnji i postupaka koji osiguravaju opstanak i razmnožavanje divljači; održavanje utvrđenoga broja, omjera spolova i gospodarske starosti divljači; unošenje i čuvanje divljači radi postiza-

nja njezina broja utvrđenog lovnogospodarskom osnovom; omogućivanje provedbe preventivnih, dijagnostičkih, kurativnih i higijensko-zdravstvenih mjera u lovištu te smanjenje broja divljači koja čini štetu drugoj divljači i ostalim životinjskim vrstama, usjevima, stoci itd. Zaštita divljači obuhvaća: spašavanje divljači od elementarnih nepogoda; provedbu mjera za osiguranje dovoljne količine kvalitetne hrane i pitke vode; podizanje i održavanje lovnotehničkih i lovnogospodarskih objekata; poduzimanje preventivnih mjera pri obavljanju

PRIHRANA SRNEĆE DIVLJAČI

Srneća divljač spada u plemenitu divljač i konzumira isključivo hranu biljnoga podrijetla. Meso plemenite divljači najbolje je biokemijskoga sastava, tj. ima najpovoljniji omjer makronutrijenata i minerala i općenito je najzdravije meso za ljudsku uporabu. Također, srneća divljač je divljač visokoga lova i trofejna divljač, što joj upotpunjuje status. Stoga srnećoj divljači moramo posvetiti dosta pozornosti, kako kroz zaštitu, uzgoj i hranidbu, tako i kroz selektivni i sanitarni odstrel.

Sol u prihrani divljači. Solila su važan segment u prihrani divljači, osobito na područjima koja su oskudna mineralima u tlu, vodi i hrani. Prihrana solju pomaže divljači pri probavi, tj. apsorpciji nutrijenata iz hrane. Također, pospješuje probavu i potiče na uzimanje hrane, te doprinosi boljoj tjelesnoj konstituciji i energiji divljači. Solila u lovište služe uglavnom za prihranu srneće i jelenske divljači, ali sol rado uzimaju i divlje svinje, zečevi, vjeverice, puhovi itd.

Izrada solila je jednostavna. Mogu biti u obliku kutije na stablu u koju postavljamo kamenu sol. U cijevi koje su izbušene sa strane usipa se sol. Solila moraju biti puna tijekom cijele godine jer je dokazano da divljač uzima sol kad god ima priliku. U lovištima u kojima ima soli srneća se divljač rado zadržava i zaposjeda teritorij. Ako srnjaci uzimaju sol, smatra se da im to pospješuje rast rogovlja i da su tjelesno zdraviji, a srnama sol pomaže u plodnosti i zdravlju lanadi. Sol može biti i opasna za divljač, zato je važno da se solila

”
Solila u lovište služe uglavnom za prihranu srneće i jelenske divljači, ali sol rado uzimaju i divlje svinje, zečevi, vjeverice, puhovi itd

izrađuju pravilno i na pogodnim mjestima. Najveća je opasnost da se divljač predozira solju, zbog čega dehidrira i uginu ili to izazove oboljenje bubrega. Stoga trebamo biti oprezni i ne iznositi u lovište kuhinjsku sol ili putarsku sol u velikoj količini i samo tako je istresti u neku kutiju koja će biti izravno dostupna divljači, jer se tako divljač može predozirati. Najbolje je iznositi himalajsku sol ili kamenu sol, nju divljač rado uzima, a ne dovodi do predoziranja.

Prihrana srneće divljači na hranilištu. Osim solju srneća se divljač prihranjuje kukuruzom, paletiranom lucerkom, zobi, gomoljastim biljkama, sijenom itd. No postoji i nekoliko tako reći specijaliziranih metoda u prihrani srneće divljači. Prema tekstu iz knjige *Srneća divljač* mr. Vladimira Mijailovića, riječ je o smjesama koje se usipaju u posebna hranilišta za srneću divljač. Smjese se izrađuju na bazi kukuruza uz dodatak zobi i stočne krede. U ovome slučaju kukuruza treba biti 70 posto, jer je visokokaloričan i primamljiv divljači. Zob je ni-

ske energetske vrijednosti, ali sadrži dosta celuloze i najviše fosfora od svih žitarica. Stočna kređa je, pak, čisti kalcij, bez okusa i životinje je samu nikada neće konzumirati, stoga se miješa u stočne smjese i divljač je tako unosi u organizam. Primjerice, za pripremu 10 kg smjese, uzimamo 7 kg kukuruza u zrnju, 500 g stočne krede i 2,5 kg zobi. Kada se divljač navikne i počne redovito konzumirati smjesu, smanjujemo udio kukuruza, a povećavamo udio zobi. U navedenu smjesu možemo dodati i paletiranu lucerku, ali tek kada se divljač navikne na smjesu.

Izrađuju se i druge smjese u sastavu kukuruz, zob, pšenica, soja, suncokretova sačma, uz dodatak stočnih lizalica u kojima su sadržani preparati (lijekovi) protiv ektoparazita i endoparazita, a koji će štiti srneću divljač od zaraze, npr. od nosnoga ili kožnoga štrka. Mr. Mijailović navodi da se od svibnja do kolovoza trebaju dodati i lizalice na bazi selena i vitamina E, koje se mogu kupiti u prodavaonicama stočne hrane. Selen i vitamin E, kako je napisano, sinonim su za plodnost. Igraju važnu ulogu u plodnosti, utječu na pokretljivost spermatozoida i ovulaciju, kao i na sve ostale parametre plodnosti.

Primjer hranilišta za sipanje smjese

poljoprivrednih i drugih radova te uporabu zaštitnih naprava na poljoprivrednim strojevima; uporabu sredstava za zaštitu bilja ili drugih kemijskih sredstava na propisan način i poduzimanje preventivnih mjera pri njihovoj uporabi ili paljenju strništa, kukuružišta i sl.; korištenje određenih pasmina lovačkih pasa s položenim ispitom prirođenih osobina; čuvanje lovišta te suzbijanje krivolova.

Lovnogospodarski objekti namijenjeni su uzgoju i zaštiti divljači, a lovno-tehnički objekti namijenjeni su ponajprije za lov divljači.¹

Kroz ovaj tekst uglavnom ćemo se fokusirati na uzgoj i zaštitu divljači i uporabu lovnogospodarskih objekata u svrhu prihrane divljači.

¹ Inž. Stjepan Darabuš, prof. Ivica – Zvonko Jakelić, Darko Kovač, *Osnove lovstva, Priručnik za polaganje lovačkih ispita i ispita za lovočuvare*, VI. izdanje, Zagreb, 2012. (str. 49-50).

Prošle godine u nekoliko se lovišta u Središnjoj Bosni kod srneće divljači pojavio tzv. zeleni proljev koji je znatno utjecao na broj, trofejnu vrijednost i prirodni prirast ove divljači. Pokušavajući dobiti savjet kako riješiti ovaj problem, dobili smo odgovor kako je najbolje rješenje dodati aktivni ugljen u prihrani srneće divljači. Npr., ako u smjese koje smo već spomenuli dodamo i određeni postotak aktivnoga ugljena koji se koristi u stočarstvu, to će pozitivno utjecati na rješavanje problema s proljevom kod srneće divljači.

Hranilište za sijeno izrađuje se u dimenzijama do 130 cm visine i 200 cm dužine, pokriveno na dvije vode za zaštitu od padalina, posebno snijega. Sijeno mora biti čisto, ne prašnjavo i po mogućnosti da bude otava (mlada trava košena drugi put). Srneća divljač konzumira sijeno uglavnom u brdskim i planinskim lovištima, gdje snjegovi znaju biti prilično visoki i dugo se zadržavaju, također i u uvjetima jako niskih temperatura. Sijeno se u lovište iznosi svake godine i srneća ga divljač jako rijetko konzumira, ali dobro ga je imati jer se divljač tako navikne na hranilište i ako se dogodi veliki snijeg, znat će gdje može pronaći sijeno.

PRIHRANA DIVLJIH SVINJA

Redovita prihrana divljih svinja na hranilištima, voda, mir i zaklon ključni su uvjeti za uspješno gospodarenje ovom divljači. Za prihranu crne divljači najbolje se pokazao kukuruz, i u zrnu i u klipju. Osim kukuruzom divlje se svinje prihranjuju pšenicom, zobi, voćem (jabuke, kruške, šljive), repicom, tikvom itd. Jako uspješnom pokazala se i prihrana starim kruhom, koji svinje rado jedu. Još je mnogo načina na koje lovci prihra-

njuju divlje svinje, ali ovo su neke osnovne namirnice i kroz iskustvo su se pokazale djelotvorne.

Za prihranu divljih svinja izrađuju se hranilice, koje mogu biti drvene, metalne, automatske itd. Dobar način prihrane je i bušenje rupa u zemlji i usipanje zrna kukuruza u njih, što potiče divlje svinje da rove i tako se duže zadržavaju na hranilištu. Uz hranilište, dobro je napraviti i mjesto za kaljužanje. Ako u blizini ne postoji mjesto gdje se divlje svinje kaljužaju, lako se može napraviti. Iskopate rupu 1,5x1,5 m, duboku do 30 cm, u koju položite neki nepromočivi materijal (najlon, cerada i sl.). Na nepromočivi materijal pospete nekoliko kanta gline, koja će zadržavati vlagu. Nakon sloja gline opet stavite tanak sloj zemlje koja će, kada se smoči, postati blato i takva će biti savršeno mjesto za kaljužanje u kojem divlje svinje jako uživaju.

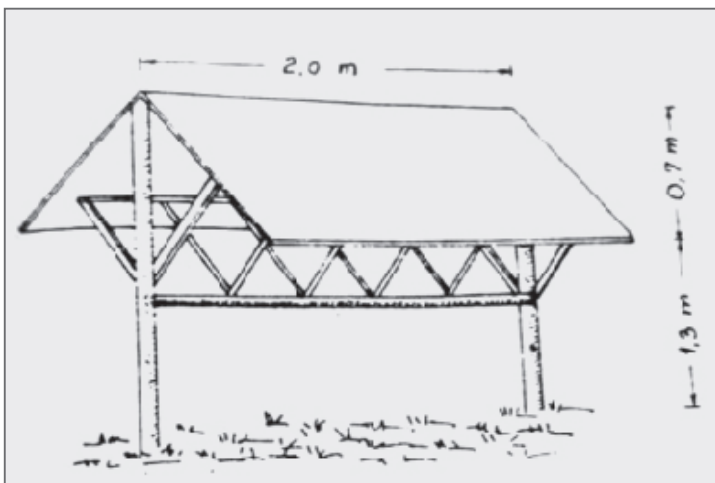
Dobro bi bilo u blizini kaljužišta i hranilišta osigurati mirisnu primamu. Mirisna primama nanosi se na stabla u području u koje želimo pri-

mamiti divlje svinje. Mirisna primama je u tekućem obliku, poput katrana gusta crna smjesa koja ima jako intenzivan miris (bukov ekstrakt).

Aktivnost divljači lako ćemo primijetiti po tragovima u zemlji, rovalinama, češalima na stablima, kaljužanju i ostatcima od jela. Dakako najbolje je pripremljeno mjesto pokriti jednom tzv. lovačkom kamerom koja će pomoći u identifikaciji i praćenju divljači. Kada hranilište počne raditi, jako je važno poštovati kontinuitet u radu (redovito iznošenje hrane), posvećenost poslu (uređivanje hranilišta i zaštita) i etičnost (ne loviti divljač na mjestu gdje uzima hranu).

PRIHRANA SITNE DIVLJAČI

Sitna divljač, dlakava ili pernata, također zahtijeva određenu razinu zaštite i brige kako bi lakše prebrodila hladne i oskudne zimske dane. Poljske koke (fazan, trčka) prihranjuju se u pripremljenim hranilištima ili prirodnim zaklonima u lovištu. Prihranjuju se žitaricama (kukuruz,

Primjer hranilice sa sijenom

pšenica) i gomoljima (mrkva, repa). Hranilišta za fazane izrađujemo uz rubove šuma, u živicama i šumarcima, te uz potoke, dakle na mjestima gdje fazani rado obitavaju. Hranilica za fazane treba biti dugačka 300 cm, široka 200 cm, a visoka do 80 cm na višem dijelu krova, koji je nakrivljen.

stari kruh, što su patke rado konzumirale i redovito se vraćale. Hranilište za zečeve može biti jednako kao i za fazane, no zečeve možemo prihranjivati i sijenom, na način da uz mlado stablo postavimo sijeno i privežemo ga da ga eventualno ne raznese vjetar.

Primjer hranilišta za fazane

Hranilišta za trčke gradimo uz živice u polju ili na njivama koje su zasijane ozimim žitaricama.²

Osim poljskih koka osobno sam prihranjivao i divlje patke, pri čemu su se najboljim pokazali stari kruh i kukuruz u zrnu. Na mjestima gdje divlje patke slijecu na vodu, na obali sam ostavljao kukuruz u zrnu, a na vodi

PRIHRANA GRABEŽLJIVACA

Nekad su opisivani kao štetnici, nametnici i sl., jer za svoj opstanak napadaju plemenitu divljač i druge životinjske vrste te tako čine lovcima štetu u lovištu.

Da bi se ta šteta smanjila, potrebno je držati pod kontrolom broj grabežljivaca u lovištu, s

posebnim osvrtom na lisicu, čaglja i kunu bjelicu, kojih ima u gotovo svim lovištima i u većem broju od npr. vuka, risa, divlje mačke ili kune zlatice. Planskim odstrelom najbolje ćemo regulirati broj grabežljivaca, ali ipak nećemo ukloniti sve do posljednjega. Stoga je potrebno i za grabežljivce iznositi hranu u pripremljena hranilišta ili na pažljivo i točno odabrana mjesta u lovištu. Iznošenjem hrane za grabežljivce smanjit ćemo pritisak na plemenitu divljač jer će grabežljivci, a posebno sitni (lisica, kuna, čagalj), radije posjećivati hranilišta i tako lakše dolaziti do hrane nego loviti srne, zečeve itd. Za prihranu se uglavnom koristi klaonički otpad.

S odabirom mjesta na kojem ćemo prihranjivati grabežljivce moramo biti oprezni i ono ne smije biti blizu izvora pitke vode i potoka jer može doći do bakterijskoga zagađenja vode. Također hranilište ne smije biti nadomak naseljenoga mjesta, jer velika koncentracija grabežljivaca blizu naseljenoga mjesta može imati negativne posljedice, u smislu napada na domaće životinje ili ljude.

Višegodišnje i jednogodišnje remize. Dijelove lovišta u kojima je to moguće, npr. livada u šumi ili na rubu šume, dobro je zasijati jednogodišnjim remizama poput kukuruza, stočnoga kelja, pšenice, zobi itd., jer se one ne beru nego se ostave divljači za hranu. Višegodišnje remize uglavnom su livade zasijane lucerkom djetelinom za višegodišnju ispašu krupne divljači, a kao višegodišnja remiza sije se i čičoka.

Voda. Divljači je jako važna pitka voda. Većina divljači

potrebe za vodom podmiruje kroz konzumaciju hrane, ali je ipak potrebno da divljač ima i pristup izvoru vode. Uglavnom se to odnosi na vruće ljetne dane u područjima oskudnim vodom ili uz malo padalina tijekom ljeta, što nije izravno vezano za ovu temu, ali je potrebno napomenuti da se i u te svrhe izgrađuju pojilišta za divljač.

Kao zaključak, najbolje je navesti dio teksta iz knjige *Osnove lovstva*, gdje stoji: Hranilišta za krupnu i sitnu divljač počinjemo puniti ranije (u kontinuitetu u listopadu) da se divljač privikne te kada padne snijeg, da zna gdje će pronaći hranu.

Hrana koju izlažemo divljači mora biti zdrava – ne smije biti pljesniva, gnjila, trula, sije-no ne smije prašiti jer je divljač primorana jesti ono što nađe, ali nenaviknuta na lošu hranu dobije teške probavne smetnje, a može i uginuti. Vrlo je važno da hranilišta imaju uvijek hranu, jer hranilište bez hrane ne služi ničemu, a to je najčešće boljka naših lovaca.³

² Inž. Stjepan Darabuš, prof. Ivica – Zvonko Jakelić, Darko Kovač, *Osnove lovstva, Priručnik za polaganje lovačkih ispita i ispita za lovočuvara*, VI. izdanje, Zagreb, 2012. (str. 222).

³ Inž. Stjepan Darabuš, prof. Ivica – Zvonko Jakelić, Darko Kovač, *Osnove lovstva, Priručnik za polaganje lovačkih ispita i ispita za lovočuvara*, VI. izdanje, Zagreb, 2012. (str. 223).

ZIMSKI SAN MEDVJEDA

DOGODILE SU SE ZNAČAJNE PROMJENE

Većina je medvjeda, osobito mladih, aktivna gotovo cijelu zimu, čak i u lovištima koja su snijegom prekrivena najveći dio zime

PIŠE **ANTON BARAĆ**

U jesen, nakon što se dovoljno nahrane i nakon što temperatura okoline počne padati, medvjedi polagano nestaju iz lovišta i odlaze u svoja skrovišta provesti zimu. Zimski san kod medvjeda nije tipična hibernacija kao, primjerice, kod puhova. Puhove je jako teško probuditi iz hibernacije, tijekom koje se značajno smanjuje rad srca, usporavaju svi organi, a potrošnja kisika i hraniva je minimalna. Za razliku od prave hibernacije za medvjede je karakterističan zimski san. Zimski zato što se događa zimi, a san jer u njemu jedinke privremeno miruju, također smanjuju potrošnju zaliha sala, ali ne toliko kao vrste koje provode pravu hibernaciju. I nakon što se povuče u brlog medvjed povremeno ustaje, hoda terenom pa se čak i hrani ako pronade zanimljiv izvor hrane u svojoj blizini. Medvjedi najčešće zimuju u špiljama i brlozima koji su djelomice ili cijeli pod tlom. Špilje i jame karakteristične su za krške terene pa medu tamo nije teško pronaći odgovarajući smještaj. Medvjedice koje su se prethodne sezone parile i koje su skotne, upravo u brlozima na svijet donose svoje mladunce. Mladunče medvjeda nevjerojatno je maleno u usporedbi s majkom koja ga kotu i teško je svega nekoliko stotina grama. Do izlaska iz brloga mališani znatno ojačaju, dobiju izgled medvjedića i sa svojih nekoliko kilograma u stopu prate majku koja ih brižno čuva i redovito hrani. Zadnjih smo godina primijetili da su medvjedi zimi sve aktivniji i kod mnogih izostaje zimski san. Nekoć se znalo da s prvim snijegom više nema medvjeda do samoga proljeća, a ako bi zimi i našli tragove medvjeda u lovištu lovci i stočari bi pretpostavljali kako sa

njim sigurno nešto nije u redu čim se kreće zimi i ne spava. Nešto se značajno poremetilo jer su i veliki i mali medvjedi zimi aktivni u gotovo svim planinskim lovištima. Nekih se godina spominjalo da zbog nedostatka hrane u protekloj sezoni medvjedi nisu naku-pili dovoljne zalihe sala pa

sada obilaze lovište u potrazi za dodatnom hranom. Ali godine s dobrim urodom gotovo svih vrsta, kao što je bila prethodna, pokazuju da medvjedi svoj zimski san ipak nisu poremetili zbog slabih zaliha hrane. Drugi, pak, drže da medvjed ne spava baš onda kada zna da ima

izvor hrane koji je pouzdan i stalan kao što su hranilišta koja su danas sve brojnija u mnogim lovištima. Činjenica je da medvjed i zimi rado i redovito obilazi ta hranilišta i nerado ih napušta. Mnoge su teorije, a prave razloge samo medvjed zna. Sigurno je samo jedno – dogodile su se značajne promjene i većina je medvjeda aktivna gotovo cijelu zimu i u lovištima koja su brdsko-planinskoga tipa i u kojima je snijeg na tlu veći dio zime. Tragovi medvjeda su na sve strane, a njihovu aktivnost svakodnevno bilježe i lovačke kamere, pogotovo na hranilištima. Nekako su, ipak, najaktivniji medvjedi s dvije godine starosti koje je majka napustila vjerojatno ove jeseni da bi u brlogu na svijet donijela novu generaciju. Zbog toga ovi mladi medvjedi često i ne nađu brlog, a i ako ga pronađu radije se drže u nižim terenima i posjećuju aktivne hranilice. Hoće li zimski san biti prošlost kada su medvjedi u pitanju, vidjet ćemo. Ili će se naš najveći grabežljivac vratiti u svoju rutinu i ponovno početi mirno spavati?

Medvjedi na snijegu, slučajnost ili...

LOV DIVLJIH GUSAKA

Doček iz zasjede u hladne dane

Guske koje na svojoj selidbi sa sjevera dolaze kod nas su: siva divlja guska (*Anser anser*), guska glogovnjača (*Anser fabalis*), lisasta guska (*Anser albifrons*) i mala lisasta guska (*Anser erythropus*). Prema nekim izvorima, prilikom seobe u naše ih krajeve dođe i po nekoliko tisuća

PIŠE **MLADEN BEŠLIĆ**

Divlja guska relativno je česta ptica u našim lovištima, a lov na nju dopušten je od 1. listopada do 28. veljače. Pojam divlja guska obuhvaća nekoliko vrsta, a u navedenom razdoblju loviti se mogu siva guska, lisasta guska i guska glogovnjača.

Postoje određene sličnosti između gusaka i pataka, ali postoje i velike razlike i bitno ih je upoznati te se što bolje pripremiti za lov. Dvije važne stvari lovci moraju naučiti: prva, način na koji se guske kreću prilikom seobe, druga, način hranidbe. Pod načinom na koji se divlje guske kreću prilikom seobe u toplije krajeve misli se na koridor kuda se kreću. To su uglavnom veći vodotoci u čijoj blizini ima dosta mirnijih vodenih površina. Ako ste daleko od takvih terena, manja je šansa da ćete se susresti s divljim guskama. Za razliku od pataka, koje se hrane i na vodi, divlje se guske hrane na zemlji. Uglavnom je zgodno potražiti ih na terenima koji su zasijani pšenicom ili ječmom, jer im je to omiljena paša i neće propustiti izaći na nju ujutro i pred večer.

Divlje guske razlikuju se od divljih pataka i po tome što su guske dosta krupnije od pataka, ali i po mjestu staništa, načinu života, građi tijela, funkciji nogu i kljuna te po načinu hranidbe. Za razliku od pataka, divlje guske su isključivi biljojedi. Životni prostor su im močvarne sredine, velike bare s travom, šašom i trskom.

Od ožujka do travnja, jednom godišnje, snesu 6 – 10 jaja na kojima ženka leži 28–29 dana. O mladima se brinu oba roditelja. Zbog velikoga raspona krila koji im omogućuje bolje letenje, divlje guske pri seobi znaju prevaliti i po nekoliko tisuća kilometara. Velika specifičnost ove vrste divljači je ta da njihova jata u svojim maratonskim letovima prilikom seoba ni za metar ne pomaknu svoju ustaljenu maršrutu. Kada se sele rasporede se u obliku slova V, a razlog je taj što struja zraka koji jedna divlja guska napravi krilima dok leti podiže uvis gusku koja je slijedi i na taj način jato uštedi veliku količinu energije potrebne za tako daleke seobe.

Siva guska jedna je od najvećih europskih gusaka i ona se kod nas najčešće

lovi, posebno u posavskome dijelu, te u prostranim močvarnim poljima Hercegovine. Dugačka je više od 80 centimetara, raspon krila joj je oko 160 centimetara, a teška je više od 5 kilograma. Veoma je oprezna i teška za loviti, posebno ako je vedar lovni dan – tada im je prilazak na optimalnu udaljenost za pucanje gotovo nemoguć.

Guska glogovnjača dugačka je 66 do 80 centimetara, s rasponom krila joj je 150 do 160 centimetara. Guska glogovnjača također može biti teška do 5 kilograma. Prilikom seobe u naše krajeve dolazi u manjem broju od lisaste guske, a i taj se broj zna razlikovati od godine do godine. Stiže sredinom listopada, a zadržava se do sredine ožujka. Dok stoji na zemlji, krilima pokrije repna pera i to joj je posebna karakteristika.

Lisasta guska manja je od dviju prethodno opisanih divljih gusaka. Na trbuhu ima karakteristične crne pruge, a odrasle ptice imaju bijelo čelo (lisku) koje je crno obrubljeno i ružičasti kljun. Bude dugačka 65 do 78 centimetara, a raspon

Siva divlja guska

Guska glogovnjača

Lisasta guska

krila joj je 130 do 150 centimetara. Nema žutu šaru oko oka i po tome se može razlikovati od ostalih vrsta. U naše krajeve stiže krajem listopada i tu se zadržava do početka ožujka.

ŠULJANJE, ČAMAC I ZASJEDA

Lov na divlje guske spada u interesantnije vrste lova jer se, kao i lov na divlje patke, odvija u zimskim uvjetima koji su sami po sebi dodatan razlog za dodatno zadovoljstvo brojnih lovaca. Počinje u hladne dane, a to je najbolje činiti dočekom iz zasjede, u blizini mjesta gdje guske padaju na vodu ili gdje dolaze hraniti se, a najčešće su to polja zasijana pšenicom ili ječmom. Lovac mora utvrditi smjer kretanja jata pri odlasku na pašu i povratku na vodu, kako bi mjesto dočeka bilo tamo gdje je let jata najniži. Zaklon može biti rov ili priručna koliba bez krova.

Lovac i mjesto gdje čeka guske moraju biti dobro kamuflirani jer će divlje guske s velike daljine uočiti bilo što sumnjivo i to će mjesto zaobilaziti u širokome luku. Najbolje je loviti dočekom uvečer kada se divlje guske vraćaju s pašne na noćenje u bare ili uvale. Prilikom pašne jedna guska uvijek prati što se događa u okolini, a sve ostale su na oprezu. Kako se prilikom hranjenja jato razbije na manje grupe, potrebno je dosta vještine za približiti se divljim guskama na udaljenost koja je dobra i dostatna za siguran lov.

Kada je u pitanju lov divljih gusaka koje su u preletu, maskiranje na terenu nešto je na što se obraća dosta pozornosti. Odstrijeljene guske potrebno je što prije ukloniti jer su one na zemlji jasno upozorenje guskama koje ih prelijeću i čim primijete gusku izvrnutu na zemlji, jato koje nailazi mijenja putanju udaljavajući se. Za prikupljanje odstrijeljenih gusaka, zbog lova u zimskome razdoblju, njihove

težine i terena s vodenim površinama, potrebni su psi ptičari, a za tu namjenu odlični su se pokazali psi labradori, koji su nezamjenjivi pomoćnici u donošenju s kopna i iz vode.

Postoje različite tehnike lova divljih gusaka. Osnovni način je šuljanjem i prikradanjem divljim guskama koje se nalaze na pašni, na nekoj parceli zasijanoj pšenicom ili ječmom. Ako je vrijeme maglovito i još ako snijeg pada, prikradanje i lov bit će uspješniji. Ako je sve pod snijegom, lovac mora imati bijelu kamuflažnu odjeću da bi se što bliže privukao jatu gusaka. Guske se mogu loviti iz čamca koji se po mećavi ili magli pusti da klizi niz obalu. Kada se dođe u blizinu jata na vodi, onda se guske gađaju. U praksi se koristi i treći način lova, a to je zasjeda u kamufliranim

skrovištima, zonama gdje guske izjutra s bara dolijeću na pašu. Također ih treba čekati i u večernjim satima, kada se s pašne vraćaju na noćenje u bare i ritove.

ORUŽJE I STRELJIVO

Za lov divljih gusaka uobičajena je upotreba pušaka sačmarica u standardnim kalibrima 12, 16 i 20, no sve se češće koriste i puške novije produkcije 12 magnum (dužina patrone 76 mm) i 12 supermagnum (dužina patrone oko 89 mm). Također su u upotrebi veoma cijenjene i učinkovite lovačke puške u kalibru 10, ali su one veoma rijetke (najčešće se koriste u Americi). Prilikom lova prikradanjem mogu se koristiti i karabini s optičkim ciljnikom i to manjega kalibra, kao što su 22 Magnum ili 22 Hornet.

Od lovačkoga streljiva koje se koristi, dobro je bilo koja od poznatih svjetskih i domaćih proizvođača: Rotweil, Fiochi, S. Bellot, FN Browning, Federal, Mirage, Bascheir-Pelagri, naravno i streljivo naših susjeda M-90, Krušik iz Valjeva i NSI i Belom.

Uobičajeno je da se koriste lovačke patrone s krupnoćom sačme od 4 milimetra pa naviše, jer se puca uglavnom na većim udaljenostima, a zimsko perje i paperje kod gusaka izvanredan je amortizer kroz koji sačma dosta teško prodire. Najveći uspjesi postižu se metkom s od 36 do 50 grama olova, u načelu se nikad ne puca metkom ispod 36 grama.

U posljednje se vrijeme u lovu divljih gusaka sve češće koristi jedna nova vrsta metka (u Srbiji ga proizvodi „Krušik“ Valjevo), koji je učinkovit i na udaljenosti do 100 metara, a upravo je to ona zona kada su divlje guske u preletu. Nije tu riječ samo o pojačanom barutnom i sačmenom punjenju, nego je upotrijebljena i veoma tvrda sačma koja ima veliku probojnu moć na cilju.

”

Kada je u pitanju lov divljih gusaka koje su u preletu, maskiranje na terenu nešto je na što se obraća dosta pozornosti. Odstrijeljene guske potrebno je što prije ukloniti jer su one na zemlji jasno upozorenje guskama koje ih prelijeću

”

Više je razloga za okušati se u ovome lovu

Jazavac je koristan stanovnik šume i ne treba ga dovesti do bonitetnoga minimuma, ali je potrebno kontrolirati njegov broj kako bismo smanjili štete na plemenitoj divljači

PIŠE **MARTIN MLAKIĆ**

Jazavac (*Meles meles* L.), šumski čangrizavac, tvrdoglavi mudrov koji se noću skiće šumom i poljima u potrazi za sočnim obrokom. Uglavnom se hrani biljnom hranom, mladim kukuruzom, voćem, sjemenjem, ali rado pojede i hranu životinjskoga podrijetla poput jaja, strvina, nejakke mladunčadi, vodozemce, ličinke, bube itd. Zbog raznovrsnosti u hranidbi i načinu života nerijetko dostiže tjelesnu masu od 20 i

više kilograma, spremajući se za zimsko mirovanje. Tijekom zimskih mjeseci rijetko napušta jazbinu, zapravo je u stanju tzv. ne-pravoga zimskoga sna. Jazavac se lovi lovačkim puškama sačmarica i lovačkim karabinom, najčešće zbog zaštite polja kukuruza na kojima jazavac pravi štetu, čekanjem u šumi i na livadi kao i na prijelazima divljači u lovištu. Jazavca lovimo i jamarenjem, što je možda i najpopularniji način lova ove divljači.

LOV NA JAZAVCA

Odlučimo li se za lov na jazavca, trebamo znati da jazavac ima jako izraženo osjetilo mirisa kojim se primarno koristi u potrazi za hranom te je stoga, kao mamac, potrebno ponuditi nešto s intenzivnim mirisom. Od kolovoza do listopada jazavca je najbolje mamiti zrelim kruškama, jabukama, kukuruzom i starim kruhom. Od sredine listopada pa dalje bolje ga je mamiti hranom

životinjskoga podrijetla, npr. ribom, uginulom kokoši (koju je potrebno zavezati konopom za neko stablo), jajima i slično, jer u tome razdoblju jazavac radije uzima tu vrstu hrane. Za lov jamarenjem, potrebno je imati obučena i hrabra psa jamara (njemački lovni terijer, jazavčar, foksterijer itd.), kao i motiviranu ekipu s lopatama za kopanje. Za lov jazavca najbolje je koristiti pušku sačmaricu i sačmeno punjenje krupnoće od 4

Zimi jazavac rijetko napušta svoju jazbinu

do 5 mm, ali može se koristiti i lovački karabin .223 Rem. ili neki od univerzalnih kalibara (.308 Win., 30-06 Spr., 7x64 mm, 8x57 itd).

ISKORISTIVOST ULOVA I OBRADA TROFEJA

Nakon odstrela, najprije treba oderati kožu s divljači te očistiti trup od iznutrica, a potom uzeti uzorak ošita (dijafragme) za veterinarski pregled. Sljedeći korak je skidanje masti koja se nalazi na koži i na dijelova tijela (najviše se masti može skinuti s plečki, butova i leđa). Kada to završimo, mast treba pospremiti u čistu posudu i ostaviti da se ohladi. Nakon toga truplo operemo hladnom vodom i odvojimo dijelove tijela kako to radimo i s drugom divljači (plečke, butovi, leđa, rebra itd.). Kada se meso ohladi, pospremao ga u vrećice te pakiramo u zamrzivač. Glavu jazavca odvajamo od trupla između zatiljne kosti i prvoga pršljena, potom pristupamo skidanju kože s glave. Oštrim nožem, bez žurbe i pažljivo odvojimo kožu s glave jazavca. Kada smo to napra-

čili, glavu je potrebno oprati hladnom vodom te je ostaviti barem dva sata u hladnoj vodi. Postupak kuhanja glave je jednostavan. Prvo moramo uzeti odgovarajuću posudu u koju može stati cijela glava jazavca. Napunimo posudu vodom te stavimo na vatru da voda prokuha. Kada voda prokuha posudu skinemo s vatre i ubacimo glavu jazavca u posudu, potom vratimo na vatru. Čekamo da voda opet proključa. Kada voda opet proključa, mjerimo vrijeme do jedan sat kuhanja te sklonimo posudu s vatre. Posudu ostavimo tako dok se voda ne ohladi. Kada se voda ohladi uzimamo glavu jazavca i počinjemo s čišćenjem lubanje. Odvajamo sve meso i masnoće s lubanje uz uporabu noža, skalpela, četke i sl.

Za vađenje mozga iz lubanje, uzmete komad žice i napravite oblik udice te uvucite žicu u lubanju i izvucite mozak (ponekad je potrebno više puta ponoviti postupak). Kada ste sve to završili, lubanju operite hladnom vodom. U posudu natočite tople vode i dodajte sredstvo za pranje posuđa, ubacite lubanju te uz pomoć četke ili spužvice dobro operite lubanju.

Kada je lubanja oprana i čista, ostavite da se skroz osuši. Kada se lubanja osušila pristupamo izbjeljivanju lubanje. Izbjeljivanje lubanje najbolje je vršiti uz pomoć hidrogena (rastvor 10 %), koji možete kupiti u ljekarni. Kada lubanju uronite u hidrogen, dovoljno je da stoji potopljena neka dva sata i možete je izvaditi. Hidrogen je opasan za prste, stoga obvezno na ruke stavite gumene rukavice dok radite s hidrogenom. Kada izbjeljenu lubanju izvadite iz hidrogena, ostavite je da se skroz osuši, čime ste postupak obrade trofeja priveli kraju. Naposljetku lubanju postavite na drvenu pločicu za trofeje.

Osim lubanje, koristimo i popularnu mast od jazavca koja je ljekovita i dugo se koristi u medicinske svrhe. Mast izrežemo na komadiće te na laganoj vatri topimo (kao što to radimo s masti domaćih svinja). Kada se mast otopi, dok je još vrela pretočimo je u posudice od 50 ili 100 g te ostavimo da se ohladi i stisne. Potom mast pospremiti u hladnjak. Ovako pripremljena

mast jazavca dobra je za kožna oboljenja, reumu, probleme s plućima itd. Također meso jazavca je jestivo, no potrebno je prvo uzorak ošita odnijeti na veterinarski pregled zbog mogućnosti zaraze trihinozom.

OCJENJIVANJE TROFEJA JAZAVACA

Iskoristivost ulovljenoga jazavca je raznovrsna. Ponajprije jazavac je trofejna divljač, a trofej je lubanja zajedno s donjom čeljusti, koja se mjeri i ocjenjuje sukladno CIC formulama. Mjeri se lubanja jazavca bez donje čeljusti i ne uzimaju se u obzir moguće netipične izrasline na lubanji. Prilikom postupka mjerenja lubanja mora biti postavljena na ravnu podlogu. Lubanja se mjeri uz pomoć šublera, a mjere se uzimaju u centimetrima na deseti dio milimetra točno.

Dužina lubanje jazavca mjeri se između zatiljne kosti i prednjih zubi (sjekutića). Izmjerena dužina se pomnoži s faktorom 1,00, a dobivena vrijednost zapravo je broj točaka (bodova) za dužinu.

Širina lubanje također se mjeri uz pomoć šublera, a mjeri se na najširem mjestu lubanje u centimetrima na deseti dio milimetra točno. Izmjerena vrijednost širine lubanje množi se s faktorom 1,00, a dobivena vrijednost zapravo je broj točaka (bodova) za širinu. Kada se te dvije vrijednosti zbroje dobijemo ukupan broj točaka (bodova) za trofej jazavca. Krzno jazavca se ne ocjenjuje.

Redni broj	Elementi mjerenja	Mjerna jedinica	Mjera	Faktor	Utvrđeni broj točaka
1	Dužina lubanje	cm	14,96	1,00	14,96
2	Širina lubanje	cm	8,75	1,00	8,75
3	Ukupna ocjena trofeja				23,71

Primjer ocjenjivanja trofeja jazavca

HANOVERSKI KRVOŠLJEDNIK

Današnji hanoverski krvosljednik u stanju je pratiti zdravu i ranjenu divljač, a u slučaju potrebe može poslužiti i za traženje ljudi. Preporučuje se za svako nizinsko i brdsko lovište koje gospodari krupnom divljači, osobito ako su u pitanju jelen, srnjak i divlja svinja

PIŠE **IVICA DRMIĆ**

Međunarodna kinološka organizacija (franc. The Fédération Cynologique Internationale – FCI) je pasmine hanoverskoga i bavarskoga krvosljednika te alpskoga brak jazavčara razvrstala u sekciju 2 (krvosljednici), VI. FCI skupinu pasa (goniči i srodne pasmine).

Primarna zadaća psa krvosljednika trebala bi biti praćenje i pronalaženje ranjene divljači koja je otišla s mjesta nastrela. Pas ranjenu odbjegli divljač slijedi prateći pojedinačne mirise koje ranjena divljač ostavlja preko mirisnih žlijezda na nogama i drugim

dijelovima tijela, mirisa krvi i drugih odbačenih dijelova ranjene divljači (dlaka, koža, dijelovi ozlijeđenih tkiva i organa), kao i mirise na raslinju i mikroorganizama u tlu, koje je uzrokovao prolazak ranjene divljači.

Pas krvosljednik mora pokazati pronalazak ranjene divljači. Prvi način je kada pas ustrajno laje na mjestu gdje je ranjena divljač skončala i time pokazuje vodiču da je pronašao traženu ranjenu divljač. Takav pas naziva se oblaživac. Drugi način pokazivanja je da se pas, nakon pronalaska skončale ranjene divljači, vrati do lovca i nastoji ga dovesti

do toga mjesta. Ovaj tip pasa naziva se pokazivačima i češći su od oblajivača.

PODRIJETLO

Ako bi se pokušalo kreirati obiteljsko stablo hanoverskoga krvosljednika u njegovu vrhu svakako bi bio keltski pas (lat. *Canis bracco segusius*), predak zapadnoeuropskoga lovačkog psa, a time i tzv. psa vodiča. Pas vodič u to vrijeme bio je pas s najboljim njuhom u čoporu pasa u lovu na jelena, koji je tijekom tzv. prethodne potrage trebao pronaći boravište jelena. Keltska lovačka kultura širila se cijelim franačkim

carstvom. Tijekom vladavine Karla Velikoga njemački pučki zakon spominje „Laiti Hund“, pse križance koji nisu mogli dobiti rodovnik, a obavljali su izuzetno važne zadaće u lovstvu. Gottfried Strassburški prvi je opisao rad psa vodiča (ep „Tristan i Isolda“ iz 1210. godine).

Druga vrsta psa, korištena za tzv. naknadnu potragu, bio je tzv. pas tragač, odnosno „Spurt-Hund“, koji je na povodniku pratio trag ranjenoga jelena, o čemu je još u 8. stoljeću pisao Leo Bajuvaris. Dominantna boja oba psa bila je bijela, ali su postojali i glasoviti crni psi, uzgajani kod

Osim za lov, hanoverski se krvosljednik može koristiti u policijskim i spasilačkim akcijama

opata u samostanu sv. Huberta u Ardenima.

Početak 1800-ih godina, zbog promjene načina lova – izum vatrenoga oružja, u Hannoveru je izvršeno križanje obiju vrsta sa svrhom objedinjavanja dobrih svojstava pasa vodiča i tragača, ali u jednome psu. Potomci su zaista imali sva dobra svojstva, izuzev prevelike mase, zbog čega nisu mogli izdržati pogon ranjenoga jelena. Stoga je izvršeno križanje psa vodiča krvosljednika s crvenim psom goničem (Heidebracke) te je tako nastala današnja vrsta hanoverskoga krvosljednika. FCI ga je priznao 1959. godine, zemlja podrijetla je Njemačka, a broj standarda koji ga opisuje je 213. Originalan naziv pasmine je Hanoverscher Schweisshund.

OPIS

Izgled hanoverskoga krvosljednika prilagođen je zahtjevima praćenja traga ranjene divljači

na teškim terenima. Lubanja psa je široka, proširuje se prema stražnjem dijelu, a stop najčešće vrlo jako izražen. Njuška je snažna, duboka i široka, a nos uglavnom crn, rijetko tamno smeđ. Dopusćen je škarast ili klješast zagriz snažnim kompletnim zubalom. Oči su tamno smeđe boje, a uši visoko nasadene, viseće, široke i glatke, srednje dužine, tupo zaobljenih vrhova. Pas bi trebao imati dugačak i mišićav vrat.

Truplo je snažno, blago izduženo. Dopusštena visina grebena psa iznosi 50 do 55 cm za mužjaka, odnosno 48 do 53 cm za ženku. Odnos dužine tijela i visine u grebenu je 1,4:1. Masa mužjaka dopuštena je u rasponu od 30 do 40 kg, a ženki 25 do 35 kg. Prsa su duboka i prostrana, dublja nego šira, a trbuh lagano uvučen. Rep je visoko nasaden, vrlo blago savijen. Prednje noge su okomito postavljene ispod tijela i ravne. Stražnje noge su dobrih kutova i dobrih proporcija prema

tijelu. Šape su snažne, okrugle, prsti zasvođeni i zbijeni, jastučići krupni i čvrsti, a nokti snažni.

Koža je debela i prilično opuštena. Nabori su uglavnom na glavi i pod grlom. Dlaka je kratka i čvrsta, gruba do oštra, na pojedinim dijelovima nešto duža. Boja je svijetla do tamna jelenja crvena, s različito izraženim tigrastim prugama, može biti s maskom ili bez nje. Hanoverski krvosljednik smiren je i opušten pas, koji ne pokazuje znakove nervoze i agresivnosti, ali i vrlo osjetljiv. Od vodiča traži razumijevanje i puno ljubavi. Pokazuje lojalnost i privrženost vodiču, a suzdržan je prema svim drugim ljudima. Samouvjeren je u svoje sposobnosti. Ima izvrstan njuh, a na tragu pokazuje predanost, upornost i usredotočenost na potragu, čak postaje i opsesivan. Znakove primjerene oštri-

Hanoverski krvosljednik smiren je i opušten pas, koji ne pokazuje znakove nervoze i agresivnosti, ali i vrlo osjetljiv. Od vodiča traži razumijevanje i puno ljubavi

ne pokazuje kada pronade ranjenu divljač, odnosno kada čuva mrtvu divljač. Može se obučiti da oblavaja ili pokazuje pronađenu skončanu ranjenu divljač, a također i da bude odložen (ostane na mjestu gdje ga ostavi vodič) dok se lovac ne vrati po njega.

POGREŠKE

Pogreškom kod hanoverskoga krvosljednika smatra se svako odstupanje od karakteristika navedenih u standardu hanoverskoga krvosljednika. Odlučujući je utjecaj na zdravlje i dobrobit psa. Postoje dopuštene i diskvalifikacijske pogreške.

Dopuštene pogreške, koje će uzrokovati manju ocjenu, su: kvadratična građa, tanke kosti, manjak prvoga pretkutnjaka (PM1) ili drugih zuba, predgriz ili podgriz, ektropija ili entropija, uvrnute ili male uši, stražnji dio izrazito nadgrađen, uleknuta ili šaranasta leđa, bačvast prsni koš, snažno zavijen ili tanak rep, strme ili labave lopatice, izražen kravlji stav ili širok stav raširenih zglobova došaplja, raširene šape ili zečje šape.

Diskvalifikacijske pogreške, koje pse isključuje iz lova i rasploda, su: agresivan ili pretjerano plah pas, pas koji jasno pokazuje anomalije u građi ili ponašanju, prethodno navedene pogreške, uz uvjet da su jako izražene ili učestale.

UPOTREBLJIVOST

Iz odlomka „Podrijetlo“ jasno je da je hanoverski krvosljednik nastao križanjem jedne pasmine koja je pratila svježi i druge pasmine, koja je pratila krvni trag. Današnji hanoverski krvosljednik objedinjuje obje zadaće, pa je u stanju pratiti zdravu i ranjenu divljač, a u slučaju potrebe može poslužiti čak i za traženje ljudi. Nimalo slučajno nije da su psi krvosljednici nastali u Njemačkoj, gdje se divljač maksimalno poštuje. U praksi to znači da su obvezni pronaći pogodenu divljač, bila ona mrtva ili ranjena. Ovo naravno nije slučaj u mnogim zemljama svijeta, među kojim se najviše naglašavaju većina saveznih država SAD-a. Kako se divljač može sakriti ili pobjeći daleko od mjesta nastrela u slučaju bezopasnoga ra-

njavanja, pred krvosljednika se postavlja vrlo zahtjevna zadaća. S povećanjem udaljenosti bijega divljači razmjerno se produžava vrijeme potrage. Na ovo treba dodati sve manje tragova krvi, kao i negativan utjecaj vremenskih uvjeta na tragove. Iz ovoga proizlazi da pas krvosljednika mora imati izvanredan njuh i ustrajnost, odnosno upornost u praćenju hladnoga traga.

Hanoverski krvosljednici uspio je pronaći ranjenu divljač koja je pobjegla više od 50 kilometara s mjesta nastrela, a potraga je trajala više od sedam dana. Kako u medicini postoje doktori specijalisti, tako je i hanoverski krvosljednici specijalist za praćenje krvnoga traga. Hanoverski krvosljednici preporučuje se za svako nizinsko i brdsko lovište koje gospodari krupnom divljači, osobito ako su u pitanju jelen, srnjak i divlja svinja. Hanoverski krvosljednici najčešće je vjerni pratitelj lovočuvara i lugara, koji su im vodiči. Svakodnevni kontakt stvara bolje razumijevanje psa i vodiča, uz prigodu da svaki od njih maksimalno usavrši svoj dio posla (pas traganje, a vodič usmjeravanje). Pri tome je nevažno radi li pas na povodniku ili u pogonu.

Upotreba hanoverskoga krvosljednika nije ograničena samo na lov. Zahvaljujući svojim sposobnostima da precizno slijedi mirisne tragove, upotrebljava se u policijskim i spasilačkim akcijama pri traganju za nestalim osobama.

Visoke planine ne bi trebale biti područje korištenja hanoverskoga krvosljednika. Njegovo korištenje u visokim planinama moglo bi biti čak i opasno, kako za psa tako i za vodiča. Slijediti psa mase 50 kg po usponu držeći ga za povodac, uz to je i zamorno. Dakle velika masa i relativno slabija pokretljivost, odnosno polaganost kretanja ograničava njegovu primjenu na niže visine.

SOLIDARNOST U LOVU

Ključna uloga lovačkih pasa i izazovi njihova održavanja

U svijetu lova, uloga lovačkih pasa je neprocjenjiva, no često ostaje nezapažena. Lovnački psi nisu samo pomagači u lovu, nego i ključan čimbenik u očuvanju održivoga lovstva i prirodne ravnoteže. Njihova sposobnost praćenja, pronalaska ranjene divljači te dovođenja plijena čini ih nezamjenjivim partnerima svakoga odgovornog lovca.

Prema Pravilniku o lovačkim psima, za lov sitne divljači potrebno je osigurati najmanje jednoga lovačkog psa na svakih pet lovaca, a za lov na krupnu divljač obavezan je pas s položenim radnim ispitom na krvnome tragu. Unatoč tome, istraživanja pokazuju da gotovo polovina lovaca ne posjeduje lovačke pse. Lovci koji ne posjeduju pse, iako aktivni sudionici lova, rijetko ili nikako ne sudjeluju u pokrivanju visokih troškova koje nosi držanje i održavanje pasa.

Prema istraživanju iz 2021. godine u Hrvatskoj, prosječan godišnji trošak za jednoga lovačkog psa iznosi oko 755 KM. Taj iznos uključuje hranu, veterinarske usluge, opremu i ostale potrebne

izdatke. Ove financijske obveze padaju isključivo na vlasnike pasa, unatoč tome što lov bez njih praktično ne bi bio moguć. Osim toga, vlasnici se suočavaju i s dodatnim izazovima poput prijevoza pasa na teren i njihova odvoza nakon završetka lova. Pronalaženje pasa koji se izgube tijekom lova često zahtijeva dodatne resurse i vrijeme, a veterinarske intervencije nakon napada divljači na pse još su jedan financijski i emocionalni teret. Ako nema dovoljno pasa, lov ne može započeti, a lovačko društvo bez kvalitetnoga krvosljednika gotovo je nezamislivo.

Ovakva situacija postavlja pitanje pravednosti i solidarnosti unutar lovačke zajednice. Da bi se osigurala održivost lovstva i pravedniji odnos unutar zajednice, bilo bi korisno razmotriti modele financijskoga doprinosa lovaca koji ne posjeduju pse. Na primjer, simbolična godišnja naknada mogla bi biti usmjerena u fond za podršku vlasnicima pasa. Slični modeli postoje u drugim zemljama, gdje lovačka društva ili državne institucije subvencioniraju troškove vlasnika pasa.

Solidarnost i zajednički naponi ključni su za očuvanje lovačke tradicije. Financijskom podrškom vlasnicima pasa osigurala bi se dugoročna održivost lovstva, smanjilo opterećenje pojedinaca te povećala odgovornost svih sudionika lova. Na taj način, pravedno i zajednički bi dali doprinos očuvanju prirode i tradicije.

Matija Marjanović

ČOVJEK I PLANINA

PLANINARENJE je stil života

PIŠE TOMISLAV MIHALJEVIĆ

Čovjek se rađa s ljubavlju prema prirodi i planini, a starenjem postaje sve osvješteniji onim iskonskim u sebi, tako da se planinarenje ne smatra bavljenjem nečim, već stilom života

Planinarenje kao aktivnost nije tek besciljno lutanje po bespućima i osvajanje vrhova, naprotiv, planinarenje je način i stil života. Penjanje po planinama je cijeli niz aktivnosti koje suvremenom čovjeku život čine ugodnijim, zanimljivijim i nadasve ljepšim. Ipak, prilikom posjeta planinama, uvijek moramo imati na pameti da smo samo gosti u tim divnim prostranstvima koja nam je Bog povjerio na čuvanje! Planinarenje je idealan način da se napune baterije, nadiše svježega zraka, protegnu noge, uživa u pogledu, druži i opusti. Osim toga, planine su nešto posebno i u njima možete uživati čak i ako niste u nekoj osobitoj

kondiciji. Istina, na početku se možda neće osvajati visoki vrhovi, ali uvijek se može uživati u šumi, pogledu, šetnji i boravku u prirodi. Upravo je planinarenje danas postalo sve učestaliji oblik relaksacije, krajnost koja nam je nerijetko potrebna kao svojevrsni odmak od svakodnevnoga stresa, posla, dostupnosti i suvremene tehnologije o kojoj

smo sve više ovisni. Čovjek se rađa s ljubavlju prema prirodi i planini, a starenjem postaje sve osvješteniji onim iskonskim u sebi, tako da se planinarenje ne smatra bavljenjem nečim, već stilom života. Boravak i šetnju prirodom treba shvatiti kao brigu za vlastito zdravlje. Sam odlazak u prirodu kao i pješaćenje, penjanje na brda, planinarenje, planinsko trčanje

i drugo, aktivnosti su koje imaju goleme blagodati na fizičko i mentalno zdravlje. Neki od razloga zašto treba planinariti su ljepota prirode, čist zrak, tišina, upoznavanje novih ljudi, druženja, prijateljstva, upoznavanje novih područja, tjelesna aktivnost i kondicija, a kada ove navedene razloge spojite u jedno, ostanu lijepe uspomene i sjećanja.

”
Planinarenje samo po sebi izvrstan je način provođenja vremena na svježem zraku te je ujedno tjelesna aktivnost koja poboljšava, kako mentalno, tako i fizičko zdravlje

UČINCI NA ZDRAVLJE

Poznata je uzrečica poznatoga planinara sir Edmunda Hillaryja: „Ne osvajamo planinu – osvajamo sami sebe.“ U planini čovjek pomiče vlastite granice, spoznaje samog sebe i sjedinjuje se s prirodom koja mu je dana na čuvanje. Planinarenje samo po sebi izvrstan je način provođenja vremena na svježem zraku te je ujedno tjelesna aktivnost koja poboljšava, kako mentalno, tako i fizičko zdravlje. Najprije ono poboljšava opću kondiciju i izvrstan je potrošač kalorija. U samo sat vremena intenzivnoga planinarskog uspona, može se potrošiti i do 500 kalorija. Ako se još nosi i teži ruksak na leđima, taj broj dakako može biti i veći. Također, podloga na planinarskim stazama uvijek je ugodnija i sigurnija za gło-

bove od betona ili asfalta, a i hodanje ima bolji i sigurniji učinak na zglobove od trčanja. Nadalje, dok planinarimo sami, imamo kontrolu nad svojom aktivnošću i tempom i sami određujemo u kojem vremenu moramo doći do cilja. Zbog toga je planinarenje idealna tjelesna aktivnost u kojoj sami biramo koliko dugo ćemo planinariti, hoćemo li se popeti do vrha ili ne, koliko često ćemo se odmarati te, na kraju, koliko ćemo uopće često ići u planine. Ono što je, vjerujemo, mnogima jedna od dražih strana planinarenja je ta da prilikom planinarenja aktiviramo cijelo tijelo. Samo obično hodanje doprinosi formi, ali kada tomu dodamo nagib koji imamo na planini, korištenje planinarskih štapova zbog kojih se naginjemo naprijed te penjanje po stijenama uz pomoć sajli (ferrata), ovo je aktivnost u kojoj aktiviramo cijelo tijelo. Uz to, planinarenje je aktivnost koja uključuje mišiće kvadricepsa, stražnje strane natkoljenice te gluteusa. Ako nosimo ruksak,

dodatno ćemo uključiti mišiće gornjega dijela tijela te se tako i stabilizirati u pokretu, pogotovo na težim dionicama. Ono što možda nije toliko poznato je da redovito planinarenje pomaže u kontroli, ali čak i prevenciji dijabetesa, snižavanjem razina šećera u krvi. Planinarenje aktivira mišiće, a oni, pojednostavljeno, glukozu iz krvotoka koriste za energiju i tako snižavaju njezine razine u krvi. Osim toga, redovito planinarenje utječe na snižavanje krvnoga tlaka i kolesterola te time smanjuje rizik od kardiovaskularnih bolesti, spomenutoga dijabetesa i infarkta kod najugroženijih skupina. Čak i spuštanje s planine je dvostruko učinkovito: u snižavanju razina krvnoga šećera i poboljšanju tolerancije na glukozu. Neka znanstvena istraživanja pokazuju da planinarenje značajno poboljšava kardiovaskularno zdravlje te pomaže u oporavku osobama oboljelima od karcinoma. Studija objavljena u *International Journal of Sports Medicine* pokazala je kako planinarenje

na duge staze može poboljšati antioksidativni kapacitet koji pomaže u borbi protiv bolesti kod onkoloških bolesnika. Druga studija je pokazala kako žene s karcinomom dojke koje su redovito planinarile imaju značajno bolju stopu oporavka od onih manje aktivnih.

SOCIJALNA KOMPONENTA

Važnost planinarenja je i u tome što ima snažnu društvenu komponentu, jer ono gotovo uvijek uključuje društvo, bez obzira na to je li to planinarenje u paru ili pristupanje nekom planinarskom društvu i planinarenje u organiziranim skupinama. Postojanje veće mreže ljudi koji planinare je motivirajuće i ohrabrujuće, ali i povećava sigurnost u slučaju nezgoda na planini. Pripadnici planinarskih zajednica obično razvijaju svoj planinarski način života, od kupovanja opreme, dijeljenja savjeta o rutama do pomoći početnicima. Planinarenje povećava i kreativnost, studije su pokazale kako pro-

Preljepa planinska prostranstva, dar Božji čovjeku

vođenje vremena u prirodi poboljšava koncentraciju i usredotočenost te podiže sposobnost kreativna rješavanja problema. Dodatno, istraživanja pokazuju kako provođenje vremena u prirodi, bez konstantna doticaja s tehnologijom, ima značajan utjecaj na poboljšanje raspoloženja, samopouzdanje i kreativnost. Dok s druge strane u nekima probudi talent i želju za, primjerice fotografiranjem, čemu nerijetko svjedočimo kod planinara. Kada govorimo o blagodatima za mentalno zdravlje, planinarenje povećava razinu sreće i liječi depre-

siju. Planinarenje je izvrsna dodatna terapija koja pomaže ljudima s depresijama. To je način kretanja koji osobama sklonim depresiji daje smjerek kako voditi aktivniji, sretniji i zadovoljniji život. Planinarenje samo po sebi ima terapijski učinak. Sam boravak u prirodi, daleko od kaosa svakidašnjice, tehnologije i urbanih sredina, omogućava ljudima zbližiti se i s okolišem što im osigurava svojevrsni unutarnji mir i zadovoljstvo sobom.

Planine uvijek zovu, samo je pitanje tko danas čuje njihovov...

IVAN PAVAO II. I PLANINE

Čini se kako je blagotvornih učinaka planinarenja na tijelo i dušu bio svjestan i papa Ivan Pavao II, koji je i sam uživao u planinarenju. Poznato je kako je ovaj papa još od mladosti bio strastven prema sportu, osim plivanja i kajaka, njegova velika ljubav bila je i planina. Njegov izbor na Petrovu stolicu nije ni na koji način umanjio tu njegovu strast. Ivan Pavao II. „bježao“ je u planine što je češće mogao. Penjao se teškim stazama često ostavljajući svoje tjelohranitelje daleko iza sebe. Prije nego što je izabran za papu, ovaj veliki zaljubljenik u skijanje i planinarenje godinama je živio u Krakovu te se redovito bavio ovim sportovima. Kada se preselio u Rim, odlučio bi s vremena na vrijeme pobjeći na talijanske vrhove, koje je jako zavolio.

Planinski vrhovi jesu izazov, ali se u planinarenju može uživati i bez uspinjanja na njih

Zmije su u mnogim bajkama i mitovima simbol zla, pakosti i smrti i mnogi ih ljudi doista tako i doživljavaju. Ljudi ih se plaše, smatraju ih beskorisnima i ubijaju ih gdje god ih sretnu, a sve zbog straha od nepoznatoga. Rat čovjeka i zmije najavila je i sama Biblija, dakle još od samoga početka života čovjeka. Prema predanju, na početku Biblije imamo Edenski vrt, divni perivoj u koji je Bog stavio praroditelje, Adama i Evu, da ga uređuju i žive u posvemašnjem skladu sa svim stvorenjem. Tu je i počeo rat čovjeka i zmije koji traje i danas. Prema Bibliji zmija je nagovorila ženu da proba zabranjeno voće, a ona je opet uvjerala muža, nije joj bilo teško, da proba tu zabranjenu jabuku, što ih je koštalo izгона iz raja i teška života na Zemlji. Na Zemlji su zmije prisutne više od 100 milijuna godina. Kao skupina koja danas broji preko 2900 opisanih vrsta, uspjele su naseliti vrlo širok spektar staništa: od pustinja i tropskih šuma do hladnih tundra polarnoga pojasa, ali i toplih tropskih mora. Zmije su životinje iz skupine gmazova. Poikilotermne su, što znači da ne mogu regulirati tjelesnu temperaturu na način kao što to rade ljudi, već ona najčešće odgovara temperaturi okoliša. Najviše im odgovara temperatura od 24 °C do 28 °C. Stoga, prilikom odabira za njih povoljnih staništa, moraju osigurati dostupnost Sunčeve energije za podizanje svoje tjelesne temperature ili hlada za spužtanje temperature, što je razlog da ih nalazimo na mjestima gdje mogu mijenjati svoj položaj kako bi se ugrijale na sunčanim, svijetlim mjestima s hladom u blizini.

DIO PRIRODNOGA BOGATSTVA

Na ovim prostorima obitava 15 vrsta zmija, a samo tri su otrovnice (poskok, riđovka i planinski žutokrug). No, važno je napomenuti da je 12 vrsta strogo zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode zbog čega je zabranjeno namjerno hvatanje ili ubijanje, uznemiravanje, uništavanje ili uzimanje jaja, zatim držanje, prijevoz, prodaja i razmjena.

Zmija se ne treba bojati, dapače, treba ih uvažavati jer su dio prirodnoga bogatstva i važne su za očuvanje ekološkoga sustava. Izuzetnu ulogu imaju u kontroli glodavaca (miševi, voluharice, rovkve itd.) i kukaca te tako umanjuju rizik od prijenosa zaraznih bolesti. Naime, pretjerano velike populacije glodavaca djeluju kao podloga za širenje različitih bolesti, ali uzrokuju i uništavanje prirodnih dobara (usjeva).

Otrov zmiji služi ponajprije za hvatanje pli-

RAT ČOVJEKA I ZMIJE POČEO JOŠ U EDENSKOM VRTU

Zmija ugrize samo ako se osjeti ugroženom

PIŠE PERO ZELENIKA

jena i iznimno u samoobrani. Od čovjeka se sklanja i ugrist će samo ako se osjeti ugroženom. Iako je Bosna i Hercegovina veoma bogata zmijama, statistički podaci govore da su rijetki slučajevi ugriza. To je najviše zbog toga što se zmije plaše čovjeka i bježe od njega, ako su u mogućnosti. Ljudi najčešće stradaju berući ljekovito bilje, gljive i šumske plodove ili jednostavno sjedanjem na travu, a da prije toga nisu provjerili ima li koga u njoj, za što je dovoljno samo običnim prutom provršljati po travi ili grmu i spriječiti neželjeni susret. Vikanje neće pomoći jer su zmije potpuno gluhe životinje i osjete jedino podrhtavanje tla i vibracije.

NEPOTREBNA PANIKA

S dolaskom toplijih, proljetnih dana zmije se bude iz zimskoga sna i izlaze iz svojih skrovišta te kreću u potragu za partnerom i hranom. Njihova aktivnost ponajprije ovisi o temperaturi okoliša, stoga ih se tijekom dana, kada je temperatura zraka dovoljno visoka, često može pronaći kako se sunčaju na otvorenim i osunčanim površinama. Lijepo i toplo vrijeme, međutim, ne mami samo zmije na pojačanu aktivnost, nego i ljude koji u proljeće više vremena provode u prirodi, čime se povećava mogućnost slučajnoga susreta sa zmijama.

Za što bezbrižniji boravak u prirodi preporuka je nošenje odgovarajuće odjeće i

obuće – dugih hlača i visoke, čvrste obuće (npr. gojzerice, čizme), kako bi se noge zaštitile od eventualnoga ugriza. Također, treba uvijek pripaziti gdje se staje, a prije odmora provjeriti mjesto na koje želimo sjesti te ne dodirivati nepregledana mjesta rukama (izbjegavati blizinu grmlja, nakupine kamenja ili granja i sl.). U slučaju nailaska na zmiju ne treba paničariti niti je slučajno pokušavati uhvatiti. Zmiju je potrebno polako zaobići, ako je to moguće, ne uznemirivati je, a ako se nalazi na putu koji to onemogućava može ju se pošpricati običnom vodom ili zaplašiti

udarcima (nogom) o tlo te pustiti da sama otiđe svojim putem. Zmije nemaju vanjskih slušnih organa pa slabo čuju zvukove koji se šire zrakom, no zato preko kostiju donje čeljusti vrlo dobro osjećaju vibracije tla te ih udaranje u tlo plaši. Treba imati na umu da zmije nisu agresivne životinje te da izbjegavaju kontakt, a pokušat će ugristi jedino ako se osjećaju ugroženo i prestrašeno.

Osoba koju je ugrizla zmija otrovnica trebala bi se smiriti koliko je god to moguće, zbog oticanja tkiva ukloniti odjeću i nakit s mjesta ugriza, a ranu pustiti da slobodno krvari bez rezanja ili isisavanja otrova. Osobu koju je ugrizla zmija potrebno je što prije prevesti do najbliže medicinske ustanove, a poželjno bi bilo očistiti ranu i imobilizirati ekstremitet koji je zadobio ugriz s pomoću nekoga čvrstog predmeta i zavoja kako bi se što manje pomicao, čime će se usporiti širenje otrova.

Ugriz zmija otrovnica

Pripremila **Jelena Ljubić**

Lovačka kuhinja

Punjena divlja guska

Divlja guska je ptica selica. Možda u krajevima Hercegovine i južnije čak i prezimi jer nije jaka zima. Gnijezdi se u rano proljeće u blizini vodene površine. Ima dugačak vrat, smeđe perje, narančasti kljun i svijetlocrvene noge. Zbog hranidbe kukcima i zelenom travom meso je bogato željezom i vitaminima. Osobito je vitamin B2 dobar za metabolizam. Masnije je strukture nego druge ptice i sadrži još i nezasićene masne kiseline. Meso ima tamno crvenu boju.

Sastojci

- 🥄 guska 🥄 ½ litre jušnoga temeljca 🥄 glavica crvenoga luka
- 🥄 česan bijeloga luka 🥄 dvije veće mrkve 🥄 1 kg kiselih jabuka
- 🥄 dva jaja 🥄 jetrica od guske 🥄 ½ kg suhe slanine
- 🥄 sol, vegeta, papar po želji 🥄 25 g maslaca
- 🥄 10 dcl ulja 🥄 3 jušne žlice meda

Gusku dobro očistiti od perja i iznutrica. Oprati nekoliko puta u hladnoj vodi, dobro bi bilo i malo ostaviti u posudi s vodom. Izvaditi iz vode, posušiti te je dobro natrljati solju i vegetom. Slaninu izrezati na duge trake i njome oblijepiti gusku. U dublju posudu staviti rastoplenu masnoću i onda gusku peći u pećnici. Jabuke isjeći na kriškice, prodinstati na maslacu. Luk isjeći na komadiće, izmiješati s jabukama, mrkvom i jetricom. U ovu smjesu dodati i dva jaja, sve sjediniti. Smjesu ubaciti u unutrašnjost guske gdje su bile iznutrice. Dodati jušni temeljac, rastopljeni maslac, ulje i tom smjesom polijevati pečenku. Guska je gotova kad vilicom mognete lagano ubosti u batak. Otprilike kilogram mesa peći sat vremena. Ako je teška dva kilograma, peče se dva sata. Kod skidanja perja znaju ostati tvrde bodlje, probajte ih počupati pincetom. Pred kraj pečenja gusku izvadite iz posude na pladanj, namažite je medom i vratite u pećnicu još 10 minuta. Bit će posebna okusa, a kožica će biti hrskava.

Brokula

Uz ovaj recept za divlju gusku dobro će doći ovo povrće. Gušće meso malo je masnije i teže za probavu, pa će brokula pomoći. Za nju kažu da je najzdravije povrće. Brokula dolazi iz porodice kupusnjača. Sadrži željezo, kalcij i vitamine C, A i K skupine. Preporučuje se konzumacija za zaštitu očiju, kože i probavnoga sustava. Zbog velikoga udjela vlakana svakako je dobra za probavu i zaštitu organizma kod onkoloških bolesti i stanja. Dobro je kuhati na pari. Ako niste u mogućnosti tako, onda kratko prokuhati. Oprati pod mlazom hladne vode da bi zadržala zelenu boju. Lagano posoliti i servirati uz pečenu gusku. Ako volite začinite je maslinovim uljem ili rastopljenim maslacem. Može se i peći te pohovati. Dovoljno je samo posoliti, tako je najzdravija.

9			4			6		
	1	3	6	9				
	4						5	1
7			5	2		4		
4	8	9	7					5
	3				4			6
5	7			4				3
	9		3				4	
	2				9	8		7

					9	1	3	7
7			3	1	4			5
5	1					9	4	
				8	6			9
4	9			6			1	8
8		6	2					
	5	8			2	7	9	
1								3
9	4		1					

Popuni prazna polja brojevima od 1 do 9. Svaki se broj smije pojaviti samo jednom u svakom retku, stupcu i odjeljku od 3x3.

Pucanje od smijeha

Frano Vukoja

ŠTO IMA?

Lovac se vratio doma, a supruga ga upita:

- Dragi, jesi li gladan?
- Jesam, što ima?
- Nema ništa, što ima kod tebe? – uzvratil supruga.

KAO POLICAJAC

Lovac se požali drugom:

- Moja žena je kao prometni policajac!
- Kako baš kao prometni policajac?
- Izruži me, uzme mi lov i još ispadnem kriv – pojasni mu.

BILO KOJA

Mladi lovac obrati se starijem lovcu bogatašu:

- Želim se oženiti vašom kćeri, ne zbog toga što ste vi bogat čovjek.
- A koju od moje tri kćerke?
- Bilo koju – izlanu se mladi lovac.

PROMAJA

Skupini lovaca u kafiću obrati se konobar:

- Ja zatvaram kafić.
- Hvala, hvala, ubi me promaja – uzvratil jedan od lovaca.

DOBAR PAS

Lovac reče kolegi:

- Imaš jako dobra psa.
- Nije baš jako dobar, mlad je i neke stvari još ne kuži. Noćas je toliko lajao da nismo primijetili lopova!

PREVIŠE PROBALA

Lovcu se obrati „elegantno popunjena“ supruga:

- Nema što nisam probala, ali nikako da smršavim.
- Da nisi sve probala, možda bi smršavila – ironično uzvratil lovac.

MALIGANI ILI MASNOĆA?

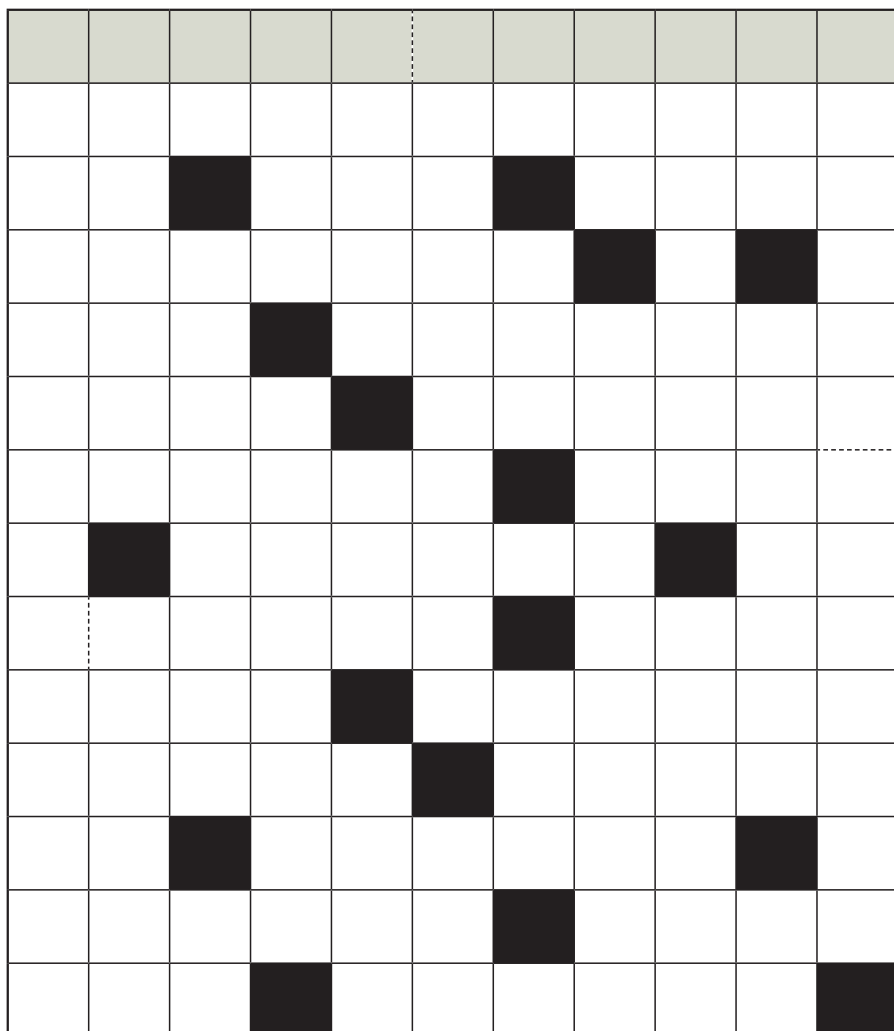
Lovac se automobilom vraćao s

lovačke večeri. Zaustavi ga prometni policajac i upita:

- Jeste li nešto pili.
- Jesam litru mlijeka.

Nakon alkotesta policajac reče:

- Opa, 2,8 masnoće!

SASTAVITE KRIŽALJKU

U lik križaljke treba upisati pojmove s popisa. Ako ste sve ispravno napravili onda ćete u posebno označenim poljima dobiti naziv ptice iz porodice golubova, koja zimuje u Africi, na slici.

Vodoravno:

ADAM, ANALIZA, ARETEJ, A VISTA, BASK, CIBORA, EDOM, INJAC, KA, KALI, MADERA, MAE, MIG, NAIVA, NINATI, ORGANIZATOR, OT, PORAZ, RINO, SOLILO, TO, TRAJAN, TREZOR, TRK, UVLAKAČ

Okomito:

AILA, AJ, ANIKA, APO, ARIJAN KOMAZEC, BOR, COL, ČAR, DERANJE, DOKUMENTARNOST, GIGANTIZAM, IRAVADI, ITALIJA, LABRADORIT, LAK, LEONTINI, LK, LJAMA, MARSOVCI, RZ, TET, VG, VIATOR, ZASTARA

BOŽE GRGIĆ
1968. – 2024.
LU „Orlov kuk“ Tomislavgrad

JOŽO MATIĆ – TRENIĆ
1957. – 2024.
LU „Orlov kuk“ Tomislavgrad

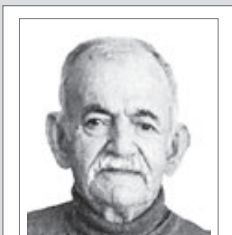
NIKO ČAVARA
1962. – 2024.
LD „Zec“ Busovača

JUSUF BAŠIĆ
1956. – 2024.
LD „Tetrijeb“ Glamoč

ŠIMUN DAVIDOVIĆ
1948. – 2024.
LD „Jastreb“ Dobretići

IVAN BUBALO – CVRLE
1950. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

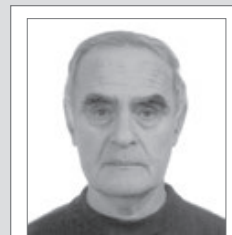
IVO BARIŠIĆ
1967. – 2025.
LD „Fazan“ Odžak

JOŽO IVANKOVIĆ – JOKA
1945. 2025.
LD „Rujan“ Kočerin

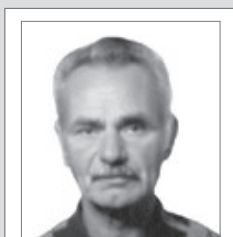
RUDOLF MAJIĆ
1937. – 2025.
HUL „Kravica“ Ljubuški

MARKO EREŠ
1946. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

MIRKO RAVIĆ
1951. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

IVAN – IČAN ŠARAC
1937. – 2025.
HUL „Kravica“ Ljubuški

MARINKO MANDIĆ – MATALO
1961. – 2025.
LD „Jarebica“ Mostar

ZDENKO RAŠIĆ
1944. – 2025.
HUL „Kravica“ Ljubuški

DRAGO PALAMETA
1955. – 2025.
LD „Jarebica kamenjarka“ Stolac

PETAR GALIĆ – PEPA
1953. – 2025.
LU „M. M. – Bikan“ Vir

IVAN ĐOLO
1933. – 2025.
LD „Mosor“ Široki Brijeg

MARTIN PAVLOVIĆ
1951. – 2025.
LD „Galeb“ Čapljina

BENKO GALIĆ
1957. – 2025.
LU „Sava“ Orašje

ŽELJKO JUKIĆ
1956. – 2025.
LD „Radovanj“ Posušje

Molimo odgovorne u lovačkim udrugama da nam redovito dostavljaju fotografije svojih preminulih članova te njihovo ime, prezime, godinu rođenja i godinu smrti, kako bismo mogli objaviti sjećanja na sve naše pokojne kolege lovce.

Hvala vam na suradnji i razumijevanju.

Uredništvo

Pridružite
se **Viberu**
Brza pošta
1323

Skeniraj QR code
Pošalji OK!

WWW.CACCIAINBOSNIA-IT
PODGORA
BOSANSKO GRAHOVO
+39 3533 777 999 +387 66 965 008

*Stručni i pouzdani vodiči
garantiraju sigurnost u
realizovanju vaše avanture,
dok je zadovoljstvo svih
Vas naša misija.*

